

بررسی و مقایسه قوانین آموزش و پرورش  
در هشت دوره مجلس شورای اسلامی ۱۳۵۹ - ۱۳۹۰

کد موضوعی: ۲۱۰

شماره مسلسل: ۱۲۶۸۰

آذرماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات اجتماعی

## به نام خدا

### فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	پیشگفتار
۴	فصل اول - طرح کلی پژوهش
۴	مقدمه
۴	بیان مسئله
۵	اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	اهداف پژوهش
۹	سؤال‌های پژوهش
۱۰	تعریف واژه‌ها و اصطلاحات
۱۰	موارد استفاده از نتایج پژوهش
۱۱	پیشینه پژوهش
۱۲	فصل دوم - روش‌شناسی پژوهش
۱۲	روش پژوهش
۱۲	جامعه آماری
۱۲	روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات
۱۲	ابزار جمع‌آوری اطلاعات
۱۲	روش آماری تجزیه و تحلیل اطلاعات
۱۳	فصل سوم - پاسخ به سؤال‌های پژوهش
۱۳	یافته‌ها «پاسخ به سؤال‌های پژوهشی»
۲۵	فصل چهارم - بررسی یافته‌ها به تفکیک هشت دوره مجلس شورای اسلامی
۲۵	یافته‌های هر دوره مجلس شورای اسلامی از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۰
۱۰۰	فصل پنجم - تحلیل یافته‌ها، نارسایی‌ها، پیشنهادها و محدودیت‌ها
۱۰۰	تحلیل یافته‌ها
۱۰۳	نارسایی قوانین آموزش و پرورش
۱۰۳	نبود یا کمبود پشتوانه‌های تحقیقاتی در تصویب قوانین آموزش و پرورش
۱۰۴	پیشنهاد‌های برآمده از پژوهش
۱۰۴	محدودیت‌ها
۱۰۴	پیوست
۱۰۵	منابع و مأخذ



## بررسی و مقایسه قوانین آموزش و پرورش در هشت دوره مجلس شورای اسلامی ۱۳۵۹ - ۱۳۹۰

### چکیده

پژوهش حاضر تحت عنوان «بررسی و مقایسه قوانین آموزش و پرورش در هشت دوره مجلس شورای اسلامی (۱۳۵۹ - ۱۳۹۰) در پنج فصل تحت عناوین، طرح کلی پژوهش نظری و پیشینه پژوهش، روش‌شناسی پژوهش، پاسخ به سؤالات پژوهش، تحلیل یافته‌ها و پیشنهادها و محدودیت‌ها براساس پیشنهاد گروه آموزش و پرورش دفتر مطالعات اجتماعی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی انجام گرفته است.

هدف کلی شناسایی و مقایسه قوانین مصوب دوره‌های هشت‌گانه مجلس شورای اسلامی به لحاظ قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش است و دستیابی به تعداد، درصد قوانین مصوب هشت دوره به تفکیک هر دوره بیشترین و کمترین قوانین مصوب، تعداد و درصد قوانین مصوب آموزش و پرورش، لوایح و طرح‌ها در هشت دوره، مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین مصوب آموزش و پرورش، موضوع‌ها و عناوین مصوب مربوط و خاص آموزش و پرورش و طرح‌ها و لوایح پیشنهاد شده ولی تصویب نگردیده و فرآیند بررسی و تصویب، نارسایی‌ها و عناوین مورد نیاز برای تصویب در آینده از جمله سؤالات این پژوهش است.

جامعه آماری و نمونه آماری این پژوهش کتاب‌ها، اسناد و سوابق مربوط به قوانین مصوب آموزش و پرورش در هشت دوره و روش آماری استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد) و ابزار گردآوری چکلیست است.

نتایج حاصله از این پژوهش نشان داد که از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۰/۹/۲ در هشت دوره مجموعاً ۲,۵۴۲ قانون (طرح و لایحه) در تمامی حوزه‌ها به تصویب رسیده است که ۶۹/۱۲ درصد لایحه و ۳۰/۸۸ درصد طرح پیشنهاد و مورد تصویب قرار گرفته است.

بیشترین قانون مصوب مربوط به دوره ششم و کمترین مصوبات مربوط به دوره سوم است. بیشترین لایحه مربوط به دوره ششم و کمترین لایحه مربوط به دوره هشتم است بیشترین طرح مربوط به دوره سوم و کمترین طرح مربوط به دوره هشتم تا ۱۳۹۰/۹/۲ است.

در هشت دوره مجلس شورای اسلامی ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش بوده که در آنها به قوانین بودجه سالیانه و برنامه پنج‌ساله توسعه اشاره شده است در ۸ دوره ۷۳ قانون به صورت لایحه و ۲۲ قانون از طریق طرح پیشنهاد شده است بیشترین تعداد لایحه مربوط به دوره چهارم و

کمترین لایحه مربوط به دوره هشتم (تا ۱۳۹۰/۹/۲) است.

بیشترین طرح مربوط به دوره‌های سوم، پنجم، چهارم و هشتم و کمترین طرح مربوط به دوره‌های اول و دوم است.

از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش ۱۲ قانون مربوط به دوره اول، ۸ قانون دوره دوم، ۱۶ قانون دوره سوم، ۱۶ قانون دوره چهارم، ۱۰ قانون مربوط به دوره پنجم، ۱۰ قانون مربوط به دوره ششم و ۱۴ قانون دوره هفتم و ۹ قانون مربوط به دوره هشتم است. بنابراین در دوره‌های سوم و چهارم ۱۶/۸۴ درصد کل قوانین مرتبط به آموزش و پرورش تصویب شده است.

طبق جدول ۴، ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در ۸ دوره به تصویب رسیده است که در دوره اول ۷، دوره دوم ۴، دوره سوم ۱۱، دوره چهارم ۱۱، دوره پنجم ۵، دوره ششم ۶، دور هفتم ۹ و دور هشتم ۵ قانون به تصویب رسیده است طبق نمودار ۴ بیشترین درصد قوانین آموزش و پرورش مربوط به دوره‌های سوم و چهارم و کمترین درصد مربوط به دوره دوم است.

طبق جدول و نمودار ۴، از ۵۸ قانون خاص ۲۲ مورد آن به صورت طرح پیشنهاد شده است بیشترین تعداد طرح مربوط به دوره‌های هشتم، هفتم، پنجم و سوم و بیشترین لایحه مربوط به دوره چهارم و کمترین لایحه مربوط به دوره هشتم و دوره پنجم است.

مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین به لحاظ برنامه‌ریزی مؤثر در همه زمینه‌ها از جمله آموزش و پرورش برنامه‌های پنج‌ساله توسعه است که در دوره‌های سوم، چهارم، پنجم، ششم و هشتم به تصویب رسیده است.

قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش مصوب دوره دوم، قانون اصلاح موادی از شورای عالی آموزش و پرورش مصوب دوره دوم، قانون متعهدین خدمت در آموزش و پرورش و سازمان آموزش و پرورش استثنایی در دوره سوم و قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در دوره چهارم و قانون تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد و قانون احیای معاونت پرورشی در دوره هفتم و قانون تأمین مسکن فرهنگیان در دوره سوم و قانون مشارکت مردم در آموزش و پرورش در دوره اول و تأسیس مدارس غیرانتفاعی در مجلس سوم و قانون اصلاح آن در مجلس هشتم از قوانین مهم و اثرگذار در آموزش و پرورش بوده است.

طرح‌ها و لوایح متعددی نیز در مجلس‌های هشت‌گانه رد شده و یا توسط دولت مسترد گشته و یا بایگانی شده است.

کمبود پشتوانه‌های پژوهشی، کم‌توجهی به قوانین مصوب قبل هنگام تدوین قوانین، رسا نبودن پاره‌ای از محتوای قوانین مصوب، کمبود قوانین جامع، کمبود شاخص و معیارهای جامع برای



تدوین لوایح و طرح‌ها را از جمله نارسایی قوانین مصوب می‌توان ذکر کرد.

شفاف‌سازی حدود اختیارات مجلس شورای اسلامی به‌ویژه کمیسیون آموزش و تحقیقات، شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی آموزش و پرورش، تأکید بر بررسی لوایح پیشنهادی مرتبط با آموزش و پرورش در شورای عالی آموزش و پرورش براساس وظایف این شورا، تجدید نظر در مفاد قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش از جمله پیشنهادهایی برآمده از پژوهش است. عدم دسترسی کافی در اجرای این پژوهش به پژوهش‌ها و مطالعات انجام شده و عدم انتشار فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات است مجلس شورای اسلامی در دوره هشتم از جمله محدودیت‌های این بررسی است.

### پیشگفتار

نظام آموزش و پرورش ایران مهمترین و مؤثرترین نظام با کارکردهای مختلف از جمله کمک به رشد شخصیت کودکان، نوجوانان و جوانان، اجتماعی کردن افراد، تربیت و تأمین نیروی انسانی جامعه در حوزه آموزش و پرورش عمومی و نیمه‌تخصصی است که اصلاح، تغییر و تحول آن مستلزم تهیه و اجرای طرح‌های مختلف آموزشی، پرورشی و بهره‌گیری از قوانین و مقررات مصوب در مجلس شورای اسلامی و مراجع دیگر است از این رو بعد از انقلاب اسلامی از ۷ خرداد ماه ۱۳۵۹ تاکنون لوایح و طرح‌های متعددی توسط دولت و نمایندگان مجلس شورای اسلامی برای تصویب پیشنهاد شده است که تعدادی از آنها مربوط به آموزش و پرورش دوره‌های پیش‌دبستانی، دبستانی، راهنمایی تحصیلی و متوسطه است در طول ۸ دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی، نمایندگان از خردادماه ۱۳۵۹ تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲، ۲۰۵۴۲ قانون وضع کرده‌اند که ۹۵ قانون مربوط به آموزش و پرورش در حوزه‌های آموزشی، پرورشی، مالی و اداری بودجه و برنامه توسعه است و ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش است.

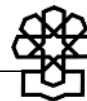
نظر به اهمیت و ضرورت آگاهی نمایندگان دوره‌های بعد و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت از تعداد لوایح و طرح‌های مصوب و پیشنهاد شده و مقایسه مصوبات ۸ دوره و قوانین مورد نیاز برای تصویب در آینده براساس پیشنهاد گروه آموزش و پرورش، دفتر مطالعات اجتماعی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی طرح بررسی و مقایسه قوانین آموزش و پرورش در هشت دوره مجلس شورای اسلامی از ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۰ تهیه و اجرا شده است. گزارش این طرح در پنج فصل تحت عناوین کلیات طرح پژوهشی و پیشینه پژوهش، روش‌های آماری، پاسخ به سؤال‌های پژوهشی، تحلیل یافته‌های هر دوره و تحلیل یافته‌های هشت دوره و پیشنهادها تدوین شده است.

**فصل اول - طرح کلی پژوهش****مقدمه**

یکی از نظام‌های مهم و گسترده کشور نظام آموزش و پرورش است که رسالت آن علاوه بر انتقال میراث فرهنگی و تجارب بشری به نسل جدید، ایجاد تغییرات مطلوب در شناخت‌ها، نگرش‌ها و در نهایت رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان است. همچنین این نظام زمینه‌ساز تربیت و تأمین نیروی انسانی مناسب در بخش‌های صنعت، خدمات و کشاورزی جامعه می‌باشد. از این رو امروزه نظام‌های آموزش و پرورش رسمی همه کشورهای جهان (صنعتی تا درحال توسعه) پرداختن به آموزش و پرورش مردم خود را در شمار وظایف اساسی می‌دانند و برای همگانی، سراسری و حتی اجباری کردن دوره‌های مختلف تحصیلی تعهدات سنگینی در قانون‌های اساسی، قوانین عادی خود گنجانیده‌اند و درصد قابل توجهی از تولید ناخالص ملی و بودجه جاری و عمرانی کشور را به این امر مهم اختصاص داده‌اند. در ایران در قانون اساسی مشروطیت و متمم آن در سال ۱۲۸۶ و قانون اساسی جمهوری اسلامی در سال ۱۳۵۸، به صورت مستقیم و غیرمستقیم به ذکر اصول و موادی در زمینه آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان، جوانان و در مواردی بزرگسالان پرداخته و اهمیت برخورداری آحاد مردم از موهبت آموزش و پرورش را مورد تأکید قرار داده و نقش دولت را در این زمینه مشخص کرده است. از تشکیل مجلس شورای ملی قبل از انقلاب تا سال ۱۳۵۷، قوانین متعددی در زمینه آموزش و پرورش تصویب و برای اجرا ابلاغ شده است. بعد از انقلاب اسلامی نیز در هر یک از ادوار مجلس نمایندگان، قانون‌های متعددی در ارتباط با آموزش و پرورش کشور وضع کرده‌اند که آگاهی از مفاد آنها و مقایسه میزان و ویژگی‌های قوانین مصوب در این دوره‌ها ضرورت داشته و برای نمایندگان دوره‌های بعد و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت کشور مفید خواهد بود.

**بیان مسئله**

سازمان آموزش و پرورش یکی از سازمان‌های مهم، پیچیده و مؤثر اجتماعی است که به لحاظ اهمیت، اثربخشی، گستردگی و ارتباط با نهادها و سازمان‌های دیگر جامعه به قوانین متعدد نیازمند است تا از این طریق دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت کشور، به‌ویژه مدیران عالی، میانی و اجرایی بتوانند با استفاده از این قوانین، از منابع انسانی و عادی موجود در جامعه و در آموزش و پرورش استفاده نموده، تحقق اهداف و سیاست‌های آموزش و پرورش را در راستای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، امکانپذیر نمایند. از این رو از تأسیس وزارت علوم در سال ۱۳۷۲ قمری، اندیشه تهیه، تدوین قوانین مختلف مطرح شده و سرانجام در سال ۱۳۸۶ شمسی و در متمم قانون اساسی



مشروطیت اصولی، به صورت مستقیم و غیرمستقیم ناظر به آموزش و پرورش وضع و اعلام گردیده است. مطالعه اسناد مربوط به قوانین مصوب آموزش و پرورش نشان می‌دهد که پس از تصویب قانون اساسی مشروطیت و متمم آن و تشکیل مجلس شورای ملی تا سال ۱۳۵۷، قوانین متعددی در حوزه تعلیمات اجباری و عمومی، تربیت و تأمین معلم، ساختار آموزشی کشور، ساختار اداری آموزش و پرورش، سوادآموزی و تشکیل شوراهای آموزش و پرورش منطقه‌ای و برنامه‌های هفت ساله و پنج ساله و بودجه سالیانه در حیطه آموزش و پرورش وضع و ابلاغ شده است.

بعد از انقلاب اسلامی با تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصول و مواد متعددی از این قانون ناظر بر آموزش و پرورش بوده و مهمترین سند برای آگاهی نمایندگان مجلس شورای اسلامی و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت کشور در تهیه و پیشنهاد لایحه و تصویب قوانین آموزش و پرورش به‌شمار آمده است.

مطالعه اسناد مربوط به قوانین مصوب آموزش و پرورش بعد انقلاب اسلامی نشان می‌دهد که نمایندگان مجلس شورای اسلامی به تناسب پیشنهاد دولت و یا طرح توسط نمایندگان، قوانینی برای نظام بخشیدن به آموزش و پرورش کشور وضع نموده‌اند ولی عملکرد نمایندگان در هر دوره نمایندگی و مقایسه قوانین مصوب آموزش و پرورش از نظر تعداد، تنوع و ویژگی مشخص نشده است. بنابراین مسئله اساسی این پژوهش شناسایی قوانین مصوب آموزش و پرورش دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی و مقایسه میزان قوانین مصوب در این دوره‌هاست نتایج این بررسی نه تنها میزان قوانین مصوب آموزش و پرورش بعد از انقلاب اسلامی را مشخص می‌کند، بلکه عملکرد نمایندگان هر دوره و توجه دولت‌ها به آموزش و پرورش کشور را نیز نشان می‌دهد.

### اهمیت و ضرورت پژوهش

یکی از نیازهای اساسی سازمان‌های متعدد از جمله وزارت آموزش، وضع قوانین و مقررات مختلف است زیرا مشروعیت تولد، حیات، رشد و نمو، اثربخشی و غنای هر سازمان به سلسله‌مراتب قوانین و مقررات و نظام حقوقی جامعه است. اجرای عدالت در سازمان‌های گوناگون از جمله سازمان‌های آموزشی و نجات یافتن از روابط و اعمال نفوذ دیگران در تصمیم‌گیری‌ها و نظم بخشیدن به سازمان مستلزم وجود ضوابط و تدوین مقررات لازم است در دانش مدیریت، مدیرانی می‌توانند به اداره مؤسسات اداری و آموزشی بپردازند؛ اجرای عدالت کنند؛ به نیازهای مراجعان توجه نمایند و تصمیم‌های بخردانه در فرآیند مدیریت خود اتخاذ نمایند که قوانین و مقررات مناسبی در اختیار داشته و از آنها آگاهی کامل داشته باشند.

وزارت آموزش و پرورش از جمله وزارتخانه‌هایی است که سابقه‌ای ۱۵۸ ساله دارد نخست

عناوین وزارت علوم، وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه و وزارت فرهنگ و سپس وزارت آموزش و پرورش از سال ۱۳۳۲ شمسی تاکنون فعالیت داشته است. هم‌اکنون این وزارتخانه برنامه‌ریزی، سازماندهی، رهبری، بودجه‌ریزی و نظارت بر فعالیت دانش‌آموزان را در دوره‌های پیش‌دبستانی، دبستانی و راهنمایی تحصیلی، متوسطه عمومی، فنی و حرفه‌ای و کارودانش و آموزش‌های تکمیلی و بزرگسالان برعهده دارد.

بعد از انقلاب اسلامی تا تشکیل اولین مجلس شورای اسلامی در ۷ خردادماه ۱۳۵۹، قوانین آموزش و پرورش که به‌صورت لایحه توسط دولت پیشنهاد شده است در شورای انقلاب به تصویب رسیده است. بنابراین وزارت آموزش و پرورش تا قبل از تشکیل مجلس شورای اسلامی از قوانین مصوب شورای انقلاب برخوردار بوده است. اولین پشتوانه قانونی این وزارتخانه بعد از انقلاب اسلامی، قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸ است که وظایف آموزش و پرورش در اصول سوم، پانزدهم، شانزدهم، سی‌ام و یکصد و چهارم قانون اساسی به‌صورت مستقیم و در قسمت‌های دیگر این قانون به‌صورت غیرمستقیم مشخص کرده است.

مفاد اصول یاد شده عبارت است از:

اصل سوم قانون اساسی - ایجاد محیط مناسب برای رشد فضایل اخلاقی دانش‌آموزان و بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی آنان،

اصل پانزدهم قانون اساسی - تهیه متون، اسناد رسمی و کتب درسی به زبان فارسی،

اصل شانزدهم قانون اساسی - ارائه آموزش زبان عربی پس از دوره ابتدایی، تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس‌ها و در همه رشته‌ها،

اصل سی‌ام قانون اساسی - آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان تا پایان دوره متوسطه،

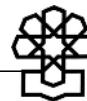
اصل یکصد و چهارم قانون اساسی - تشکیل شوراهایی مرکب از کارکنان و مدیران واحدهای آموزشی به‌منظور همکاری در تهیه برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور.

در فاصله سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۰ علاوه بر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اسنادی وجود دارد که از یک‌سو زمینه را برای تحول نظام آموزش و پرورش فراهم می‌کند و از سوی دیگر تهیه و تصویب قوانین مختلف آموزشی را در مجلس شورای اسلامی مورد تأکید قرار می‌دهد از جمله:

- مطالعه و اعلام چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ مصوب شورای تشخیص مصلحت نظام،

- سیاست‌های کلی آموزش و پرورش مصوب شورای تشخیص مصلحت نظام (۱۳۸۸)،

- نقشه جامع کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی،



- قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۶)،
  - قانون برنامه‌های اول تا پنجم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور مصوب مجلس شورای اسلامی،
  - طرح تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۶۷)،
  - طرح تغییر نظام متوسطه در شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۶۹)،
  - سند تحول نظام آموزشی، مصوب شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۸۸)،
  - فلسفه آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران و فلسفه آموزش و پرورش عمومی و رهنامه مصوب شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۸۹)،
  - مفاد مواد (۱۹) و (۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب (۱۳۸۹)،
  - سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)،
  - سند برنامه درسی ملی پیشنهاد شده برای تصویب در شورای عالی آموزش و پرورش (۱۳۸۹)،
  - سیاست‌های کلی برنامه پنجم در مورد تحول نظام آموزش و پرورش.
- در برنامه پنجم توسعه کشور مصوب سال ۱۳۸۹ در بند «۸» سیاست‌های کلی چنین آمده است:
- در تحول نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقای کیفی آن براساس نیازها و اولویت‌های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان در مواد (۱۹) و (۲۱) نیز تکالیفی برای آموزش و پرورش معین شده است که نیازمند وضع قوانین و مقررات لازم از یکسو و برنامه‌ریزی و پیش‌بینی اعتبار لازم در طول برنامه در قانون بودجه سنواتی می‌باشد که مهمترین مأموریت عبارت است از:
  - تحول در برنامه‌های آموزشی و پرورشی و درسی جهت کسب شایستگی‌های مورد نیاز فرد ایرانی توسط دانش‌آموختگان دوره آموزش عمومی مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، نیازسنجی و به‌کارگیری فناوری،
  - هدایت تحصیلی براساس علایق و ویژگی‌های دانش‌آموزان، توسعه حرفه‌ای و سرمایه انسانی مورد نیاز کشور،
  - سنجش ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای نیروی انسانی موجود و مورد نیاز آموزش و پرورش براساس شاخص‌های آموزشی و پرورشی،
- مطالعه اسناد مربوط به قوانین مصوب در مجلس شورای اسلامی از اولین تا هشتمین دوره (۱۳۵۸-۱۳۹۰) نشان می‌دهد، قوانین متعددی به‌صورت لایحه و یا طرح به مجلس شورای اسلامی ارائه شده و پس از تصویب برای اجرا ابلاغ شده است، اما مطالعه گسترده و جامعی که نشان دهد: - در هر دوره نمایندگی چند قانون به‌طور مستقیم ناظر به آموزش و پرورش مصوب گردیده است،

- ویژگی‌های عمده قوانین مصوب هر دوره چیست؟

- بررسی تطبیقی قوانین مصوب آموزش و پرورش از مجلس اول تا هشتم،

- تحلیلی بر قوانین مصوب مجلس اول تا هشتم وجود ندارد.

لذا اکنون که دوره نهم مجلس شورای اسلامی فعالیت خود را آغاز کرده و این دوره از یکسو مصادف است با اجرای قانون برنامه پنجم توسعه کشور و ازسوی دیگر تحول نظام آموزش و پرورش ایران را در پیش‌رو داریم، ایجاب می‌کند که:

**نمایندگان جدید با کارکرد دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی (اول تا هشتم) در مورد قوانین آموزش و پرورش آشنا شوند.**

از طریق شناخت نیازهای آموزش و پرورش به قوانین آموزشی به تصویب قوانین مهم و ضروری بپردازند.

## اهداف پژوهش

### هدف کلی

شناسایی و مقایسه قوانین مصوب دوره‌های هشت‌گانه مجلس شورای اسلامی (اول تا هشتم) به لحاظ قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش.

### اهداف جزئی

۱. آگاهی از تعداد و تنوع قوانین مصوب در هشت دوره مجلس شورای اسلامی،
۲. آگاهی از قوانین مربوط به امور آموزشی و اداری آموزش و پرورش،
۳. آگاهی از تعداد طرح‌های داده شده در حوزه آموزش و پرورش توسط نمایندگان هر دوره،
۴. آگاهی از تعداد لوایح داده شده توسط دولت به مجلس شورای اسلامی و موضوع آنها،
۵. آگاهی از سیر تصویب قوانین مربوط به آموزش و پرورش در مجلس شورای اسلامی،
۶. آگاهی از طرح‌ها و لوایحی که به تصویب رسیده است،
۷. شناخت قوانین عمده کاربردی دوره‌های مختلف،
۸. آگاهی از کمیسیون‌های اصلی دوره‌های مجلس شورای اسلامی بررسی‌کننده طرح‌ها و لوایح مربوط به آموزش و پرورش،
۹. ارائه پیشنهاد به نمایندگان دوره نهم.



## سؤال‌های پژوهش

۱. از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۱ در هشت دوره مجلس شورای اسلامی چند قانون به تصویب رسیده است؟
۲. تعداد و درصد این قوانین به تفکیک هر دوره چقدر است؟
۳. بیشترین و کمترین قانون مصوب هشت دوره متعلق به چه دوره‌ای است؟
۴. چه تعداد و درصدی از قوانین مصوب ۸ دوره را طرح‌ها و چه تعداد و درصدی را لوایح تشکیل می‌دهند؟
۵. تعداد و درصد قوانین مصوب مربوط به آموزش و پرورش در هشت دوره چقدر است؟
۶. تعداد طرح‌ها و لوایح مربوط به آموزش و پرورش در هشت دوره و به تفکیک دوره‌ها کدامند؟
۷. تعداد و درصد قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش در هشت دوره چقدر است؟
۸. از مجموع خاص آموزش و پرورش چند قانون به صورت لایحه و چند قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است؟
۹. بیشترین و کمترین قانون مصوب آموزش و پرورش به صورت مرتبط مربوط به چه دوره یا دوره‌هایی است؟
۱۰. بیشترین لایحه و کمترین لایحه مرتبط با آموزش و پرورش به دو صورت مرتبط مربوط به چه دوره یا دوره‌هایی است؟
۱۱. بیشترین و کمترین قانون مصوب خاص آموزش و پرورش به تفکیک هشت دوره کدامند؟
۱۲. بیشترین و کمترین لایحه و طرح خاص آموزش و پرورش مربوط به چه دوره‌هایی است؟
۱۳. از کل قوانین مصوب عام در هشت دوره چند قانون به صورت مرتبط و خاص آموزش و پرورش به تفکیک هشت دوره مصوب شده است؟
۱۴. موضوع یا عنوان‌های قوانین مصوب مرتبط و خاص آموزش و پرورش به تفکیک هشت دوره کدامند؟
۱۵. کمیسیون‌های اصلی بررسی‌کننده، طرح‌ها و لوایح مربوط به آموزش و پرورش در هشت دوره کدامند؟
۱۶. مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین آموزش و پرورش مربوط به چه دوره یا دوره‌هایی است؟
۱۷. عناوین طرح‌ها و لوایحی که در هشت دوره مجلس مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند به تفکیک دوره‌ها و ویژگی کدامند؟
۱۸. فرآیند تهیه، بررسی و تصویب قوانین آموزش و پرورش در مجلس شورای اسلامی چگونه است؟
۱۹. در تهیه طرح‌ها و لوایح آموزش و پرورش برای تصویب در مجلس شورای اسلامی چه نکات و سیاست‌هایی لازم است، مورد توجه قرار گیرد؟

۲۰. در پنج برنامه توسعه پنج‌ساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران چه مواد یا تبصره‌هایی بیشتر به آموزش و پرورش مربوط می‌شود؟

### تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

۱. قانون در علم حقوق، قاعده‌ای است که مقامات صلاحیتدار وضع و ابلاغ می‌کنند و این قاعده متضمن مصلحت مردم و برای همه لازم‌الاتباع است.<sup>۱</sup>
۲. قانون آموزشی عبارت است از قاعده یا دستوری که پس از انقلاب اسلامی در مجلس شورای اسلامی در زمینه امور آموزشی به تصویب رسیده و برای اجرا ابلاغ شده است.
۳. دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی منظور دوره‌های اول تا هشتم مجلس شورای اسلامی بعد از انقلاب اسلامی از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۱ است.
۴. مقایسه دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی به منظور مقایسه میزان قوانین مصوب هشت دوره با هم،
۵. قوانین مصوب آموزش و پرورش، منظور قوانینی است که در مجلس شورای اسلامی در هشت دوره توسط نمایندگان در ارتباط با وزارت آموزش و پرورش و نظام آموزش و پرورش عمومی و نیمه‌تخصصی وضع شده است.

### موارد استفاده از نتایج پژوهش

۱. آگاهی نمایندگان جدید مجلس شورای اسلامی (دوره نهم) از عملکرد هشت دوره قبل در مورد قوانین مصوب آموزش و پرورش،
۲. بهره‌مندی دولت و مقامات وزارت آموزش و پرورش از قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی در هشت دوره در تهیه لوایح به مجلس در هشت دوره در تهیه لوایح به آموزش و پرورش و یا اصلاح قوانین مصوب،
۳. آگاهی دولت و مقامات آموزش و پرورش از میزان ارائه لوایح به مجلس در هشت دوره،
۴. کمک به پیشینه تحقیق در طرح‌های پژوهشی مرتبط با موضوع این پژوهش،
۵. کمک به بانک‌های اطلاعاتی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش، دولت و وزارت آموزش و پرورش،
۶. افزایش آگاهی دست‌اندرکاران آموزش و پرورش نسبت به قوانین مصوب آموزش و پرورش به ویژه مدیران عالی، میانی و اجرایی،

۱. احمد صافی، سازمان و قوانین آموزش و پرورش ایران، ۱۳۸۰، ص ۱۰.



۷. بهره‌مندی اساتید دانشگاه و مراکز تربیت معلم و ضمن خدمت از مفاد قوانین آموزش و پرورش و عملکرد دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی در تدریس دروس مرتبط.

### پیشینه پژوهش

بررسی پژوهش‌های انجام گرفته در ارتباط با قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی نشان می‌دهد که در زمینه مقایسه قوانین در دوره‌های هشت‌گانه مجلس از سال ۱۳۵۹ تاکنون به‌ویژه در مورد قوانین آموزش و پرورش، پژوهشی صورت نگرفته است ولی مطالعاتی در زمینه سیر تاریخی و تکوینی قوانین آموزش و پرورش از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۰ صورت گرفته است که به نکات مهم هریک اشاره می‌کنیم: مجموعه قوانین آموزش عالی در دو جلد که توسط دفتر امور مجلس وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه شده و در سال ۱۳۷۴ منتشر شده است حاوی قوانین و مقررات مربوط به آموزش عالی است که در آنها به موادی از مصوبات مربوط به آموزش و پرورش نیز اشاره شده است و در واقع این کار تنظیم قوانین و مقررات بوده و به‌منظور اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات انجام شده و مباحث آن مورد تحلیل قرار گرفته است.

مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش در چهار جلد که سال توسط دفتر حقوقی این وزارتخانه تهیه شده و به قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش از ۱۳۸۶ تا ۱۳۸۷ اشاره دارد، این مجموعه نیز به‌منظور اطلاع‌رسانی تهیه شده و در واقع تنظیم قوانین و مقررات است و از چارچوب کار پژوهشی برخوردار نیست.

مجموعه قوانین و مقررات دوره راهنمایی تحصیلی در دو جلد که توسط دفتر آموزش و پرورش راهنمایی تحصیلی تهیه شده است و در آن علاوه بر قوانین مرتبط با این دوره به مقررات مصوب شورای عالی آموزش و پرورش نیز اشاره شده است این مجموعه نیز به‌منظور اطلاع‌رسانی تهیه شده و حالت تنظیمی دارد و واجد ویژگی‌های یک طرح پژوهشی نیست.

قوانین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی که بعد از انقلاب اسلامی (۵ برنامه تهیه و منتشر شده است که بعضی مجلدات توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور انتشار یافته است) مفاد این پنج قانون نیز به‌منظور اطلاع‌رسانی تنظیم یافته و حالت پژوهشی ندارد و سندی است برای انجام طرح‌های پژوهشی. فهرست تاریخی و موضوعی مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی که توسط دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی منتشر گردیده در این فهرست به مصوبه‌های این شورا اشاره شده و حالت تنظیمی دارد و سندی است برای انجام طرح‌های پژوهشی و در آن به رابطه مجلس شورای اسلامی و شورای عالی انقلاب فرهنگی اشاره دارد.

## فصل دوم - روش‌شناسی پژوهش

### روش پژوهش

روش پژوهش با توجه به اهداف، سؤال‌ها، توصیفی و از نوع کتابخانه‌ای و تحلیل محتوای کیفی است. همچنین از روش تحلیل کمی نیز در تحلیل داده‌ها استفاده شده است.

### جامعه آماری

کلیه قوانین مصوب در هشت دوره مجلس شورای اسلامی می‌باشد.

### روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات

روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، کتابخانه‌ای است. در این زمینه به اسناد و کتاب‌های منتشر شده و منابع حقوقی موجود در کتابخانه مجلس شورای اسلامی، وبسایت مرکز پژوهش‌های مجلس، لوح مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، روزنامه رسمی، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش، پژوهشگاه تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش مراجعه شده است.

### ابزار جمع‌آوری اطلاعات

- چکلیست.

### روش آماری تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این پژوهش از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد) استفاده شده است. قوانین مصوب به ترتیب زمان تصویب، بررسی و تعداد و تنوع و درصد قوانین مصوب مشخص می‌گردد قوانین آموزش و پرورش در هشت دوره با هم مقایسه گردیده و براساس سؤال‌های پژوهش یافته‌ها تحلیل گردیده و پیشنهادهای لازم ارائه می‌گردد.



## فصل سوم - پاسخ به سؤالاتی پژوهش

### یافته‌ها «پاسخ به سؤالاتی پژوهشی»

براساس هدف‌های طرح، سؤالاتی متعددی مطرح شده است که با مراجعه به اسناد و مدارک معتبر و سایت مجلس شورای اسلامی، اطلاعات لازم جمع‌آوری گردیده و پس از نظام دادن به اطلاعات پاسخ سؤالاتی پژوهشی به شرح زیر است:

**سؤال ۱.** از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۰/۹/۲ در هشت دوره مجلس شورای اسلامی چند قانون به تصویب رسیده است؟

**پاسخ:** بررسی مفاد فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی از (۷ خردادماه ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۰/۹/۲) نشان می‌دهد که در این هشت دوره ۲,۵۴۲ قانون به تصویب رسیده است. از این میان یک قانون سه فوریتی در دوره دوم به تصویب رسیده است.

**سؤال ۲.** بیشترین و کمترین قانون مصوب هشت دوره متعلق به چه دوره‌هایی است؟

**پاسخ:** نتایج مطرح شده در جدول ۱ و نمودار ۱ نشان می‌دهد که بین تعداد و درصد قوانین مصوب در هشت دوره تفاوت دیده می‌شود و بیشترین مصوبات مربوط به دوره ششم و کمترین مصوبات مربوط به دوره هشتم است

**سؤال ۳.** چه تعداد و درصدی از قوانین مصوب هشت دوره را طرح‌ها و لوایح تشکیل می‌دهند؟

**پاسخ:** نتایج مطرح شده در جدول ۲ و نمودار ۲ نشان می‌دهد که از هشت دوره ۱,۷۵۸ لایحه و ۷۸۵ طرح به تصویب رسیده است که ۶۹/۱۲ درصد را لوایح و ۳۰/۸۸ درصد را طرح تشکیل می‌دهد در دوره اول ۱۵/۸۷ درصد لایحه و ۱۱/۶۰ درصد طرح و در دوره دوم ۱۲/۹۶ درصد لایحه و ۱۱/۲۶ درصد طرح و در دوره سوم ۷/۷۵ درصد لایحه و ۱۵/۳ درصد طرح و در دوره چهارم ۱۳/۰۳ درصد لایحه و ۱۴/۴۱ درصد طرح و در دوره پنجم ۱۴/۲۲ درصد لایحه و ۱۳/۹ درصد طرح و در دوره ششم ۱۷/۵۲ درصد لایحه و ۱۱/۲۲ درصد طرح و در دوره هفتم ۱۳/۴۲ درصد لایحه و ۱۲/۳۷ درصد طرح و در دوره هشتم ۵/۲۳ درصد لایحه و ۹/۹۴ درصد طرح (تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲) به تصویب رسیده است بیشترین لایحه مربوط به دوره ششم و کمترین لایحه مربوط به دوره هشتم تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ می‌باشد.

**سؤال ۴.** تعداد و درصد قوانین مصوب مربوط به آموزش و پرورش در هشت دوره به تفکیک دوره چقدر است؟

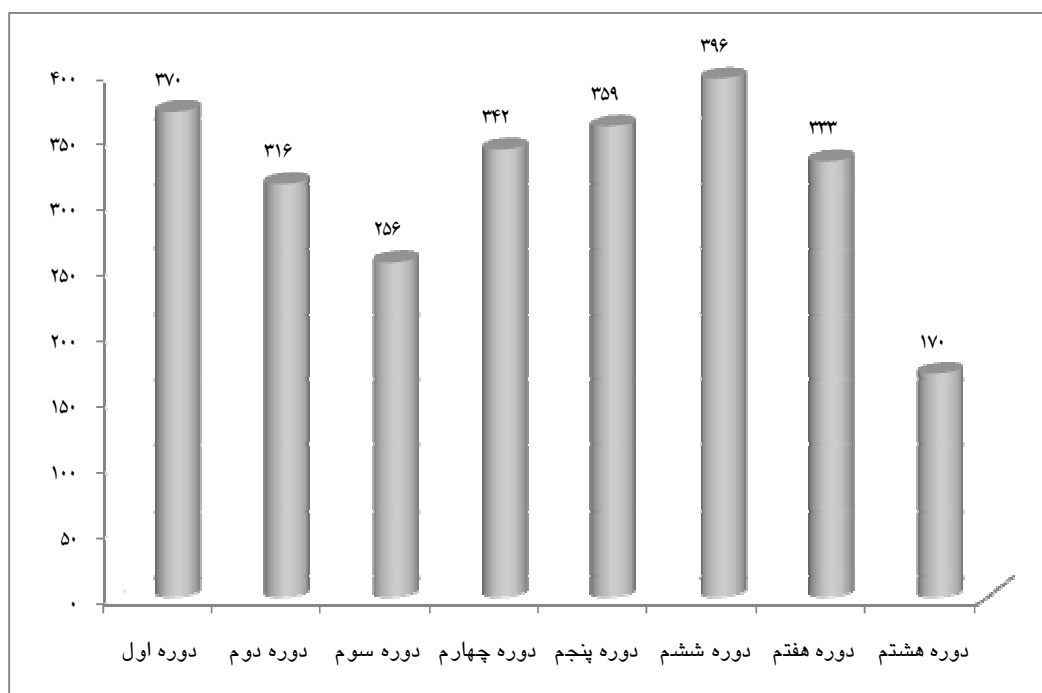
جدول ۱ و نمودار ۱ تعداد و درصد قوانین مصوب هشت دوره را به تفکیک هر دوره نشان می‌دهد از ۱۰۰ درصد قوانین مصوب ۱۴/۵۵ درصد در دوره اول، ۱۲/۴۳ درصد در دوره دوم و

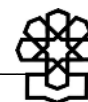
۱۰/۰۷ درصد در دوره سوم ۱۳/۴۵ درصد در دوره چهارم و ۱۴/۱۲ درصد در دوره پنجم و ۱۵/۵۸ درصد در دوره ششم و ۱۳/۱ درصد در دوره هفتم و ۶/۶۹ درصد در دوره هشتم (تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲) به تصویب رسیده است.

جدول ۱. قوانین مصوب در هشت دوره مجلس

دوره مجلس	تعداد قانون	درصد
دوره اول	۳۷۰	۱۴/۵۵
دوره دوم	۳۱۶	۱۲/۴۳
دوره سوم	۲۵۶	۱۰/۰۷
دوره چهارم	۳۴۲	۱۳/۴۵
دوره پنجم	۳۵۹	۱۴/۱۲
دوره ششم	۳۹۶	۱۵/۵۸
دوره هفتم	۳۳۳	۱۳/۱۰
دوره هشتم	۱۷۰	۶/۶۹
جمع	۲۵۴۲	۱۰۰

نمودار ۱. قوانین مصوب در هشت دوره مجلس شورای اسلامی

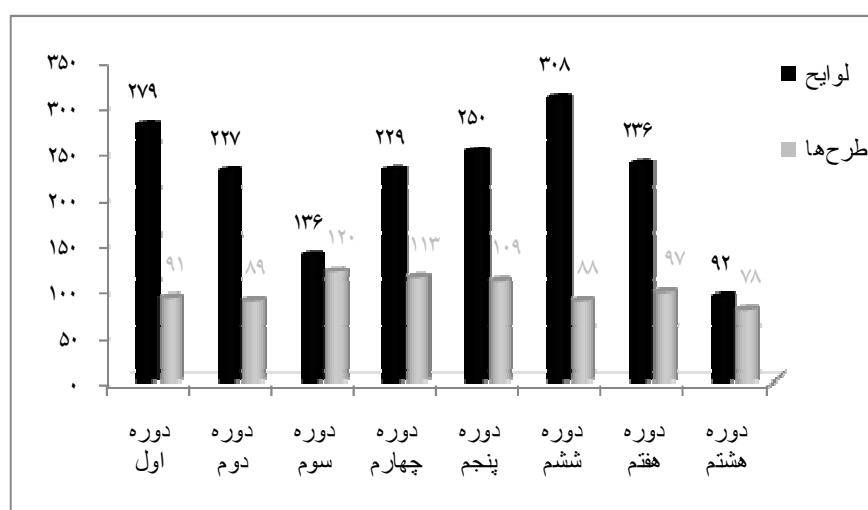




جدول ۲. لوایح و طرح‌های هشت دوره مجلس شورای اسلامی

دوره مجلس	تعداد لوایح	درصد	تعداد طرح	درصد
دوره اول	۲۷۹	۱۵/۸۷	۹۱	۱۱/۶
دوره دوم	۲۲۷	۱۲/۹۶	۸۹	۱۱/۲۶
دوره سوم	۱۳۶	۷/۷۵	۱۲۰	۱۵/۳
دوره چهارم	۲۲۹	۱۳/۰۳	۱۱۳	۱۴/۴۱
دوره پنجم	۲۵۰	۱۴/۲۲	۱۰۹	۱۳/۹
دوره ششم	۳۰۸	۱۷/۵۲	۸۸	۱۱/۲۲
دوره هفتم	۲۳۶	۱۳/۴۲	۹۷	۱۲/۳۷
دوره هشتم	۹۲	۵/۲۳	۷۸	۹/۹۴
جمع	۱۷۵۷	۱۰۰	۷۸۵	۱۰۰

نمودار ۲. لوایح و طرح‌های هشت دوره مجلس شورای اسلامی



از آنجا که در مجلس شورای اسلامی لوایح و طرح‌هایی به تصویب رسیده است که یا مستقیماً به وزارت آموزش و پرورش مربوط بوده است و یا این وزارتخانه به‌طور غیرمستقیم از بخش عمده‌ای از قوانین مصوب استفاده کرده است در این قسمت به این قوانین نیز اشاره شده است مانند قوانین بودجه و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران:

**پاسخ:** طبق جدول ۳ تعداد قوانین مصوب آموزش و پرورش در هشت دوره با احتساب قوانین بودجه سالیانه و قوانین پنج‌ساله توسعه، ۹۵ قانون بوده است که ۱۲ قانون مربوط به دوره اول، هشت قانون دوره دوم ۱۶ قانون دوره سوم، ۱۶ قانون در دوره چهارم ده قانون در دوره پنجم و ۱۰ قانون در دوره ششم و ۱۴ قانون در دوره هفتم و ۹ قانون در دوره هشتم به تصویب رسیده است درصد قوانین مصوب به کل قوانین مصوب مرتبط با آموزش و پرورش در جدول ۳ و

نمودار ۳ مشخص شده است بنابراین از کل قوانین مصوب مرتبط با آموزش و پرورش در دوره اول ۱۲/۶۳ درصد، دوره دوم ۸/۴۲ درصد دوره سوم ۱۶/۸۴ درصد دوره چهارم ۱۶/۸۴ درصد، دوره پنجم ۱۰/۵۲ درصد دوره ششم ۱۰/۵۲ درصد دوره هفتم ۱۴/۷۳ درصد و دوره هشتم ۹/۴۷ درصد به تصویب رسیده است.

**سؤال ۵.** تعداد لوایح و طرح‌های مربوط به آموزش و پرورش در کل و به تفکیک هشت دوره چقدر است؟

**پاسخ:** از ۹۵ قانون مصوب ۷۳ قانون به صورت لایحه و ۲۲ قانون از طریق طرح پیشنهاد شده است طبق جدول ۳ در دوره اول ۱۱ لایحه و ۱ طرح و در دوره دوم ۷ لایحه و ۱ طرح و دوره سوم ۱۲ لایحه و ۴ طرح در دوره چهارم ۱۴ لایحه و ۲ طرح و دوره پنجم ۶ لایحه و ۴ طرح و دوره ششم ۸ لایحه و ۲ طرح و دوره هفتم ۱۰ لایحه و ۴ طرح و دوره هشتم ۵ لایحه و ۴ طرح مورد تصویب قرار گرفته است.

**سؤال ۶.** تعداد و درصد قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش در هشت دوره و به تفکیک دوره چقدر است؟

**پاسخ:** طبق جدول ۴، ۵۸ قانون در ۸ دوره به تصویب رسیده است که ۷ قانون مربوط به دوره اول، ۴ قانون دوره دوم، ۱۱ قانون دوره سوم، ۱۱ قانون دوره چهارم، ۵ قانون دوره پنجم، ۶ قانون دوره ششم و ۹ قانون دوره هفتم و ۵ قانون در دوره هشتم به تصویب رسیده است: بنابراین ۱۲/۰۶ درصد مربوط به دوره اول ۶/۸۹ درصد دوره دوم و ۱۸/۹۶ درصد دوره سوم ۱۸/۹۶ درصد دوره چهارم و ۸/۶۲ درصد دوره پنجم و ۱۰/۳۴ درصد دوره ششم و ۱۵/۵۱ درصد دوره هفتم و ۸/۶۲ درصد مربوط به دوره هشتم بوده است.

**سؤال ۷.** تعداد لوایح و طرح‌های خاص آموزش و پرورش در کل و به تفکیک ۸ دوره کدام است؟

**پاسخ:** طبق جدول ۴ از ۵۸ قانون مصوب، ۳۶ لایحه و ۲۲ طرح مصوب شده است که در دوره اول ۷ قانون، به صورت لایحه بدون طرح و در دوره دوم ۲ لایحه و ۲ طرح و در دوره سوم ۷ لایحه و ۴ طرح و در دوره چهارم ۹ لایحه و ۲ طرح و در دوره پنجم ۱ لایحه و ۴ طرح و در دوره ششم ۴ لایحه و ۲ طرح و در دوره هفتم ۵ لایحه و ۴ طرح و در دوره هشتم ۱ لایحه و ۴ طرح مصوب شده است.

بنابراین ۱۲/۰۶ درصد قوانین خاص مصوب دوره اول، ۶/۸۹ درصد مصوب دوره دوم، ۱۸/۹۶ درصد مصوب دوره سوم، ۱۸/۹۶ درصد مصوب دوره چهارم و ۸/۶۲ درصد مصوب دوره پنجم و ۱۰/۳۴ درصد مصوب دوره ششم و ۱۵/۵۱ درصد مصوب دوره هفتم و ۸/۶۲ درصد مصوب دوره هشتم بوده است.



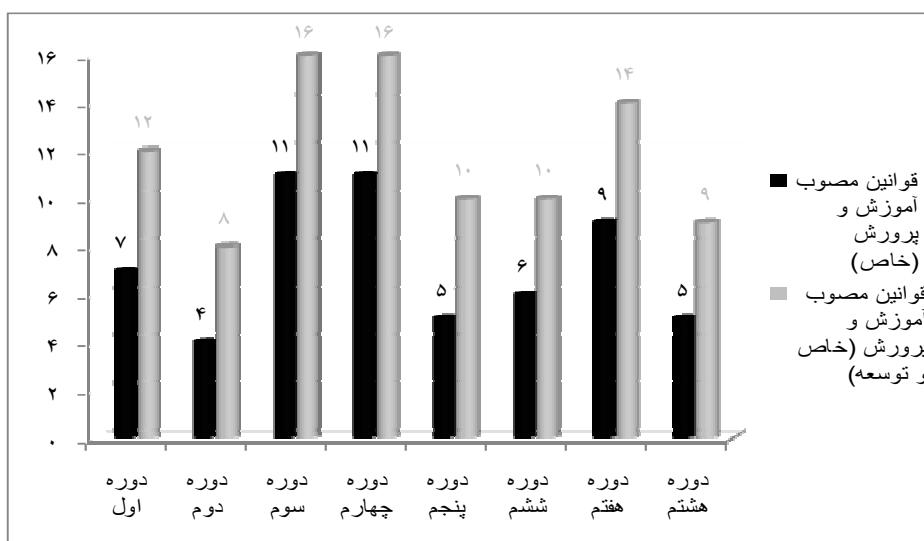
جدول ۳. قوانین مصوب مربوط به آموزش و پرورش (خاص و برنامه توسعه و بودجه)

دوره	کل قوانین مصوب آموزش و پرورش خاص و توسعه	درصد	لایحه	طرح
دوره اول	۱۲	۱۲/۶۳	۱۱	۱
دوره دوم	۸	۸/۴۲	۷	۱
دوره سوم	۱۶	۱۶/۸۴	۱۲	۴
دوره چهارم	۱۶	۱۶/۸۴	۱۴	۲
دوره پنجم	۱۰	۱۰/۵۲	۶	۴
دوره ششم	۱۰	۱۰/۵۲	۸	۲
دوره هفتم	۱۴	۱۴/۷۳	۱۰	۴
دوره هشتم	۹	۹/۴۷	۵	۴
کل	۹۵	۱۰۰	۷۳	۲۲

جدول ۴. قوانین مصوب مربوط به آموزش و پرورش (خاص)

دوره	کل قوانین مصوب آموزش و پرورش خاص و توسعه	درصد	لایحه	طرح
دوره اول	۷	۱۲/۰۶	۷	-
دوره دوم	۴	۶/۸۹	۲	۲
دوره سوم	۱۱	۱۸/۹۶	۷	۴
دوره چهارم	۱۱	۱۸/۹۶	۹	۲
دوره پنجم	۵	۸/۶۲	۱	۴
دوره ششم	۶	۱۰/۳۴	۴	۲
دوره هفتم	۹	۱۵/۵۱	۵	۴
دوره هشتم	۵	۸/۶۲	۱	۴
کل	۵۸	۱۰۰	۳۶	۲۲

نمودار ۳. نسبت قوانین خاص و قوانین مرتبط آموزش و پرورش



**سؤال ۸.** بیشترین و کمترین قانون مرتبط با آموزش و پرورش در کدامیک از دوره‌ها به تصویب رسیده است؟

**پاسخ:** طبق جدول ۳ بیشترین قانون از ۹۵ قانون مصوب، ۱۶ قانون مربوط به دوره سوم و ۱۶ قانون در دوره چهارم و کمترین مربوط به دوره دوم و هشتم (به ترتیب ۸ و ۹) بوده است

**سؤال ۹.** بیشترین لایحه و کمترین مربوط به چه دوره و بیشترین و کمترین طرح نیز مربوط به چه دوره‌ای است.

**پاسخ:** از ۹۵ قانون، بیشترین قانون به صورت لایحه در دوره چهارم و کمترین در دوره هشتم (به ترتیب ۱۴ و ۵ بوده است) و بیشترین قانون به صورت طرح در دوره سوم، پنجم، هفتم و هشتم و کمترین در دوره‌های اول و دوم بوده است.

**سؤال ۱۰.** بیشترین و کمترین قانون مصوب خاص آموزش و پرورش به تفکیک هشت دوره کدامند؟

**پاسخ:** طبق جدول ۴ بیشترین قانون مربوط به دوره چهارم (۱۱ قانون) و دوره سوم (۱۱ قانون) و کمترین مربوط به دوره دوم (۴ قانون) بوده است.

**سؤال ۱۱.** از لوایح و طرح‌های مصوب خاص آموزش و پرورش بیشترین لایحه و طرح و کمترین مربوط به چه دوره‌هایی است؟

**پاسخ:** طبق جدول ۴ بیشترین لایحه مربوط به دوره‌های اول (۷ لایحه) و دوره سوم (۷ لایحه) و کمترین مربوط به دوره پنجم (۱ لایحه) و دوره هشتم (۱ لایحه) بوده است. بیشترین طرح مربوط به دوره‌های سوم (۴ طرح)، پنجم (۴ طرح) و هفتم (۴ طرح) و کمترین طرح مربوط به دوره اول بوده است (در این دوره طرحی از طرف نمایندگان پیشنهاد نشده است).

**سؤال ۱۲.** در دوره اول تا هشتم از کل قوانین مصوب چند قانون مرتبط و خاص آموزش و پرورش بوده است.

**پاسخ ۱-۱۲:** طبق جدول‌های ۱، ۲ و ۴ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب هشت دوره ۳۷۰ قانون در دوره اول به تصویب رسیده است که ۲۷۹ قانون از طریق لایحه و ۹۱ قانون به صورت طرح مطرح و تصویب شده است از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش در دوره اول ۱۲ قانون به تصویب رسیده که ۱۱ قانون از طریق لایحه و یک قانون از طریق طرح بوده است

از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش، در دوره اول ۷ قانون به تصویب رسیده است که همگی به صورت لایحه مطرح شده است.

**پاسخ ۲-۱۲:** طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب هشت دوره ۳۱۶ قانون در دوره دوم به تصویب رسیده است که ۲۲۷ قانون به صورت لایحه و ۸۹ قانون به صورت طرح بوده است



از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش در دوره دوم ۸ قانون مصوب شده است که به صورت ۷ لایحه و یک طرح ارائه گردیده است از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش ۴ قانون به تصویب رسیده است که ۲ قانون به صورت لایحه و ۲ قانون به صورت طرح بوده است.

**پاسخ ۳-۱۲:** در دوره سوم از ۲,۵۴۲ قانون مصوب ۲۵۶ قانون متعلق به این دوره است که ۱۳۶ قانون به صورت لایحه و ۱۲۰ قانون به صورت لایحه مورد تصویب قرار گرفته است طبق جداول ۳ و ۴.

از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش در دوره سوم ۱۶ قانون به تصویب رسیده که ۱۲ قانون آن به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح مطرح شده است.

از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در دوره سوم ۱۱ قانون به تصویب رسیده است که ۷ قانون از طریق لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

**پاسخ ۴-۱۲:** در دوره چهارم طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب در هشت دوره ۳۴۲ قانون مربوط به دوره چهارم بوده است که ۲۲۹ قانون به صورت لایحه و ۱۱۳ قانون از طریق طرح مورد بررسی و تصویب قرار گرفته است در دوره چهارم از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش ۱۶ قانون به تصویب رسیده است که ۱۴ قانون به صورت لایحه و ۲ قانون به صورت طرح مورد بررسی و تصویب قرار گرفته است.

در دوره چهارم از ۵۸ قانون مصوب خاص آموزش و پرورش ۱۱ قانون مربوط به آموزش و پرورش در این دوره تصویب گردیده که ۹ قانون از طریق لایحه و ۲ قانون از طریق طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

**پاسخ ۵-۱۲:** در دوره پنجم طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب هشت دوره، ۳۵۹ قانون مربوط به دوره پنجم بوده است که ۲۵۰ قانون به صورت لایحه و ۱۰۹ قانون به صورت طرح بوده است.

از ۹۵ قانون مصوب، ۱۰ قانون مرتبط با آموزش و پرورش بوده است که ۶ قانون از طریق لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش که در هشت دوره تصویب شده است در دوره پنجم ۵ قانون به تصویب رسیده است که یک قانون به صورت لایحه و چهار قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

**پاسخ ۶-۱۲:** در دوره ششم طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب ۳۹۶ قانون مربوط به دوره ششم است که ۳۰۸ قانون به صورت لایحه و ۸۸ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش، ۱۰ قانون مربوط به آموزش و پرورش بوده است که ۸ قانون به صورت لایحه و ۲ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

از ۵۸ قانون مصوب خاص آموزش و پرورش، ۶ قانون در دوره هفتم به تصویب رسیده است که ۴ قانون به صورت لایحه و ۲ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است.

**پاسخ ۷-۱۲:** طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲،۵۴۲ قانون مصوب هشت دوره ۳۳۳ قانون در دوره هفتم به تصویب رسیده است که ۲۳۶ قانون به صورت لایحه و ۹۷ قانون به صورت طرح برای تصویب پیشنهاد شده است.

از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش ۱۴ قانون مربوط به آموزش و پرورش است که در دوره هفتم به تصویب رسیده و ۱۰ قانون از طریق ارائه لایحه و ۴ قانون از طریق ارائه طرح مصوب شده است.

از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در دوره هفتم ۹ قانون به تصویب رسیده که ۵ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

**پاسخ ۸-۱۲:** طبق جداول ۱، ۲، ۳ و ۴ از ۲،۵۴۲ قانون مصوب ۸ دوره مجلس، ۱۷۰ قانون مربوط به دوره هشتم تا ۱۳۹۰/۹/۲ بوده است که ۹۷ قانون به صورت لایحه و ۷۸ به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است.

از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش در دوره هشتم ۹ قانون تصویب شده که ۵ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح بوده است از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در دوره هشتم، ۵ قانون تصویب شده که ۱ مورد لایحه و ۴ مورد طرح بوده است.

از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در دوره هشتم ۵ قانون تصویب شد که ۱ مورد لایحه و ۴ مورد طرح بوده است.

**سؤال ۱۳.** موضوع یا عنوان‌های قوانین مصوب مرتبط و خاص آموزش و پرورش به تفکیک هشت دوره و تعداد طرح‌ها و لوایح کدامند؟

**پاسخ:** عناوین مصوب و ویژگی‌های هر کدام به تفکیک هشت دوره، در فصل چهارم گزارش شده است.



## جدول ۵. وضعیت قوانین هشت دوره

ردیف	دوره	قوانین مرتبط	تعداد لایحه	تعداد طرح	تعداد قوانین خاص	تعداد لایحه	تعداد طرح
۱	دوره اول	۱۲	۱۱	۱	۷	۷	-
۲	دوره دوم	۸	۷	۱	۴	۲	۲
۳	دوره سوم	۱۶	۱۲	۴	۱۱	۷	۴
۴	دوره چهارم	۱۶	۱۴	۲	۱۱	۹	۲
۵	دوره پنجم	۱۰	۶	۴	۵	۱	۴
۶	دوره ششم	۱۰	۸	۲	۶	۴	۲
۷	دوره هفتم	۱۴	۱۰	۴	۹	۵	۴
۸	دوره هشتم	۹	۵	۴	۵	۱	۴
	جمع هشت دوره	۹۵	۷۳	۲۲	۵۸	۳۶	۲۲

عناوین مصوب و ویژگی‌های هرکدام به تفکیک هشت دوره به پیوست گزارش مطرح شده است.

سؤال ۱۴. کمیسیون‌های اصلی بررسی‌کننده طرح‌ها و لوایح مربوط به آموزش و پرورش در

هشت دوره کدامند؟

پاسخ: در دوره اول کمیسیون آموزش و پرورش، آموزش و فرهنگ، آموزش و پرورش، فرهنگ و تحقیقات بوده است و در دوره دوم، سوم، چهارم و پنجم کمیسیون آموزش و پرورش کمیسیون اصلی بررسی‌کننده طرح‌ها و لوایح مربوط به آموزش و پرورش و در دوره‌های ششم، هفتم و هشتم، کمیسیون آموزش و تحقیقات به‌عنوان کمیسیون اصلی فعالیت داشته است.

## جدول ۶. اسامی کمیسیون‌های مختلف مجلس شورای اسلامی مرتبط با آموزش و پرورش

در هشت دوره از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۱

شماره	نام دوره	نام کمیسیون آموزش و پرورش
۱	دوره اول	آموزش و فرهنگ، آموزش و پرورش فرهنگ و تحقیقات
۲	دوره دوم	آموزش و پرورش
۳	دوره سوم	آموزش و پرورش
۴	دوره چهارم	آموزش و پرورش
۵	دوره پنجم	آموزش و پرورش
۶	دوره ششم	آموزش و تحقیقات
۷	دوره هفتم	آموزش و تحقیقات
۸	دوره هشتم	آموزش و تحقیقات

**سؤال ۱۵.** مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین آموزش و پرورش مربوط به چه دوره یا دوره‌هایی است.

**پاسخ:** مطالعه عناوین قوانین مصوب ۸ دوره در جداول ۸ تا ۱۵ نشان می‌دهد که ۹۵ قانون با عنایت به قوانین بودجه و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه در حوزه آموزش و پرورش به تصویب رسیده است. مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین مربوط به برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی است که در دوره سوم، دوره چهارم، دوره پنجم، دوره ششم و دوره هشتم مصوب شده است.

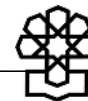
و به‌لحاظ تأثیر عمده‌ای که در برنامه‌ریزی توسعه وزارت آموزش و پرورش داشته است می‌تواند در زمره قوانین مهم و کاربردی به‌شمار آید.

مهمترین و کاربردی‌ترین قوانین مؤثر در آموزش و پرورش قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش مربوط به دوره دوم و قانون اصلاح موادی از قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش است که این قانون نیز در مجلس دوره دوم به تصویب رسیده است.

قانون متعهدین خدمت به آموزش و پرورش و قانون، سازمان آموزش و پرورش استثنایی از جمله قوانینی هستند که اثرگذار بوده و در دوره سوم به تصویب رسیده است. قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها و شهرستان‌ها و مناطق کشور نیز از قوانین مهمی است که در مجلس دوره چهارم به تصویب رسیده است. قانون تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد و مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام و قانون احیای معاونت پرورشی و امور دانش‌آموزی، قوانینی هستند که در دوره هفتم به تصویب رسیده و در نظام بخشیدن به وضع ساختمان مدارس و امور پرورشی در دوره سوم و قانون نحوه مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش در دوره سوم و قانون نحوه مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش در دوره اول و قانون اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی در مجلس هشتم و قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی در مجلس سوم نیز از قوانین مهم و مؤثر در آموزش و پرورش بوده است.

**سؤال ۱۶.** عناوین طرح‌ها و لوایحی که در هشت دوره مجلس شورای اسلامی، مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند به تفکیک دوره و ویژگی کدامند؟

**پاسخ:** طبق جدول ۸، در دوره اول ۱۳ عنوان، دوره دوم ۹ عنوان، دوره سوم ۸ عنوان و دوره چهارم ۵ عنوان، دوره پنجم ۹ عنوان و دوره ششم ۸ عنوان و دوره هفتم ۱۳ عنوان در حوزه آموزش و پرورش مطرح گردیده، اما به تصویب نرسیده است. ۲۰ عنوان در مجلس رد شده است و بقیه یا آماده برای طرح در شور اول و دوم و یا مسترد شده توسط دولت و نمایندگان و یا تحت



بررسی در شورای نگهبان و یا بایگانی شده است.

عناوین طرح‌ها و لوایح تقدیم شده و وضعیت آنها در فصل چهارم مطرح شده است.

سؤال ۱۷. فرآیند تهیه، بررسی و تصویب قوانین آموزش و پرورش در مجلس شورای

اسلامی چگونه است؟

پاسخ: مطالعه اسناد مربوط به فرآیند مصوبات مجلس شورای اسلامی، به‌ویژه آیین‌نامه داخلی مجلس نشان می‌دهد که پیشنهادهای داده شده به مجلس برای تصویب به دو صورت لایحه و طرح صورت می‌گیرد لایحه پیشنهاد دولت است به مجلس که پس از تهیه لایحه در وزارتخانه‌ها یا سازمان‌های ذیربط در کمیسیون‌های دولت بررسی شده پس از تأیید دولت با امضای رئیس‌جمهور به مجلس تقدیم می‌گردد مانند بودجه سالیانه، برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و ... .

معمولاً ریاست مجلس لوایح را برای بررسی در کمیسیون‌های مربوط ارجاع نموده و سرانجام براساس آیین‌نامه داخلی به تصویب رسیده یا رد می‌شود. این فرآیند در مورد پیشنهاد نمایندگان که به صورت طرح انجام می‌گیرد نیز اجرا می‌گردد.

در سال‌های اخیر با تأسیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نسبت به لوایح و طرح‌ها نیز اظهارنظر می‌شود و توسط کمیسیون‌های پژوهشی و مطالعاتی، مطالعات و تحقیقات لازم صورت گرفته نشست‌هایی با پیشنهاددهندگان برگزار می‌گردد و نتیجه در اختیار نمایندگان مجلس نیز قرار می‌گیرد.

در پایان هر دوره مجلس، جز دوره هشتم این فرآیند تحت عنوان فهرست موضوعی دستور جلسات مذاکرات مجلس شورای اسلامی توسط اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی منتشر می‌گردد. تاکنون فهرست موضوعی ۷ دوره انتشار یافته است در مقدمه جلد اول مربوط به دوره اول (۷ خردادماه ۱۳۵۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۳) آمده است که:

در فهرست طرح‌ها و لوایح مصوب، تاریخ تقدیم، عنوان طرح‌ها و لوایح تصویب شده نوع طرح یا لایحه، کمیسیون اصلی جلسه اعلام وصول جلسات شور اول جلسات شور دوم، جلسه و تاریخ تصویب در مجلس، تاریخ تأیید شورای نگهبان مطرح گردیده و به تاریخ تصویب در مجمع تشخیص مصلحت در صورت ارجاع قانون به مجمع اشاره شده است.

طبق ماده (۵۵) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (فهرست موضوعی دوره اول، ۱۳۶۵) در مواردی که مجلس ضروری تشخیص دهد طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی اختیار وضع بعضی از قوانین را به کمیسیون‌ها تفویض می‌نماید.

در اصل هشتادوپنجم قانون اساسی آمده است: سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند ولی

در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم قانون اساسی به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود. در فهرست موضوعی با علائمی نحوه اعاده قانون مجلس از طرف شورای نگهبان تصویب در کمیسیون بنابر اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی این فرآیند مشخص می‌گردد. در مقدمه فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، در جلد‌های اخیر تعداد جلسه علنی، تعداد طرح، تعداد لایحه تقدیمی و تعداد مصوبه و... مطرح شده است و به مهمترین مصوبات هر دوره اشاره گردیده است.

علاوه بر طرح‌ها و لوایح مصوب، موارد مختلف از جمله موارد زیر در هر گزارش آمده است:

- طرح‌ها و لوایح مسترد شده،

- طرح‌ها و لوایح رد شده،

- طرح‌ها و لوایح مسکوت مانده و بایگانی شده،

- ارائه گزارش کمیسیون‌های مجلس.

سؤال ۱۸. در تهیه طرح‌ها و لوایح آموزش و پرورش برای تصویب در مجلس شورای اسلامی

چه نکات و سیاست‌هایی لازم است مورد توجه قرار گیرد؟

پاسخ: پاسخ این سؤال در فصل پنجم بخش پیشنهادات مطرح شده است.

سؤال ۱۹. در ۵ برنامه توسعه پنج‌ساله اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران چه مواد یا

تبصره‌هایی بیشتر به آموزش و پرورش مربوط می‌شود؟

پاسخ: در هشت دوره مجلس مجموعاً ۵ برنامه پنج‌ساله توسعه به تصویب رسیده است اولین

برنامه در تاریخ ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ در دوره سوم به تصویب رسیده است و تبصره‌های «۵، ۶، ۱۰، ۱۴،

۲۳، ۲۴ و ۳۱» ناظر بر مباحثی بوده است که به آموزش و پرورش مربوط می‌شود.<sup>۱</sup>

دومین برنامه پنج‌ساله توسعه مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰ است که دوره چهارم به تصویب رسیده

است تبصره‌های «۴، ۷، ۱۱، ۱۹، ۳۳، ۳۷، ۶۰، ۶۱، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۸۴ و ۸۹» ناظر بر آموزش و

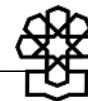
پرورش بوده است.<sup>۲</sup>

سومین برنامه پنج‌ساله توسعه مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ بوده است که در دوره پنجم به تصویب

رسیده است مواد (۱۳۵، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۹، ۱۸۰ و ۱۹۷)

۱. مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۱، ص ۳۱.

۲. مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش، جلد سوم، ۱۳۸۳، ص ۲۵۶.



ناظر بر آموزش و پرورش بوده است.<sup>۱</sup>

چهارمین برنامه پنج‌ساله توسعه مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ در دوره هفتم به تصویب رسیده است. مواد (۵۲، ۵۳، ۱۰۴، ۱۰۶ و ۱۰۹، ۱۱۷، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۳ و ۱۴۵) ناظر بر امور آموزش و پرورش بوده است.<sup>۲</sup>

پنجمین برنامه پنج‌ساله توسعه مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۲۰ در دوره هشتم به تصویب رسیده است و فصل دوم به علم و فناوری اختصاص دارد و مواد (۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴ و ۳۱) ناظر بر امور آموزش و پرورش بوده است.<sup>۳</sup>

در هشت دوره مجلس شورای اسلامی همه‌ساله بودجه سالیانه از طرف دولت به مجلس پیشنهاد شده است.

### فصل چهارم - بررسی یافته‌ها به تفکیک هشت دوره مجلس شورای اسلامی

#### یافته‌های هر دوره مجلس شورای اسلامی از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۹۰

طبق یافته‌های پژوهشی مطرح شده در فصل سوم، بعد از انقلاب اسلامی از ۷ خردادماه ۱۳۵۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۹۱) هشت دوره نمایندگی در مجلس شورای اسلامی تشکیل شده است که مهمترین وظیفه نمایندگان تصویب لوایح تقدیم شده از طرف دولت و طرح‌های تقدیم شده از طرف نمایندگان هر دوره بوده است در این فصل براساس یافته‌های هریک از دوره‌ها در زمینه مصوبات نمایندگان در حوزه آموزش و پرورش به سه صورت زیر به بررسی وضعیت قوانین مصوب و سؤال‌های مطرح شده در فصل اول می‌پردازیم:

الف) بررسی یافته‌های مربوط به کل مصوبات هر دوره به اختصار،

ب) بررسی یافته‌های مربوط به مصوبات مربوط به آموزش و پرورش شامل مصوبات خاص آموزش و پرورش و مصوبات مربوط به برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بودجه سالیانه که در آنها نیز جایگاه آموزش و پرورش مشخص شده است،  
ج) بررسی یافته‌های خاص آموزش و پرورش به تفکیک هر دوره.

۱. مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۳، ص ۱۹.

۲. مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش، جلد چهارم، ص ۳۷.

۳. مجموعه برنامه پنج‌ساله توسعه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹، ص ۳۱.

## ۱. مجلس دوره اول

این دوره از ۷ خردادماه ۱۳۵۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۳ تشکیل شده است طبق گزارش فهرست موضوعی دستور جلسات مذاکرات مجلس شورای اسلامی ۱۳۶۵ و جدول ۱ در این دوره ۳۷۰ قانون به تصویب رسیده است که برابر نمودار ۱ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب ۸ دوره ۱۴/۵۵ درصد در دوره اول مصوب شده است. از ۳۷۰ قانون تصویب شده ۲۷۹ قانون به صورت لایحه و ۹۱ قانون به صورت طرح برای بررسی و تصویب پیشنهاد شده است در دوره اول از ۳۷۰ قانون مصوب ۱۸، قانون به بودجه سالیانه و متمم بودجه در این دوره اختصاص یافته است.

از یافته‌های بالا و اسناد مربوط استفاده می‌شود که :

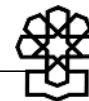
۱۴/۵۵ درصد از کل قوانین مصوب در حوزه‌های مختلف در این دوره تصویب شده است که بعد از دوره ششم بالاترین درصد را نشان می‌دهد.

از ۳۷۰ قانون مصوب دوره اول، ۲۷۹ قانون به صورت لایحه و ۹۱ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است. یک قانون نیز به صورت اصل هشتادوپنجم قانون اساسی به تصویب رسیده است. به نظر می‌رسد که لازم است دولت برابر وظایفی که برعهده دارد بیشترین لوايح را برای تصویب به مجلس پیشنهاد نماید و نمایندگان در موارد لازم و ضروری به ارائه طرح برای تصویب مبادرت نمایند.

در حوزه آموزش و پرورش با احتساب قوانین بودجه سالیانه در دوره اول، ۱۲ قانون به تصویب رسیده است و طبق گزارش فهرست موضوعی دستورجلسات مذاکرات مجلس شورای اسلامی، قانون بودجه سال ۱۳۶۰ یکبار به صورت لایحه مطرح شده در ۱۳۶۰/۲/۳ به مجلس توسط دولت تقدیم شده است و یکبار در ۱۳۶۰/۴/۶ براساس اصل هشتادوپنجم قانون اساسی به صورت طرح پیشنهاد شده است.

در این دوره ۷ قانون خاص آموزش و پرورش به تصویب رسیده که مفاد اصلی و اساسی این ۷ قانون در حوزه تربیت معلم، نهضت سوادآموزی و هزینه سرانه واحدهای آموزشی است در این دوره جز قوانین بودجه سالیانه که در تحقق برنامه‌های آموزش و پرورش مؤثر بوده است قانون مهمی به تصویب نرسیده است و درواقع این قوانین نیز در جهت اصلاح قوانین گذشته مربوط به تربیت معلم و سوادآموزی به تناسب شرایط بعد از انقلاب وضع شده است.

نکته قابل توجه اینکه در این دوره همه قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش از طریق دولت و به صورت لایحه پیشنهاد شده است و نمایندگان به ارائه طرح برای تصویب نپرداخته‌اند. در این دوره قوانین آموزش و پرورش سال اول در کمیسیون آموزش و پرورش و بعداً در کمیسیون



آموزش فرهنگ و تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته است. در زمینه بودجه نیز کمیسیون امور برنامه و بودجه به بررسی پرداخته است.

جدول ۷ وضعیت قوانین مصوب آموزش و پرورش چگونگی پیشنهاد، شور اول و دوم، تصویب در شورای نگهبان، فوریت و کمیسیون بررسی را نشان می‌دهد.

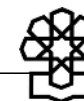
یکی از دلایل مهمی که موجب شده است قوانین مصوب آموزش و پرورش در این دوره هم به لحاظ کمی و هم کیفی مورد توجه جدی نباشد و برای اصلاح یا تغییر و تحول آن قوانین جدیدی در مجلس شورای اسلامی به تصویب نرسد، وجود قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش مصوب شورای انقلاب و دادن اختیارات زیادی به اعضای این شورا برای تصویب طرح‌ها و برنامه‌های وزارت آموزش و پرورش بوده است. همچنین در دستگاه‌های ستادی وزارت آموزش و پرورش در زمینه امور آموزشی و پرورشی مطالعات گسترده‌ای صورت گرفته ولی تا پایان دوره اول مجلس به صورت طرح نهایی برای ارائه به مجلس شورای اسلامی آماده نشده باشد.

جدول ۸ نشان می‌دهد که در مجلس اول ۱۳ لایحه و طرح پیشنهاد شده ولی به تصویب نرسیده است از جمله:

- طرح اساسنامه نهضت سوادآموزی،
  - طرح سوادآموزی و ریشه‌کن کردن بیسوادی در جمهوری اسلامی ایران،
  - لایحه اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشسرای عالی تا رفع ضرورت به نقاط ممنوعه،
  - لایحه مرخصی زایمان بانوان شاغل در کادر آموزشی وزارت آموزش و پرورش،
  - طرح اخراج معلمان معتاد از آموزش و پرورش،
  - لایحه تعیین محل خدمت بانوان متعهد در نقاط ممنوعه،
  - لایحه اصلاح ماده (۱۸) الحاقی به قانون اجازه تأسیس دانشسراهای مقدماتی و عالی.
- بعضی از لوایح و طرح‌های یاد شده در دوره‌های دیگر مجلس مجدداً مطرح و به تصویب رسیده است، یکی از طرح‌های مهم که در اولین دوره مجلس مطرح شده است طرح ادغام دو وزارتخانه آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی سابق است که در مجلس اول رد شده ولی هنوز مورد بحث مرکز پژوهش‌های مجلس و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت ایران است.

جدول ۷. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره اول مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۵۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۳

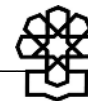
ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون راجع به لغو خدمت معلمان فارغ‌التحصیل مراکز تربیت معلم که مشمول لایحه پاکسازی می‌شوند	لایحه	+		+	-	-	آموزش و پرورش	
۲	قانون راجع به هزینه سرانه واحدهای آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+		+	-	-	امور برنامه و بودجه	
۳	قانون مربوط به حذف شهرستان گرمسار از ردیف شهرستان‌های مندرج در اصلحیه تبصره «۲» ذیل ماده واحده قانون اعطای اعتبار برای اجرای قانون تربیت معلم و تعلیمات عمومی	لایحه	+		+	-	-	آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۴	قانون راجع به الحاق یک تبصره به ماده واحده مربوط به لغو تعهد فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم و مؤسسات وابسته ۱۳۵۹/۹/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+		+	-	-	آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۵	قانون راجع به تفویض اختیار نماینده شورای انقلاب به وزیر آموزش و پرورش در شورای مرکزی نهضت سوادآموزی	لایحه	+		+	-	-	آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۶	قانون تفسیر قانونی راجع به لغو خدمت معلمان فارغ‌التحصیل مراکز تربیت معلم و مؤسسات مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۲	لایحه	+		+	-	-	آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۷	قانون راجع به اصلاح تبصره قانون راجع به الحاق یک تبصره به ماده واحده مربوط به لغو تعهد فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم و مؤسسات وابسته مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۲ مجلس شورای اسلامی	لایحه	+		+	-	-	آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۸	قانون بودجه سال ۱۳۶۰	لایحه	+				-	آموزش و پرورش	
۹	قانون بودجه سال ۱۳۶۰ مجلس شورای اسلامی	طرح	+				یک فوریتی	امور برنامه و بودجه	
۱۰	قانون بودجه سال ۱۳۶۱ کل کشور	لایحه	+				-	امور برنامه و بودجه	
۱۱	قانون بودجه سال ۱۳۶۲	لایحه	+				-	امور برنامه و بودجه	
۱۲	قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور	لایحه	+				-	امور برنامه و بودجه	



## جدول ۸. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس اول در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح اساسنامه نهضت سوادآموزی	طرح	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	تحت بررسی در شورای نگهبان
۲	طرح سوادآموزی و ریشه‌کن کردن بیسوادی در جمهوری اسلامی ایران	طرح						آموزش فرهنگ و تحقیقات	مسکوت
۳	طرح نظام آموزشی	طرح						آموزش فرهنگ و تحقیقات	مسکوت
۴	طرح اخراج معلمان معتاد از وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	رد شده
۵	لایحه مرخصی زایمان بانوان شاغل در کادر آموزشی وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	رد شده
۶	لایحه انتقال فارغ‌التحصیلان دانشسراهای عالی تا رفع ضرورت به نقاط ممنوعه	لایحه	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	رد شده
۷	طرح ادغام دو وزارت آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی	طرح	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	رد شده
۸	لایحه اصلاح ماده (۱۸) الحاقی به قانون اجازه تأسیس دانشسراهای مقدماتی و عالی	لایحه	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	مسترد شد
۹	لایحه تعیین محل خدمت بانوان متعهد دبیری در نقاط ممنوعه	لایحه	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	مسترد شد
۱۰	لایحه ایجاد کلاس‌های سوادآموزی در کارگاه‌ها	لایحه						آموزش فرهنگ و تحقیقات	مسترد شد

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۱	طرح قانونی استفاده از دانشجویان و محصلین واجد شرایط جهت جبران کمبود دبیر و معلم	طرح	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	آماده شده جهت شور اول
۱۲	طرح قانونی فعالیت‌های تربیتی و انحلال سازمان پیشاهنگی کشور	طرح	+	+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	آماده شده جهت شور اول
۱۳	لایحه احتساب سوابق خدمت اشخاصی که در نهضت سوادآموزی خدمت کرده‌اند	لایحه		+				آموزش فرهنگ و تحقیقات	آماده شده جهت شور دوم



## جداول و نمودارهای مربوط به دوره اول

جدول ۹. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره اول مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۳۷۰	کل قوانین مصوب
۱۲	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۷۹	کل لوایح مصوب
۱۱	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۹۱	کل طرح‌های مصوب
۱	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۱۰. نمای وضعیت قوانین در حوزه

### آموزش و پرورش در دوره اول مجلس شورای اسلامی

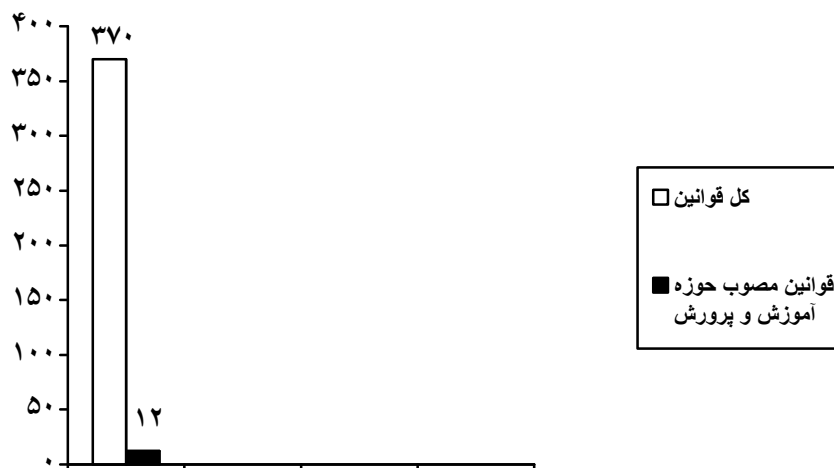
تعداد	عنوان
۱	طرح
۱۱	لایحه
۱۲	یک‌شوری
-	دوشوری
۱	یک‌فوریتی
-	دو فوریتی
۱	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

جدول ۱۱. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح

### در دوره اول مجلس شورای اسلامی

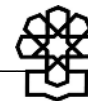
درصد	شاخص
۳/۲۴	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۳/۹۴	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۱/۰۹	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۹۱/۶۶	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۸/۳۳	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۸	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۹/۰۹	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۳۲/۶۱	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب

نمودار ۴. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین در دوره اول مجلس شورای اسلامی

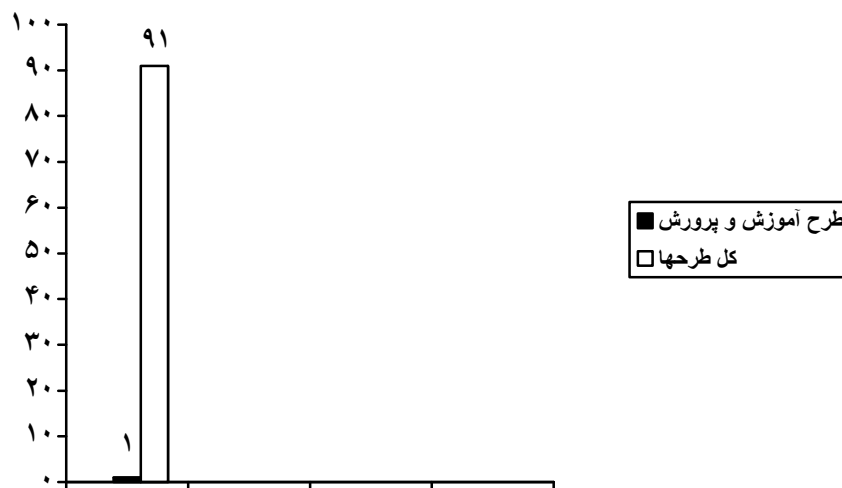


نمودار ۵. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره اول مجلس شورای اسلامی

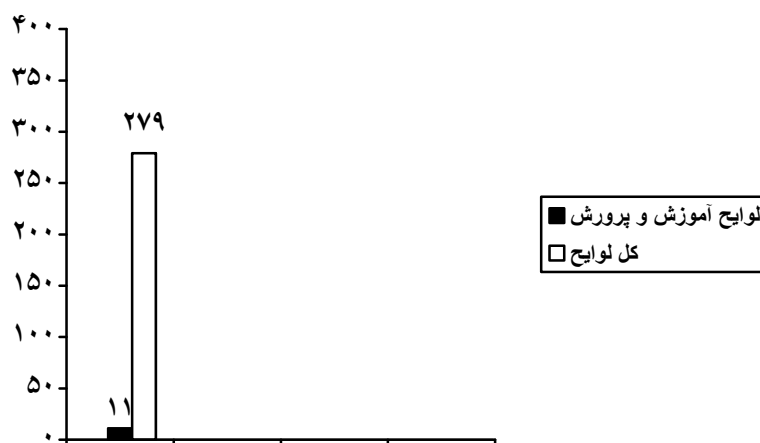




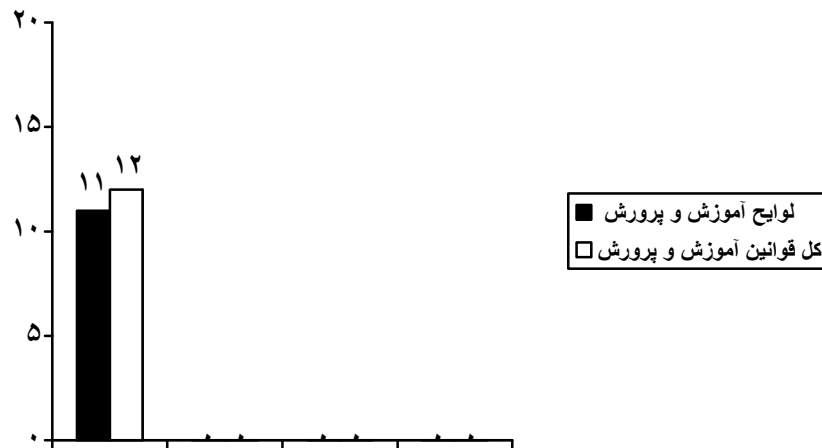
نمودار ۶. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش  
به کل طرح‌های مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی



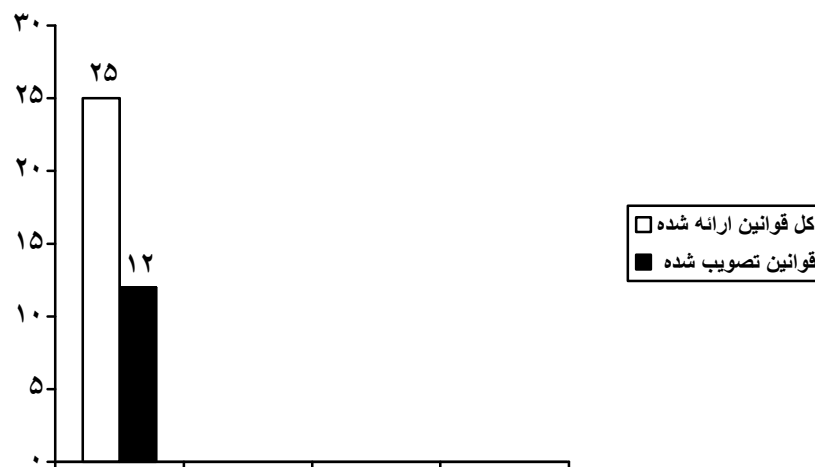
نمودار ۷. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
به کل لوایح مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی

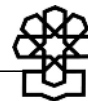


نمودار ۸. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره اول مجلس شورای اسلامی

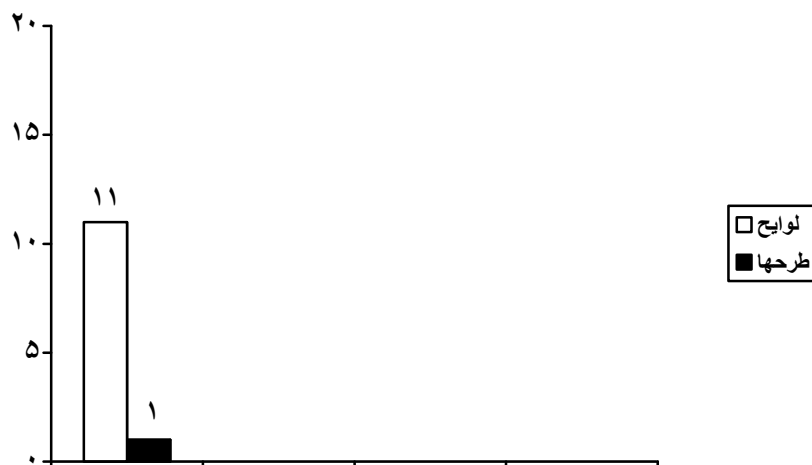


نمودار ۹. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به طرح‌ها و لوایح تصویب شده حوزه آموزش و پرورش در دوره اول مجلس شورای اسلامی

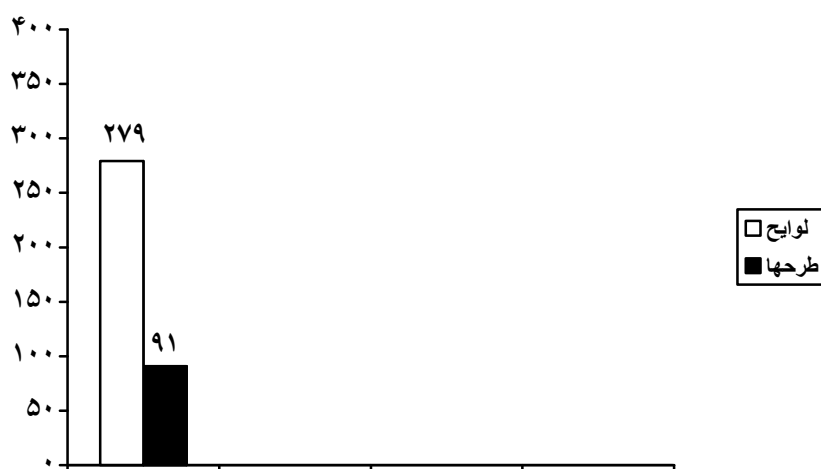




نمودار ۱۰. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
در دوره اول مجلس شورای اسلامی



نمودار ۱۱. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب  
در دوره اول مجلس شورای اسلامی



## ۲. مجلس دوره دوم

این دوره از ۷ خردادماه ۱۳۶۳ آغاز گردیده و تا ۶ خردادماه ۱۳۶۷ به پایان رسیده است. طبق جدول ۱ در دوره دوم ۳۱۶ قانون در حوزه‌های مختلف به تصویب رسیده است که برابر نمودار ۱ از ۲،۵۴۲ قانون مصوب ۸ دوره، ۱۲/۴۳ درصد در این دوره به تصویب رسیده است. طبق جدول ۲، از مجموع کل لوایح و طرح‌های ۸ دوره ۱۲/۹۶ درصد قوانین به صورت لایحه و ۱۱/۲۶ درصد به صورت طرح پیشنهاد شده است در واقع از در این دوره ۱،۷۵۷ لایحه پیشنهادی در ۸ دوره، ۲۲۷ لایحه و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی ۸۹ طرح مربوط به دوره دوم بوده است.

در دوره دوم از ۳۱۶ قانون، ۱۳ قانون به بودجه و متمم بودجه سالیانه اختصاص یافته است: از یافته‌های بالا و یافته‌های مربوط به قوانین آموزش و پرورش مطرح شده در فصل سوم استفاده می‌شود که:

- ۱۱/۹۶ درصد از کل قوانین مصوب در حوزه‌های مختلف در این دوره تصویب شده است و بعد از دوره اول، چهارم، پنجم، ششم و هفتم قرار دارد.

- در این دوره نیز تعداد طرح‌های پیشنهادی توسط نمایندگان ۸۹ طرح بوده است که بیانگر دیدگاه نمایندگان و ضرورت تصویب قوانین مورد نیاز بوده است.

- در این دوره گرچه تعداد طرح‌ها کمتر از لوایح پیشنهادی است ولی مبین این امر است که باید دولت به ارائه لوایح بیشتری برای تصویب در مجلس اقدام می‌کرده است.

- در این دوره نیز تعداد قابل توجهی از قوانین مصوب مربوط به موافقتنامه‌های فرهنگی بین کشورها و بودجه و تبصره‌های آن بوده است.

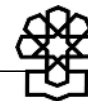
- در حوزه آموزش و پرورش در این دوره طبق جدول ۳ از ۹۵ قانون، ۸ قانون مربوط به دوره دوم بوده است که ۸/۴۲ درصد قوانین مرتبط به آموزش و پرورش را نشان می‌دهد

- در این دوره ۷ قانون به صورت لایحه و یک قانون از طریق طرح برای تصویب پیشنهاد شده است و ۸ قانون مصوب شامل قوانین خاص آموزش و پرورش، قوانین بودجه سالیانه و برنامه توسعه بوده است.

طبق جدول ۴، در دوره دوم از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش ۴ قانون به تصویب رسیده است که ۲ قانون از طریق لایحه و دو قانون از طریق طرح برای تصویب پیشنهاد شده است بنابراین ۶/۸۹ درصد از قوانین خاص آموزش و پرورش در این دوره به تصویب رسیده است.

- تعداد قوانین خاص آموزش و پرورش در دوره دوم از همه دوره‌ها کمتر است.

- چهار قانون مصوب آموزش و پرورش قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش، مشارکت



مردم در آموزش و پرورش کارکنان سوادآموزی و همکاری استادان با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی بوده است. بنابراین مهمترین قانون مصوب در این دوره قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش است.

از سال ۱۳۶۶ تاکنون برنامه‌ریزی، سازماندهی و رهبری و نظارت بر امور آموزش و پرورش قبل از دانشگاه در وزارت آموزش و پرورش براساس مفاد این قانون صورت گرفته است و ۲۴ سال است که وظایف این وزارتخانه تغییر نیافته، اما تشکیلات ستادی، استان‌ها و مناطق در زمان انتصاب هر وزیری تغییر یافته است.<sup>۱</sup>

در دوره دوم، ۴ طرح و ۴ لایحه یا در مجلس رد شده و یا توسط دولت مسترد شده است که مهمترین لایحه، لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی بوده است.

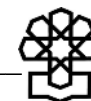
شاید علت عدم تصویب لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی در مجلس دوم فضای فکری حاکم بر کشور، دولت به‌ویژه بعضی از مسئولان آموزش و پرورش و نمایندگان مجلس بوده است که اعتقادی به توسعه مدارس غیرانتفاعی و پرداخت هزینه تفضیلی توسط خانواده‌ها نداشته‌اند.

جدول ۱۲ عناوین قوانین مصوب آموزش و پرورش و ویژگی‌های هر قانون را مشخص می‌سازد و جدول ۱۳ عناوین لوایح و طرح‌های رد شده در مجلس یا مسترد شده توسط دولت را نشان می‌دهد. طرح دانشگاه تربیت معلم نیز از جمله طرح‌هایی است که در این دوره مجلس رد شده است.

از یافته‌های مربوط به این دوره استفاده می‌شود که به تناسب گستردگی نیازها و فعالیت‌های وزارت آموزش و پرورش لازم است قوانین بیشتری به تصویب برسد که به دلیل اختیارات شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش بعضی از این نیازها به‌جای مجلس شورای اسلامی توسط این دو مرجع رفع شده است.

## جدول ۱۲. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۶۳ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۷

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون احتساب سوابق خدمت اشخاصی که در نهضت سوادآموزی خدمت کرده‌اند در سوابق استخدامی آنان در دستگاه‌های دولتی	لایحه	+	+	+	-	-	کار و امور اجتماعی	
۲	قانون اصلاح قانون استفاده از ساعات آزاد اساتید و مدرسین دانشگاه‌ها و درآمد کارگاه‌ها، مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۱۵ به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش	لایحه	+	+	+	-	-	برنامه و بودجه	
۳	قانون نحوه مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش و اصلاح لایحه قانونی مصوب ۱۳۸۵/۱۲/۲ شورای انقلاب اسلامی	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۴	قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۵	قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۶	قانون بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۷	قانون بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور	طرح	+	+	+	-	-	برنامه و بودجه	
۸	قانون بودجه سال ۱۳۶۷ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	



## جدول ۱۳. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس دوم در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+					اداری و استخدامی	تحت بررسی در شورای نگهبان
۲	لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی	لایحه	+					آموزش و پرورش	تحت بررسی در شورای نگهبان
۳	طرح تخلیه واحدهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش	طرح	+					آموزش و پرورش	آماده جهت طرح در شور اول
۴	لایحه استخدام ۵۷۱۰ و نفر از کادر اداری و خدماتی وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+					آموزش و پرورش	مسترد شده
۵	لایحه شمول مفاد ماده (۲) قانون استفاده از ساعات آزاد اساتید و مدرسین دانشگاه‌ها و درآمد کارگاه‌ها مصوب ۱۳۶۵/۲/۲۵ به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش							آموزش و پرورش	تقاضای استرداد از طرف دولت شده ولی رسماً اقدام نشده است
۶	طرح استفاده از دانشجویان دانشگاه‌ها و محصلین واجد شرایط جهت جبران کمبود ویژه معلم	طرح	+					فرهنگ و آموزش عالی	رد شده است
۷	طرح تشکیل دانشگاه تربیت معلم	طرح	+					آموزش و پرورش	رد شده است
۸	طرح منطقه‌ای نمودن نمایندگی‌های آموزش و پرورش مستقر در خارج از مراکز بخشداری‌های کشور	طرح						آموزش و پرورش	بایگانی شده است
۹	طرح قانونی ارتقای علمی دانش شغلی معلمان دیپلم رسمی کشور به فوق دیپلم (معادل کاردانی) و بالاتر	طرح						فرهنگ و آموزش عالی	

### جداول و نمودارهای مربوط به دوره دوم

جدول ۱۴. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۳۱۶	کل قوانین مصوب
۸	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۲۷	کل لوایح مصوب
۷	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۸۹	کل طرح‌های مصوب
۱	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۱۵. نمای وضعیت قوانین در حوزه

#### آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۱	طرح
۷	لایحه
۸	یک‌شوری
۵	دوشوری
-	یک‌فوریتی
-	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

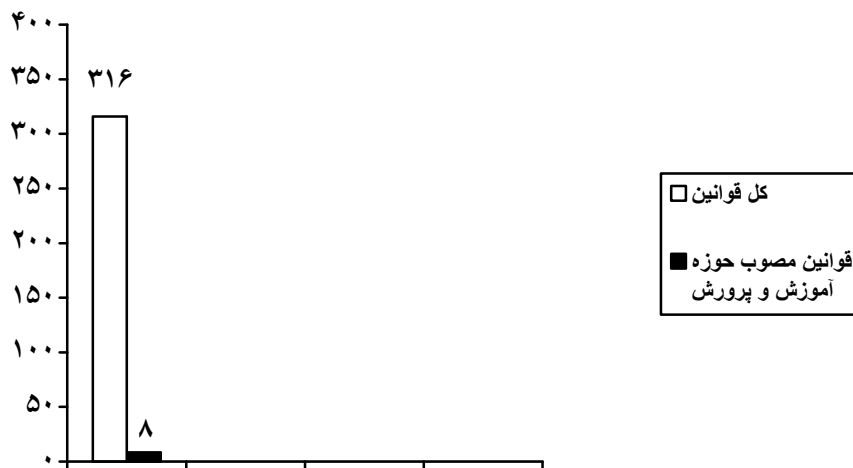
جدول ۱۶. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین،

#### طرح‌ها و لوایح در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

درصد	شاخص
۲/۵۳	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۳/۰۷	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۱/۱۳	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۸۷/۵	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۲/۵	نسبت طرح‌های مصوب به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۷/۰۵	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۱۴/۲۸	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۳۸/۵۹	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب



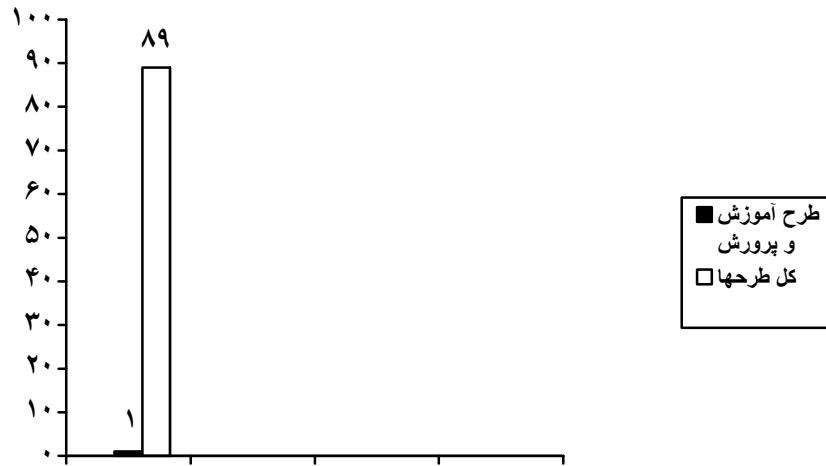
نمودار ۱۲. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین در دوره دوم مجلس شورای اسلامی



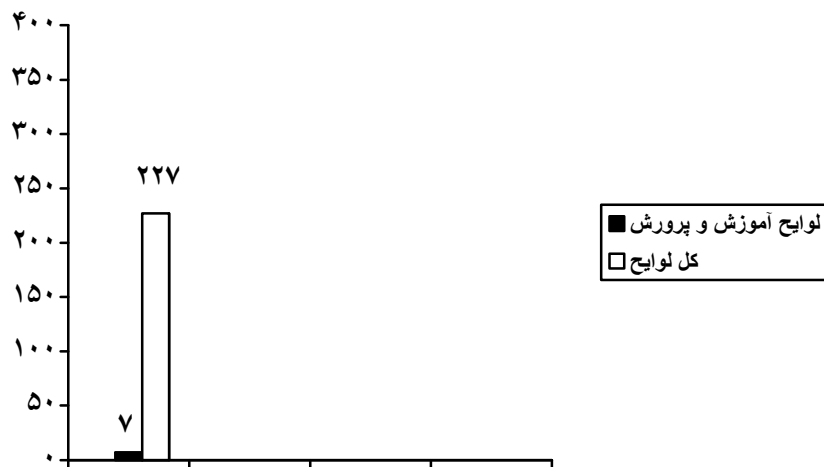
نمودار ۱۳. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۱۴. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

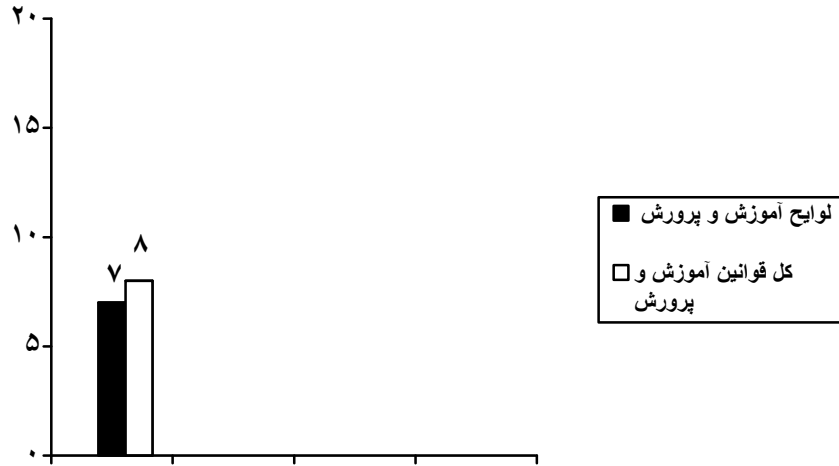


نمودار ۱۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

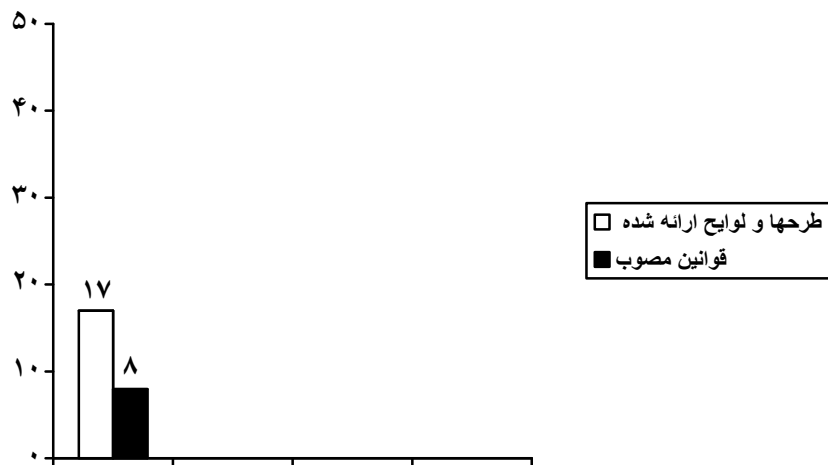




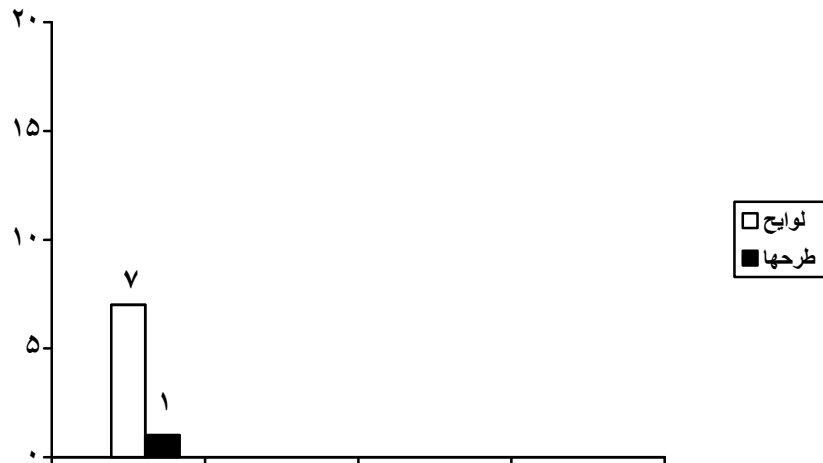
نمودار ۱۶. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی



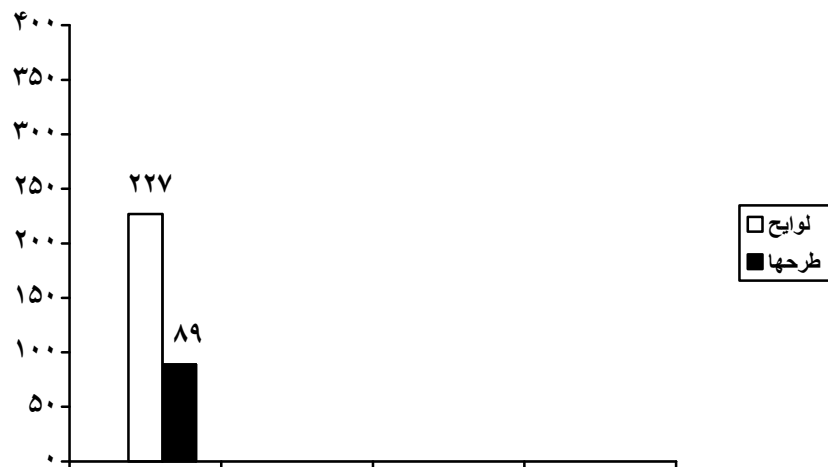
نمودار ۱۷. نسبت کل طرحها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۱۸. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره دوم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۱۹. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی





### ۳. مجلس دوره سوم

این دوره از ۷ خردادماه ۱۳۶۷ آغاز و تا ۶ خردادماه ۱۳۷۱ ادامه داشته است طبق جدول ۱ در دوره سوم از ۲,۵۴۲ قانون مصوب، ۲۵۶ قانون در دوره سوم به تصویب رسیده است که ۱۰/۰۷ درصد کل قوانین مصوب ۸ دوره را نشان می‌دهد. نمودار ۱ موقعیت قوانین مصوب این دوره را با دوره‌های دیگر نشان می‌دهد.

طبق جدول ۲، از ۱,۷۵۷ لایحه پیشنهادی برای تصویب در مجلس ۱۳۶ لایحه مربوط به دوره سوم و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی، ۱۲۰ طرح مربوط به این دوره بوده است. بنابراین در دوره سوم ۷/۷۵ درصد قوانین به صورت لایحه و ۱۵/۳ درصد از طریق طرح مورد تصویب قرار گرفته است.

در دوره سوم از ۲۵۶ قانون ۲۶ قانون به بودجه سالیانه و متمم یا اصلاحیه اختصاص دارد از یافته‌های بالا و داده‌های مطرح شده در فصل سوم استفاده می‌شود که:

- از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش ۱۶ قانون در دوره سوم به تصویب رسیده است بنابراین ۱۶/۸۴ درصد قوانین مرتبط به آموزش و پرورش متعلق به این دوره است.

طبق جدول ۳، در دوره سوم از ۱۶ قانون مصوب ۱۲ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد و تصویب شده است از ۱۶ قانون مصوب، ۱۱ قانون خاص آموزش و پرورش و ۵ قانون مربوط به بودجه سالیانه و اولین برنامه توسعه پنج‌ساله کشور است.

- از ۱۰۰ درصد قوانین خاص آموزش و پرورش مربوط به ۸ دوره ۱۸/۹۶ درصد مربوط به دوره سوم است. طبق جدول ۴ در دوره سوم و چهارم بیشترین قوانین خاص آموزش و پرورش به تصویب رسیده است و بعد از دوره چهارم بیشترین لایحه خاص آموزش و پرورش برای تصویب پیشنهاد شده است. نمودار ۳ قوانین خاص آموزش و پرورش و قوانین خاص و بودجه برنامه پنج‌ساله توسعه را نشان می‌دهد.

- در دوره سوم برای اولین بار بعد از انقلاب اسلامی قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به صورت لایحه از طرف دولت پیشنهاد گردیده و به تصویب رسیده است که بخشی از این قانون ناظر بر برنامه‌ریزی در وزارت آموزش و پرورش بوده است.

- در دوره سوم قانون تشکیل سازمان آموزش و پرورش استثنایی و قانون اساسنامه سازمان آموزش استثنایی به تصویب رسیده است که هر دو به وسیله لایحه از طرف دولت پیشنهاد گردیده است.

- تصویب دو قانون یاد شده گامی مهم در جهت توسعه آموزش و پرورش استثنایی بوده است و دادن اختیارات بیشتر به مسئولان برنامه‌ریزی کودکان و نوجوانان استثنایی گرچه در این زمینه مصوباتی در شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی صورت گرفته است، اما تصویب این دو قانون موجب استحکام و افزایش اثربخشی این نوع از آموزش در ایران بوده و

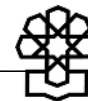
امکان برخوردار کردن کودکان استثنایی را از نعمت آموزش و پرورش فراهم کرده است و هم‌اکنون سازمان آموزش و پرورش استثنایی به‌عنوان یک سازمان وابسته در تشکیلات ستادی وزارت آموزش و پرورش فعالیت دارد و در برنامه پنجم توسعه کشور به توسعه مدارس استثنایی نیز توجه شده است.

- از دیگر قوانین مهم و مؤثر در دوره سوم، تصویب قانون مدارس غیرانتفاعی است مطالعه اسناد مربوط به مدارس ملی و غیردولتی و سپس مدارس غیرانتفاعی مبین این امر است که بر اساس مفاد قانون اساسی معارف مصوب ۱۲۹۰ شمسی موضوع تأسیس مدارس توسط دولت و مردم از بحث‌های مهم آموزش و پرورش ایران بوده است.

بعد از انقلاب اسلامی با توجه به مفاد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و رایگان و همگانی بودن آموزش عمومی مراجع متعددی در این زمینه به وضع مقررات پرداخته‌اند مانند شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش به‌نظر می‌رسد که فضای کلی حاکم بر دولت، وزارت آموزش و پرورش و مجلس در دوره سوم موجب شده است که قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی به‌صورت لایحه از طرف دولت برای تصویب در مجلس شورای اسلامی پیشنهاد گردد و براساس این قانون و قوانین بعدی زمینه مشارکت مردم در تأسیس مدارس غیرانتفاعی و در آینده غیردولتی فراهم شود.

- از قوانین دیگری که به لحاظ توجه به رفاه فرهنگیان و کارکنان آموزش و پرورش قانون مهم و مؤثری به‌شمار می‌آید و در دوره سوم به تصویب رسیده است قانون تأمین مسکن فرهنگیان و کارکنان آموزش و پرورش است این قانون به‌صورت طرح توسط نمایندگان مجلس شورای اسلامی وقت برای تصویب پیشنهاد شده است. نکته قابل تأمل اینکه به‌دلیل نیاز مبرم فرهنگیان به مسکن و تأثیر تأمین مسکن در رفاه کارکنان آموزش و پرورش ارائه لایحه در این زمینه برای تصویب در مجلس ضرورت داشته است و این نیاز توسط نمایندگان احساس گردیده است و به‌صورت طرح مطرح شده است.

- از قوانین مهم دیگری که در دوره سوم به تصویب رسیده است قانون متعهدین خدمت در آموزش و پرورش است وزارت آموزش و پرورش وزارتخانه گسترده‌ای است که به‌دلیل توسعه مدارس دوره‌های مختلف تحصیلی و بازنشسته شدن درصد قابل توجهی از کارکنان آن در هر سال نیازمند استخدام و به‌کارگیری معلمان شایسته است. پیشنهاد دولت از طریق لایحه به مجلس شورای اسلامی که منجر به تصویب قانون متعهدین خدمت شده است موجب گردیده تا مراکز تربیت معلم توسعه یابد و در حد زیادی از ردیف بودجه استخدامی نیروی انسانی وزارت آموزش



و پرورش در سال‌های ۱۳۷۰ به بعد به استخدام فارغ‌التحصیلان تربیت معلم اختصاص یابد.

- از مشکلات وزارت آموزش و پرورش، عدم تخلیه مدارس و مراکز آموزشی است که بعد از انقلاب توسط سازمان‌ها و نهادهای مختلف مورد استفاده قرار گرفته است، تصویب قانون تخلیه واحدهای آموزشی و تحویل آن به وزارت آموزش و پرورش نیز گام‌های مهمی است که در دوره سوم صورت گرفته است، اما این قانون نیز به صورت طرح از طرف نمایندگان پیشنهاد شده است.

- علاوه بر قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش و بودجه و برنامه اول توسعه در دوره سوم طرح و لایحه برای تصویب پیشنهاد شده است که در مجلس شورای اسلامی رد شده و یا توسط دولت مسترد گشته است که مهمترین آنها لایحه تشکیل سازمان تربیت معلم و تأمین نیروی انسانی است.

- جدول ۱۷ قوانین مصوب دوره سوم را به لحاظ عناوین و وضعیت هر عنوان و جدول ۱۸ عناوین طرح‌ها و لوایح رد شده در مجلس یا مسترد شده توسط دولت را نشان می‌دهد.

جدول ۱۷. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۶۷ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۱

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون و مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	-	+	-	-	امور اداری و استخدامی	
۲	قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۳	قانون اجازه اخذ هزینه‌های مربوط به صدور اجازه تأسیس و تجدید امتیاز آموزشگاه‌های علمی آزاد	لایحه	+	-	+	-	-	آموزش و پرورش	
۴	قانون تخلیه واحدهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش و مراکز آموزشی دیگر که در اختیار سایر دستگاه‌ها، ارگان‌ها، سازمان‌ها و نهادها است و تحویل آن به وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	-	+	-	-	آموزش و پرورش	
۵	قانون تأمین مسکن فرهنگیان و کارکنان آموزش و پرورش	طرح	+	-	+	-	-	مسکن و شهرسازی	
۶	قانون تشویق معلمان بازنشسته به ادامه همکاری با وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۷	قانون متعهدین خدمت در آموزش و پرورش	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۸	قانون معلمان پزشکان و پیراپزشکان و وظیفه	لایحه	+	+	+	-	-	امور دفاعی	
۹	قانون تشکیل آموزش و پرورش استثنایی	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۱۰	قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای تابعه به وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	-	بهداری و بهداشتی	
۱۱	قانون بودجه سال ۱۳۶۸ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۱۲	قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+	-	-	برنامه و بودجه	
۱۳	قانون بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۱۴	قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۱۵	قانون بودجه سال ۱۳۷۱ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	



## جدول ۱۸. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس سوم در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه تعطیل مؤسسات و واحدهای آموزش و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دایر شده یا می‌شود	لایحه	+	+				قضایی و حقوقی	آماده جهت طرح در شور دوم
۲	طرح قانونی نحوه ایجاد تسهیلات بیشتر برای توسعه واحدهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+				آموزش و پرورش	آماده شده جهت طرح در شور دوم
۳	لایحه اصلاح ماده (۱) لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم مصوب اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۸ شورای انقلاب اسلامی	لایحه	+	+				شوراها و امور داخلی	آماده شده جهت طرح در شور دوم
۴	لایحه تشکیل شوراهای آموزش و پرورش منطقه‌ای	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	آماده شده جهت طرح در شور اول
۵	لایحه اجاره پرداخت غرامت به مشمولانی که هنگام اعزام به مراکز آموزشی دچار حادثه می‌شوند	لایحه	+	+				شوراها و امور داخلی	آماده برای طرح در شور اول
۶	طرح اجاره احداث واحدهای تجاری در محوطه مدارس و اراضی متعلق به وزارت آموزش و پرورش واحد کسب و پیشه جهت احداث تکمیل و تعمیر بناهای آموزشی	طرح	+	+				آموزش و پرورش	رد شده است
۷	طرح اجازه وکالت دعاوی به فرهنگیان که دارای مدرک لیسانس قضایی می‌باشند	طرح	+	+				قضایی و حقوقی	رد شده است
۸	لایحه تشکیل سازمان تربیت معلم و تأمین نیروی انسانی	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	رد شده است

## جداول و نمودارهای مربوط به دوره سوم

جدول ۱۹. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۲۵۶	کل قوانین مصوب
۱۶	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۳۶	کل لوایح مصوب
۱۲	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۲۰	کل طرح‌های مصوب
۴	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۲۰. نمای وضعیت قوانین در حوزه

## آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۴	طرح
۱۲	لایحه
۱۵	یک‌شوری
۷	دو‌شوری
-	یک‌فوریتی
-	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

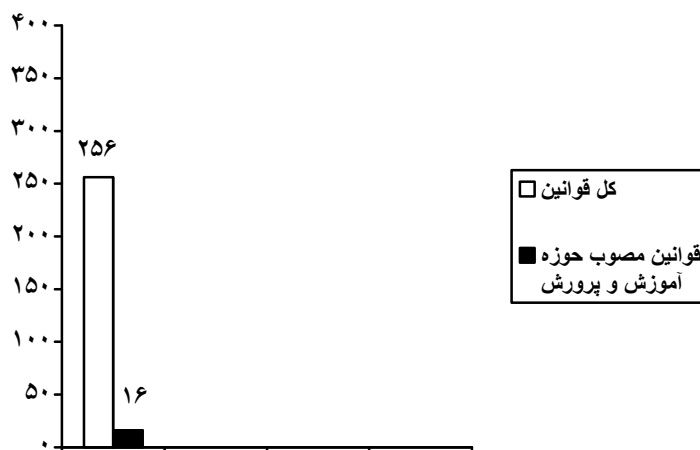
جدول ۲۱. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین،

## طرح‌ها و لوایح در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

درصد	شاخص
۶/۲۵	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۸/۸۲	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۳/۳۳	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۷۵	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۵	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۵۱/۶۱	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۳۳/۳	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۸۸/۲۳	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب



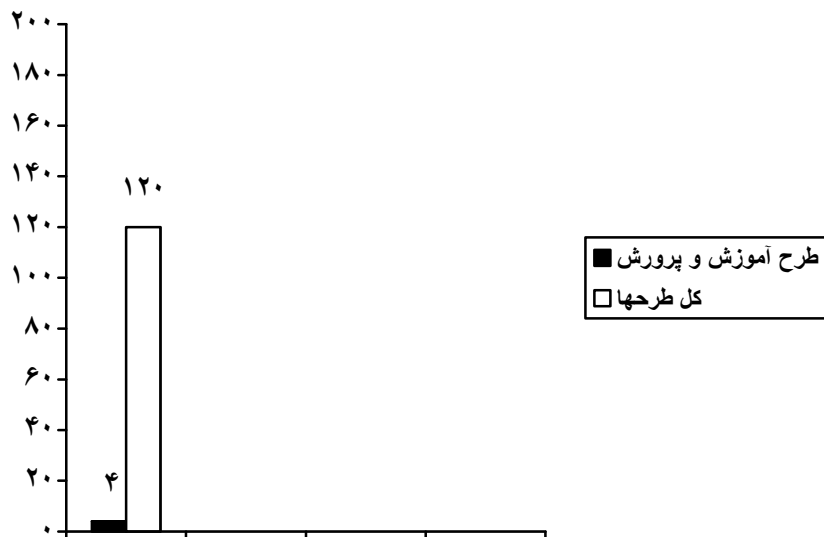
نمودار ۲۰. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین  
در دوره سوم مجلس شورای اسلامی



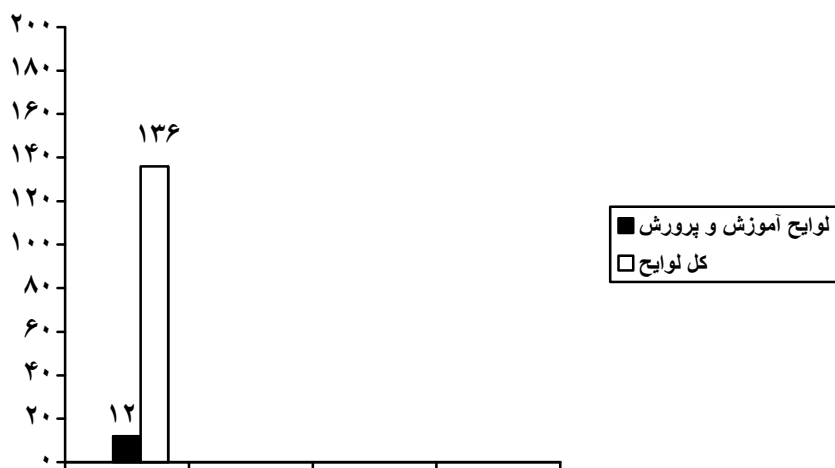
نمودار ۲۱. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات  
حوزه آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

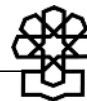


نمودار ۲۲. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

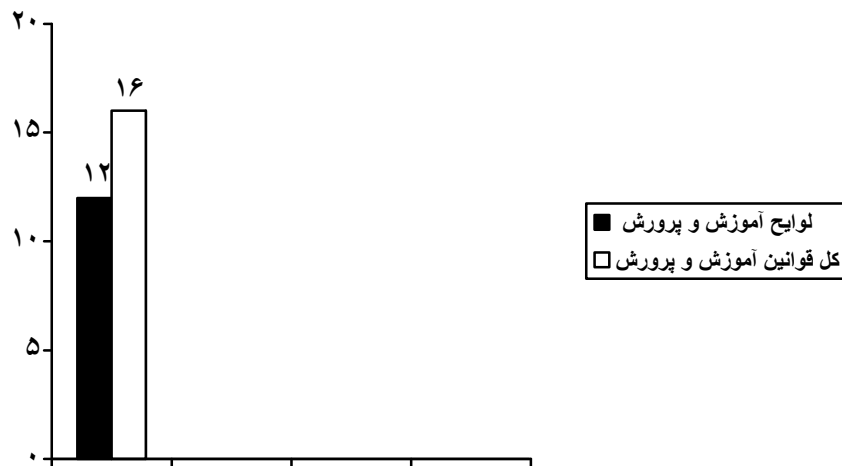


نمودار ۲۳. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

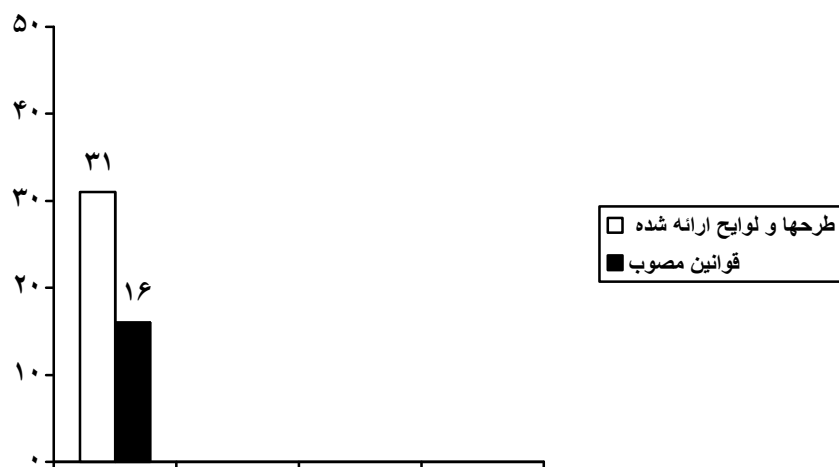




نمودار ۲۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی



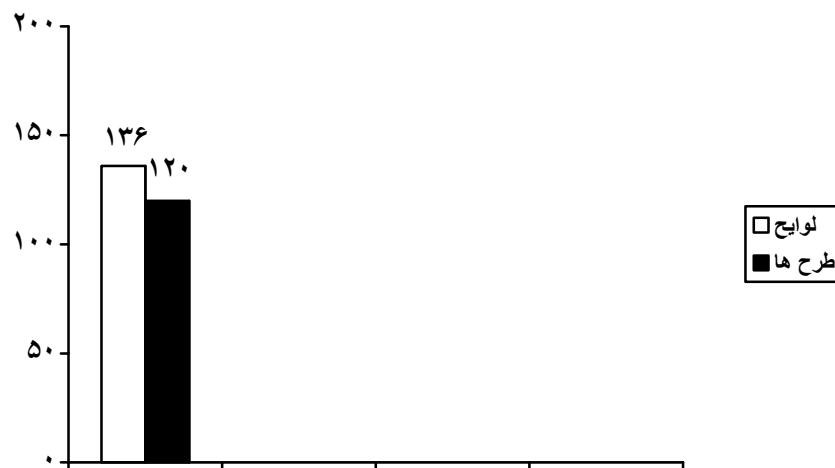
نمودار ۲۵. نسبت کل طرحها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

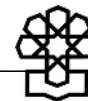


نمودار ۲۶. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره سوم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۲۷. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی





#### ۴. مجلس دوره چهارم

این دوره از ۶ خردادماه ۱۳۷۱ تا ۷ خردادماه ۱۳۷۵ دایر بوده است طبق جدول ۱ در دوره چهارم از ۲,۵۴۲ قانون مصوب ۳۴۲ قانون در دوره چهارم به تصویب رسیده است که ۱۴/۴۵ درصد قوانین مصوب ۸ دوره را شامل می‌شود. نمودار ۱ وضعیت دوره چهارم را نسبت به دوره‌های دیگر نشان می‌دهد بنابراین بعد از دوره ششم و دوره اول دوره چهارم بالاترین تعداد قانون مصوب را داشته است.

طبق جدول ۲ از ۱,۷۵۷ لایحه پیشنهادی در دوره چهارم ۲۲۹ لایحه (۱۳/۰۳ درصد) و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی در این دوره ۱۱۳ طرح (۱۴/۴۱ درصد) مربوط به دوره چهارم است. نمودار ۲ وضعیت لوایح و طرح‌های مصوب دوره چهارم را نسبت به دوره‌های دیگر نشان می‌دهد. از قوانین مصوب این دوره قوانین بودجه، متمم و اصلاح بودجه و قوانین مربوط به موافقتنامه‌های فرهنگی تعداد قابل توجهی از کل قوانین مصوب دوره چهارم را نشان می‌دهد. از یافته‌های مطرح شده در فصل سوم و اسناد منتشر شده استفاده می‌شود که :

- در مجلس دوره چهارم از ۹۵ قانون مصوب مرتبط با آموزش و پرورش ۱۶ قانون مربوط به دوره چهارم است طبق جدول ۳ در دوره چهارم ۱۴ لایحه و دو طرح به تصویب رسیده است. طبق جدول ۳ و نمودار ۳، ۱۸/۹۶ درصد قوانین مرتبط با آموزش و پرورش در دوره چهارم به تصویب رسیده است که مانند دوره سوم بالاترین درصد قوانین را در بین دوره‌های دیگر نشان می‌دهد. طبق جدول ۴ از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش، ۱۱ قانون مربوط به دوره چهارم است که ۱۸/۹۶ درصد قوانین خاص را شامل می‌شود.

- از ۱۱ قانون خاص آموزش و پرورش ۹ قانون به صورت لایحه و ۲ قانون از طریق طرح پیشنهاد شده است.

- درصد قوانین خاص آموزش و پرورش مانند دوره سوم بالاترین درصد که ۱۸/۹۶ درصد است مربوط به دوره چهارم نیز هست و این امر مؤید تصویب قوانین بیشتری در حوزه آموزش و پرورش در این دوره‌هاست نمودارهای ۳ و ۴ وضعیت قوانین آموزش و پرورش را در دو شکل خاص و مرتبط نشان می‌دهد.

- ۱۶ قانون مصوب مرتبط به آموزش و پرورش در این دوره شامل ۴ قانون بودجه سالیانه، یک قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه و ۱۱ قانون خاص آموزش و پرورش است

- از مهمترین قوانین مصوب این دوره که لازم و اثرگذار بوده است قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق آموزشی است. موضوع واگذاری قسمتی از اختیارات وزارت آموزش و پرورش به شوراهای آموزش و پرورش استان‌ها و مناطق کشور و

گرایش نظام اداری آموزش و پرورش کشور از تمرکز به سوی نیمه‌متمرکز و استفاده از نظر مشورتی مقامات محلی و مردم استان‌ها و مناطق از موضوعات اساسی است که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مورد تأکید قرار گرفته است. از این رو تصویب این قانون در دوره چهارم گامی است مؤثر و موجب شده است که از دوره چهارم تاکنون در همه استان‌ها و مناطق آموزشی کشور شورای آموزش و پرورش تشکیل گردد.

هریک از قوانین مصوب مرتبط یا خاص آموزش و پرورش جدول ۲۲ عناوین و سایر مشخصات که به صورت لایحه و طرح پیشنهاد شده است، نشان می‌دهد.

گرچه در دوره چهارم جز قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش و قانون برنامه دوم توسعه قوانین مهم و اثرگذار دیگری به تصویب نرسیده ولی به دلیل وجود مراجعی چون شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی از این دو مرجع برای تصویب مقررات استفاده شده است.

در دوره چهارم طبق جدول ۲۳، ۵ لایحه و طرح در حوزه آموزش و پرورش مطرح گردیده ولی به تصویب نرسیده است که مهمترین آنها طرح تشکیل شورای عالی تربیت است که به صورت طرح پیشنهاد گردیده و در پایان دوره آماده جهت طرح در شور اول بوده است.



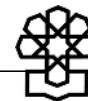
## جدول ۲۲. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۷۱ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۵

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون ممنوعیت بازنشستگی فرهنگیان تا پایان سال تحصیلی ۱۳۷۱-۱۳۷۲	طرح	+	-	+	-	دو فوریتی	-	
۲	قانون اصلاح ماده (۱) لایحه قانونی معافیت فارغ‌التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۸ شورای انقلاب اسلامی	لایحه	+	+	+	-	-	شوراها و امور داخلی	
۳	قانون عضویت مدیریت‌های نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس استان در کمیته برنامه‌ریزی استان	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۴	قانون ممنوعیت تخلیه اماکن و واحدهای آموزشی و پرورشی در اختیار وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	-	+	-	یک فوریتی	امور قضایی و حقوقی	
۵	قانون اصلاح ماده (۴) قانون معلمان، پزشکان و... پزشکان وظیفه و حذف تبصره آن	لایحه	+	+	+	-	-	امور دفاعی	
۶	قانون تشکیل مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دایر شده و می‌شود	لایحه	+	+	+	-	-	امور قضایی و حقوقی	
۷	قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق آموزشی	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۸	قانون اصلاح قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+	+	-	-	بهداری و بهزیستی	
۹	قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	لایحه	+	+	+	-	-	امور دفاعی	
۱۰	قانون گزینش معلمان و کارکنان آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	-	مشترک آموزش و پرورش و اداری و استخدامی	
۱۱	قانون استخدام روحانیان و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۲	قانون بودجه سال ۱۳۷۲ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	برنامه و بودجه	
۱۳	قانون بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	مشترک برنامه و بودجه و اقتصاد و دارایی	
۱۴	قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+	-	-	تلفیق	
۱۵	قانون بودجه سال ۱۳۷۵ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	برنامه و بودجه، اقتصادی و اداری	
۱۶	قانون بودجه سال ۱۳۷۵ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	کمیسیون خاص	

جدول ۲۳. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس چهارم در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح تبدیل وضع نیروهای حق‌التدریسی وزارت آموزش و پرورش	طرح					فوریتی	آموزش و پرورش و اداری و استخدامی	تحت بررسی در کمیسیون‌ها پس از اعاده شورای نگهبان در پایان دوره جهت اصلاح
۲	لایحه تشکیل شوراهای آموزش و پرورش منطقه‌ای	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	مسترد شده
۳	لایحه اصلاح موادی از قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی مصوب ۱۳۶۷/۷/۱۹	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	رد شده
۴	لایحه اصلاح قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	آماده برای طرح در شور اول
۵	طرح تأسیس شورای عالی تربیت	طرح	+	+				اداری و استخدامی	آماده جهت طرح در شور اول



### جداول و نمودارهای مربوط به دوره چهارم

جدول ۲۴. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۳۴۲	کل قوانین مصوب
۱۶	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۲۹	کل لوایح مصوب
۱۴	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۱۳	کل طرح‌های مصوب
۲	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۲۵. نمای وضعیت قوانین در حوزه

آموزش و پرورش در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۲	طرح
۱۴	لایحه
۱۶	یک‌شوری
۱۳	دوشوری
۱	یک‌فوریتی
۱	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

جدول ۲۶. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح

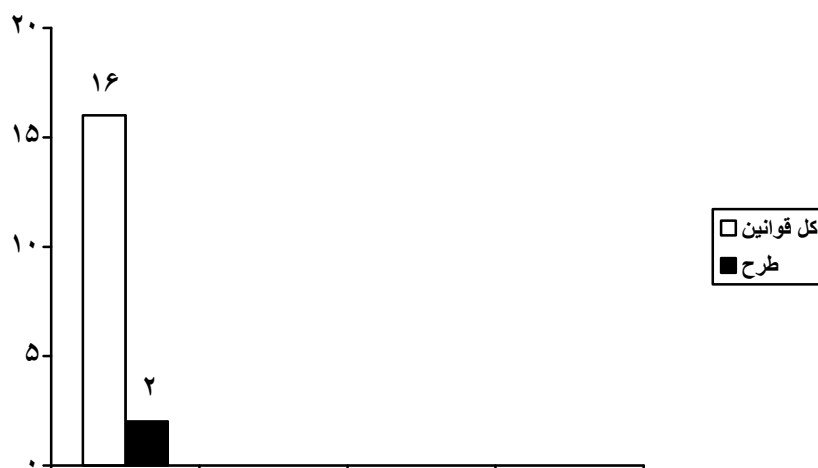
در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

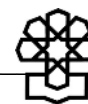
درصد	شاخص
۴/۶۷	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۶/۱۱	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۱/۷۶	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۸۷/۵	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۲/۵	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۷۶/۱۹	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۱۴/۲۸	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۹/۳	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب

نمودار ۲۸. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

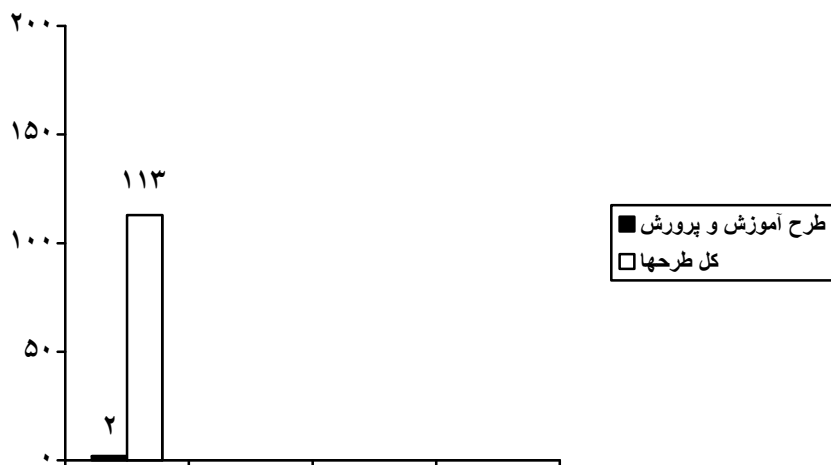


نمودار ۲۹. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

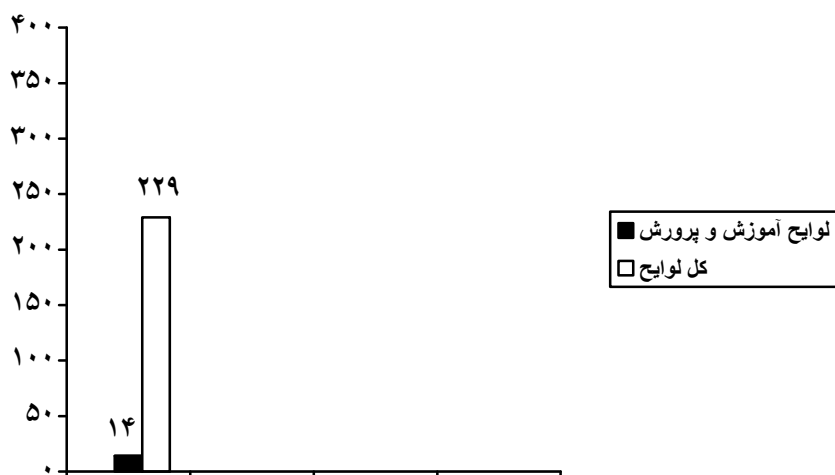




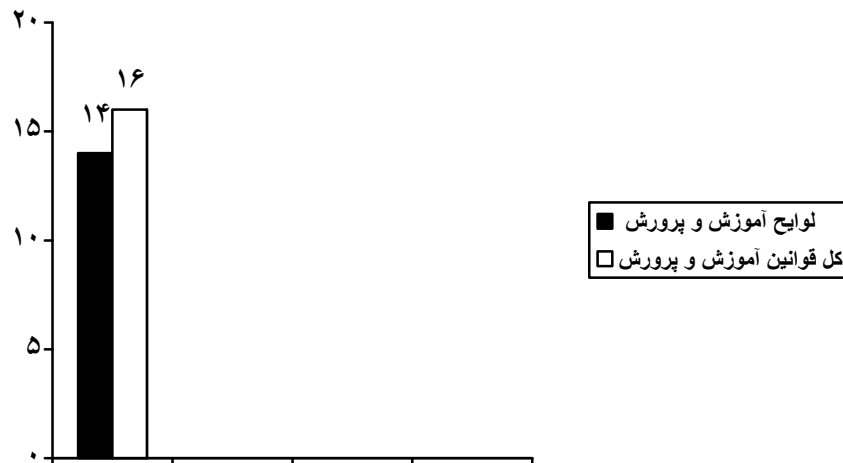
نمودار ۳۰. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب  
در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی



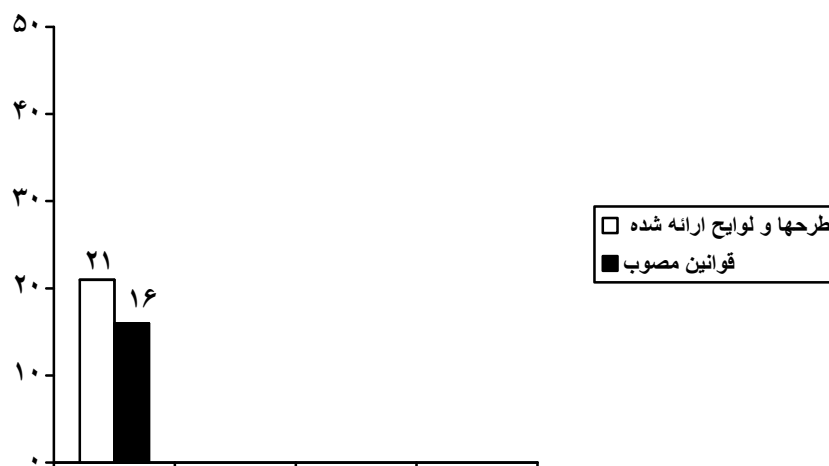
نمودار ۳۱. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب  
در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۳۲. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

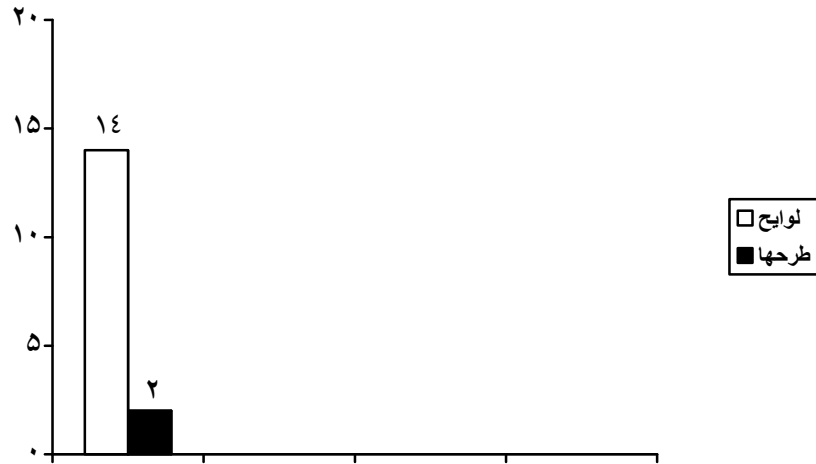


نمودار ۳۳. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

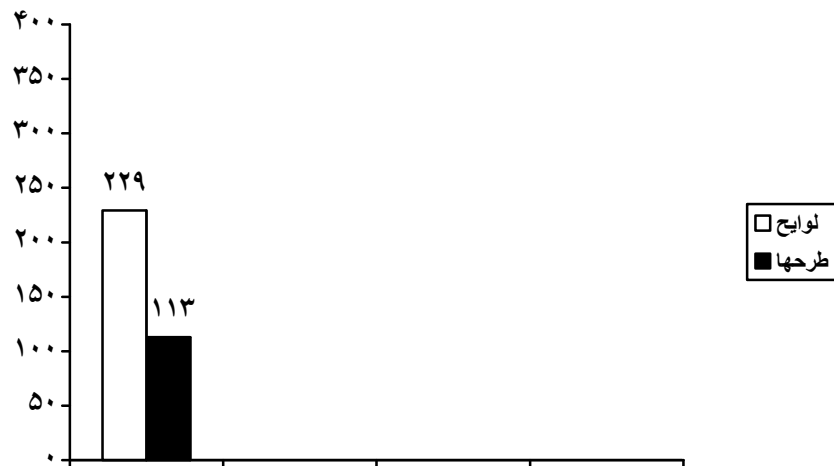




نمودار ۳۴. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۳۵. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب  
در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی



### ۵. دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

دوره پنجم مجلس شورای اسلامی از ۷ خردادماه ۱۳۷۵ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۹ تشکیل شده است طبق جدول ۱ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب در ۸ دوره ۳۵۹ قانون مربوط به دوره پنجم است که ۱۴/۱۲ درصد از کل قوانین مصوب را نشان می‌دهد و بعد از دوره ششم و دوره اول بالاترین درصد را شامل می‌شود نمودار ۱ موقعیت قوانین مصوب دوره پنجم را در بین ۸ دوره نشان می‌دهد.

طبق جدول ۲ از ۱,۷۵۷ لایحه پیشنهادی در ۸ دوره ۲۵۰ لایحه مربوط به دوره پنجم است و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی در ۸ دوره ۱۰۹ طرح مربوط به این دوره است.

طبق نمودار ۲، ۱۴/۲۲ درصد لوایح و ۱۳/۹ درصد طرح‌ها مربوط به دوره پنجم است. در این دوره نیز قوانین مربوط به موافقتنامه‌های فرهنگی و قوانین بودجه سالیانه متمم و اصلاح بودجه در حد قابل توجهی از قوانین مصوب را تشکیل می‌دهد از یافته‌های مطرح شده در فصل سوم و اسناد منتشر شده استفاده می‌شود که:

- در دوره پنجم از ۹۵ قانون مصوب مرتبط با آموزش و پرورش ۱۰ قانون مربوط به دوره پنجم بوده است که ۱۰/۵۲ درصد کل قوانین را شامل می‌شود بنابراین با احتساب تعداد و درصد قوانین مرتبط با آموزش و پرورش در دوره پنجم، این دوره به لحاظ رتبه‌ای پس از دوره‌های سوم، چهارم، هفتم و اول قرار می‌گیرد.

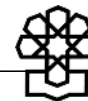
- از ۱۰ قانون مرتبط با آموزش و پرورش، ۶ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است جدول ۳ این وضعیت را نشان می‌دهد.

- طبق جدول ۴ از تعداد کل قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش که ۵۸ قانون بوده است، ۵ قانون در این دوره به تصویب رسیده است که ۸/۶۲ درصد قوانین ۸ دوره را نشان می‌دهد.

طبق جدول ۴ از ۵ قانون مصوب یک قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است و این امر مبین آن است که بیشترین قوانین مصوب دوره پنجم به صورت طرح برای تصویب پیشنهاد شده است.

نمودارهای ۳ و ۴ وضعیت قوانین مصوب مرتبط و خاص آموزش و پرورش را در دوره پنجم نسبت به دوره‌های دیگر نشان می‌دهد.

- از ۱۰ قانون مصوب ۵ قانون مربوط به بودجه و قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی کشور است و ۵ قانون در زمینه بازگشایی مدارس در اول مهرماه، تأمین اعتبار احداث تکمیل، توسعه و تجهیز فضای مدارس و قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان و قانون اصلاح ماده (۱۶) اساسنامه نهضت سوادآموزی و الحاق چهار ... ماده (۸) قانون



تشکیل شوراهای آموزش و پرورش است.

- در این دوره قانون بازگشایی مدارس در اول مهرماه هر سال به تصویب رسیده است که هم‌اکنون نیز مفاد این قانون اجرا می‌گردد.

در جدول ۲۷ مربوط به قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره پنجم آمده است که این قانون از طریق طرح برای تصویب پیشنهاد شده است نه لایحه. گرچه مجلس می‌تواند به تناسب نیاز هر وزارتخانه از جمله وزارت آموزش و پرورش لایحه یا طرح تصویب نماید ولی این مصوبه با اختیارات داده شده در قوانین مربوط به شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق آموزشی کشور هماهنگی ندارد. به‌ویژه آنکه شرایط آب و هوایی و مناطق جغرافیایی ایران متفاوت است و اصولاً طبق مفاد قانون شوراهای آموزش و پرورش مصوب سال ۱۳۵۸ شورای انقلاب و قوانین مصوب مربوط به این شورا در مجلس شورای اسلامی این موضوع لازم است قبلاً از طرح در مجلس شورای اسلامی و در شورای عالی آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گیرد. نکته قابل تأمل اینکه در این دوره پیشنهاد و اصلاح چند ماده و یا الحاق چند تبصره در موادی از اساسنامه نهضت سوادآموزی، قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان و شورای آموزش و پرورش پیشنهاد شده است که نشان می‌دهد مفاد قوانین مصوب قبلی جامع نبوده و پیشنهاد مجدد لوایح و طرح‌هایی را موجب شده است.

طبق جدول ۲۷، در این دوره ۱۰ قانون به تصویب رسیده که مهمترین آنها قانون برنامه سوم توسعه بوده است.

براساس جدول ۲۸ در دوره پنجم ۹ طرح و لایحه در حوزه آموزش و پرورش مطرح گردیده ولی به تصویب نرسیده است که مهمترین آنها طرح شورای عالی تربیت است که در این دوره رد شده است.

جدول ۲۷. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۷۵ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۹

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون بازگشایی مدارس در اول مهرماه، هر سال	طرح	+	-	+	-	دوفوریتی	-	
۲	قانون تأمین اعتبار احداث تکمیل، توسعه و تجهیزاتی فضاهای آموزشی (ورزشی)	طرح	+	-	+	-	-	-	
۳	قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان	طرح	+	+	+	-	-	مشترک امور دفاعی و شوراها	
۴	قانون اصلاح ماده (۶) اساسنامه نهضت سوادآموزی	لایحه	+	+	+	-	یکفوریتی	آموزش و پرورش	
۵	قانون الحاق چهار تبصره به ماده (۸) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق کشور	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	
۶	قانون بودجه سال ۱۳۷۶ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	تلفیق	
۷	قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور	لایحه	+	+	+	-	-	اصلی	
۸	قانون بودجه سال ۱۳۷۸ کل کشور	لایحه	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه	
۹	قانون برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+	-	-	اصلی برنامه	
۱۰	قانون بودجه سال ۱۳۷۹ کل کشور	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و پرورش	



جدول ۲۸. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس پنجم در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیده است

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح استفاده از فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های قرآنی برای دبیری علوم قرآنی	طرح	+	+				آموزش و پرورش	آماده برای طرح در شور دوم
۲	طرح محرم‌سازی فضاهای آموزشی دخترانه	طرح	+	+				آموزش و پرورش	آماده برای طرح در شور اول
۳	طرح مقررات تعیین محل خدمت معلمان	طرح	+	+				آموزش و پرورش	آماده برای طرح در شور اول
۴	طرح صدور مجوز تأسیس مراکز پیش‌دانشگاهی	طرح	+	+				آموزش و پرورش	آماده برای طرح در شور اول
۵	لایحه اصلاح قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+				آموزش و پرورش	رد شده است
۶	طرح شورای عالی تربیت	لایحه	+	+				امور اداری و استخدام	رد شده است
۷	لایحه اصلاح ماده (۶) اساسنامه نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+				مشترک آموزش و پرورش و اداری و استخدامی	رد شده است
۸	طرح تبدیل وضع نیروهای حق‌التدریسی وزارت آموزش و پرورش	طرح						آموزش و پرورش	بایگانی شده است
۹	طرح الزام دولت به اجرای ماده (۱۲) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۶/۱۱/۲۵	طرح						خاص	بایگانی شده است

### جداول و نمودارهای مربوط به دوره پنجم

جدول ۲۹. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۳۵۹	کل قوانین مصوب
۱۰	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۵۰	کل لوایح مصوب
۶	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۰۹	کل طرح‌های مصوب
۴	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

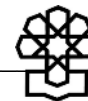
جدول ۳۰. نمای وضعیت قوانین در حوزه آموزش و پرورش

در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

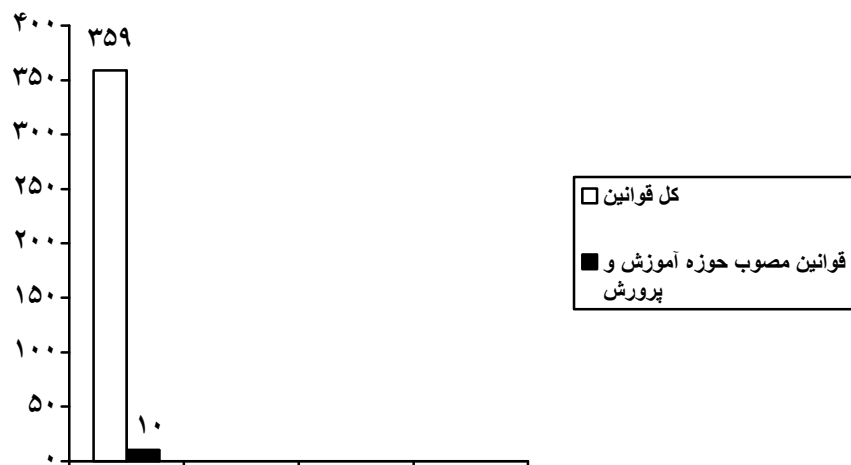
تعداد	عنوان
۴	طرح
۶	لایحه
۱۰	یک‌شوری
۸	دوشوری
۱	یک‌فوریتی
۱	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

جدول ۳۱. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره پنجم مجلس

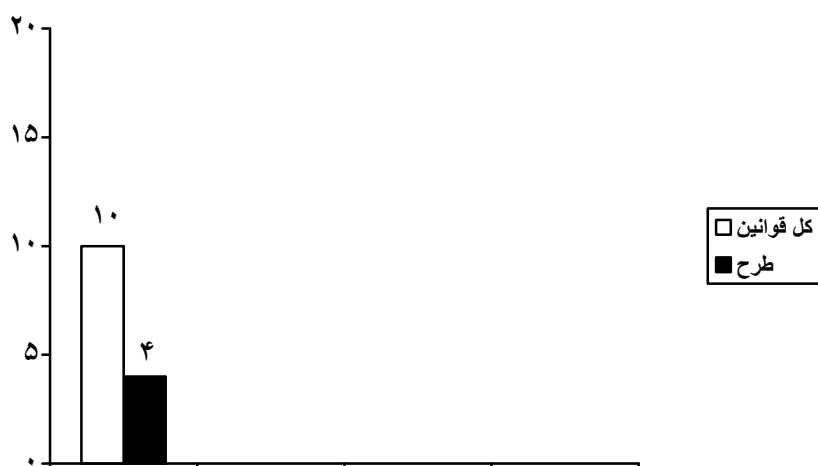
درصد	شاخص
۲/۷۸	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۲/۴	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۳/۶۶	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۶۰	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۰	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۵۲/۶۳	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۶۶/۶	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۳/۶	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب



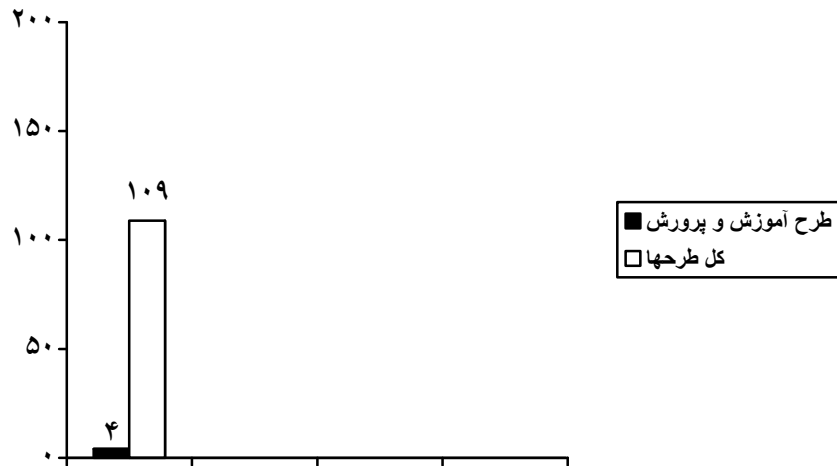
نمودار ۳۶. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین  
در دوره پنجم شورای اسلامی



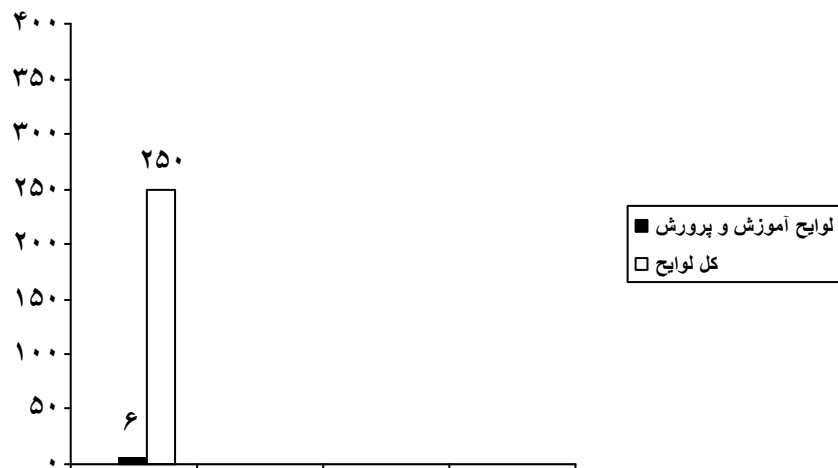
نمودار ۳۷. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات  
حوزه آموزش و پرورش در دوره پنجم شورای اسلامی

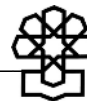


نمودار ۳۸. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره پنجم شورای اسلامی



نمودار ۳۹. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره پنجم شورای اسلامی

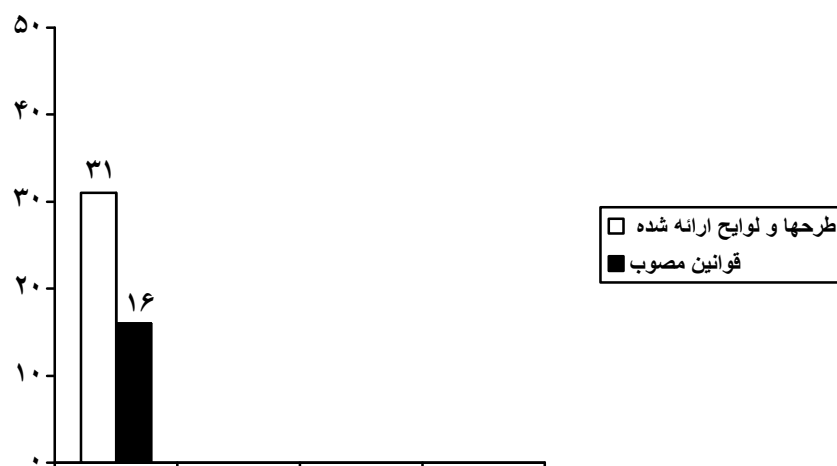




نمودار ۴۰. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۴۱. نسبت کل طرحها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۴۲. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب  
در حوزه آموزش و پرورش در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی



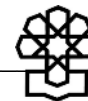
نمودار ۴۳. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب  
در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی



۶. دوره ششم مجلس شورای اسلامی

دوره ششم از ۷ خردادماه ۱۳۷۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۸۳ تشکیل شده است طبق جدول ۱ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب در ۸ دوره ۳۹۶ قانون در دوره ششم به تصویب رسیده است که ۱۵/۵۸ درصد کل قوانین مصوب ۸ دوره را شامل می‌شود.

نمودار ۱ وضعیت قوانین مصوب دوره ششم را نسبت به دوره‌های دیگر نشان می‌دهد.  
- از ۱,۷۵۷ لایحه پیشنهادی، ۳۰۸ لایحه و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی ۸۸ طرح برای تصویب پیشنهاد شده است که ۱۷/۵۲ درصد لایحه و ۱۱/۲۲ درصد طرح تشکیل می‌دهد. نمودار ۲ وضعیت لوایح و طرح‌های مصوب در ۸ دوره در همه زمینه‌ها نشان می‌دهد. از یافته‌های مطرح شده در فصل سوم و از اسناد منتشر شده استفاده می‌شود که:



طبق جدول ۳، با احتساب قوانین بودجه سالیانه و برنامه پنج‌ساله توسعه از ۹۵ قانون ۱۰ قانون مربوط به دوره هشتم است که ۱۰/۵۲ درصد قوانین مصوب مرتبط با آموزش و پرورش را نشان می‌دهد.

- از ۱۰ قانون مرتبط با آموزش و پرورش در دوره ششم ۸ قانون به صورت لایحه و دو قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است.

دوره ششم به لحاظ تعداد قوانین مرتبط با آموزش و پرورش بعد از دوره سوم و چهارم و هفتم و اول قرار دارد. بدین ترتیب رتبه پنجم را در طبقه‌بندی به خود اختصاص می‌دهد.

- از نظر تعداد لوایح و طرح مرتبط با آموزش و پرورش نیز بعد از دوره اول و دوم کمترین طرح و بعد از دوره‌های اول، سوم، چهاردهم و دهم بیشترین لایحه را داشته است.

طبق جدول ۴ از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش ۶ قانون یعنی ۱۰/۳۴ درصد در دوره ششم به تصویب رسیده است که ۴ قانون به صورت لایحه و دو قانون به صورت طرح پیشنهاد و مورد بررسی قرار گرفته است.

نمودارهای ۳ و ۴، وضعیت تعداد و درصد قوانین مصوب خاص آموزش و پرورش و لوایح و طرح‌ها را نشان می‌دهد.

- از ۱۰ قانون مصوب مرتبط و یا خاص آموزش و پرورش چهار قانون مربوط به بودجه سالیانه و ۶ قانون خاص آموزش و پرورش بوده است.

در دوره ششم مهمترین قانون تصویب شده مربوط به قانون اصلاح تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش است که در این اصلاحیه ریاست شورای عالی آموزش و پرورش با رئیس‌جمهور است.

به دلیل آنکه شورای عالی آموزش و پرورش از بدو تشکیل در سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۹۰ مدت ۹۰ سال فعالیت داشته است و بعد از انقلاب اسلامی قانون این شورا اصلاح و برای اجرا ابلاغ شده است و اصلاحاتی به موجب قوانین بعدی در آن صورت گرفته است مهمترین و عالی‌ترین شورا در وزارت آموزش و پرورش برای تصویب مقررات آموزشی و اظهارنظر در مورد لوایح مرتبط با آموزش و پرورش قبل از تصویب در مجلس شورای اسلامی است.

قوانین دیگر مصوب این دوره بیشتر حالت اصلاحی و الحاقی دارد.

طبق جدول ۳۳ هشت لایحه و طرح پیشنهاد گردیده که در مجلس به تصویب نرسیده است که بیشتر شامل اصلاح قوانین قبلی بوده است لایحه انتخاب مدیران آموزش و پرورش موضوع مهمی بوده است که در مجلس رد شده است.

عناوین قانون‌های مرتبط و خاص آموزش و پرورش در جدول ۳۲ تصویب شده، در جدول ۳۳ با ذکر ویژگی‌های هر یک مطرح شده است.

جدول ۳۲. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس شورای اسلامی هشتم خردادماه ۱۳۷۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۸۳

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+	+	-	-	امنیت و سیاست خارجی	
۲	قانون بازنشستگی وظیفه کارکنان ثابت سازمان نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+	-	-	اجتماعی	
۳	قانون لغو مواد (۶ و ۷) مکرر الحاقی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران و تعیین ضوابط به‌کارگیری آموزشیاران	لایحه	+	-	+	-	یک‌فوریتی	آموزش و تحقیقات	
۴	قانون اصلاح قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	-	آموزش و تحقیقات	
۵	قانون الحاق سازمان دانش‌آموزی جمهوری اسلامی ایران به فهرست نهادها و مؤسسات غیردولتی مصوب ۱۳۷۳	لایحه	+	+	+	-	-	آموزش و تحقیقات	
۶	قانون استفساریه چگونگی واریز مبالغ حاصل از فروش خدمات آموزش و پرورش به حساب‌های مربوط توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	-	+	-	-	برنامه و بودجه و محاسبات	
۷	قانون بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور	لایحه	-	-	-	+	دو فوریتی	تلفیق	
۸	قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور	لایحه	-	-	+	-	-	تلفیق	
۹	قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور	لایحه	+	+	-	+	-	تلفیق	
۱۰	قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور	لایحه	-	-	-	+	-	تلفیق	



جدول ۳۳. طرح‌ها و لویحی که در مجلس ششم در حوزه آموزش و پرورش مطرح، اما به تصویب نرسیده‌اند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح اصلاح موادی از قانون گزینش معلمان مصوب ۱۳۷۴/۶/۱۴ و قانون تسری آن مصوب ۱۳۷۵/۲/۹	طرح					یکفوریتی	اجتماعی	ارسال به مجمع تشخیص مصلحت نظام
۲	لایحه اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی و الحاق موادی به آن	لایحه	+	+				آموزش و تحقیقات	آماده برای طرح در شور دوم
۳	لایحه اصلاح قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق کشور مصوب ۱۳۷۳	لایحه	+	+				آموزش و تحقیقات	مسترد شده است
۴	طرح انتخاب رؤسای آموزش و پرورش شهرستان‌ها	طرح	+	+					مسترد شده است
۵	طرح استفاده از فارغ‌التحصیلان دانشکده‌های علوم قرآنی برای دبیری علوم قرآنی	طرح	+	+				آموزش و تحقیقات	رد شده است
۶	طرح به‌کارگیری مربیان کودک دارای پنج سال سابقه بالا در وزارت آموزش و پرورش از محل ردیف‌های استخدامی	طرح	+	+				اجتماعی	رد شده است
۷	لایحه اصلاح مدت مقرر در قانون تمدید مدت ممنوعیت تخلیه اماکن و واحدهای آموزش و پرورش در اختیار وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+				قضایی و حقوقی	رد شده است
۸	طرح انتخاب مدیران آموزش و پرورش	طرح	+	+				آموزش و تحقیقات	رد شده است

### جداول و نمودارهای مربوط به دوره ششم

جدول ۳۴. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۲۹۶	کل قوانین مصوب
۱۰	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۰۸	کل لوایح مصوب
۸	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۸۸	کل طرح‌های مصوب
۲	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۳۵. نمای وضعیت قوانین در حوزه

آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس

تعداد	عنوان
۲	طرح
۸	لایحه
۷	یک‌شوری
۵	دو‌شوری
۱	یک‌فوریتی
۱	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

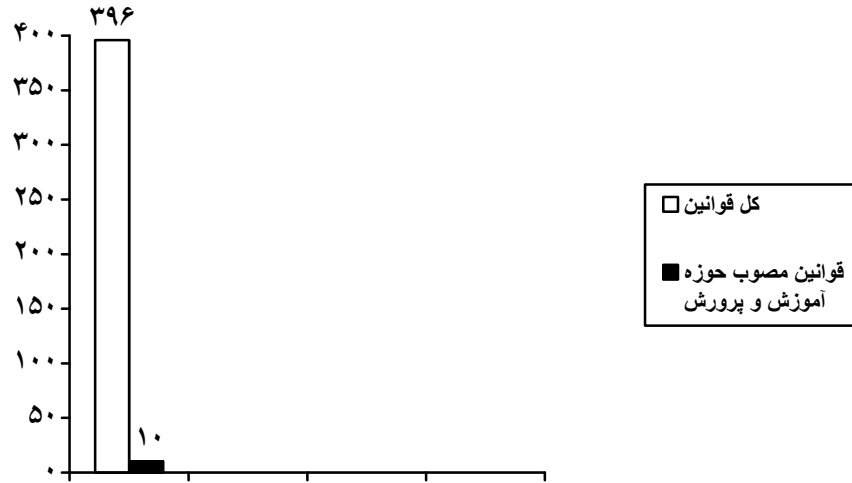
جدول ۳۶. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین،

طرح‌ها و لوایح در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

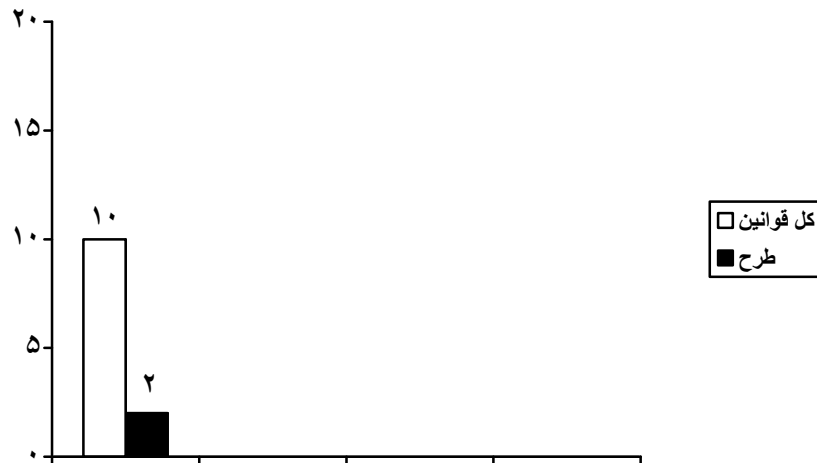
درصد	شاخص
۲/۵۲	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۲/۵۹	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۲/۲۷	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۸۰	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۰	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۵۵/۵	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۲۵	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۸/۵۷	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب



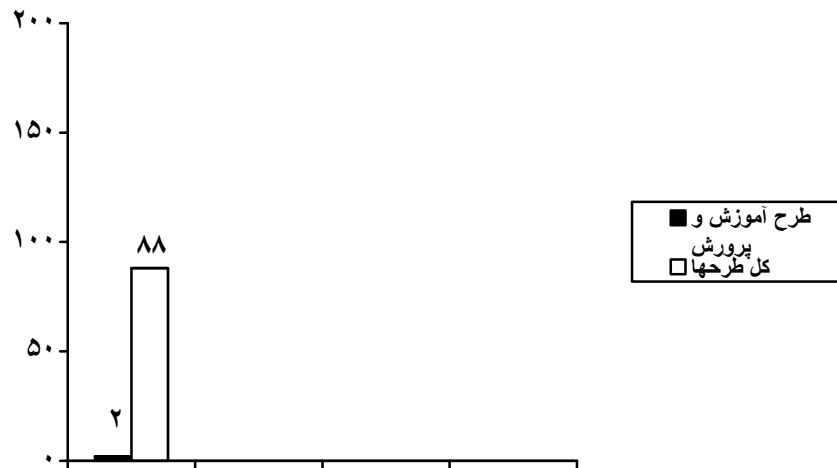
نمودار ۴۴. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین در دوره ششم مجلس شورای اسلامی



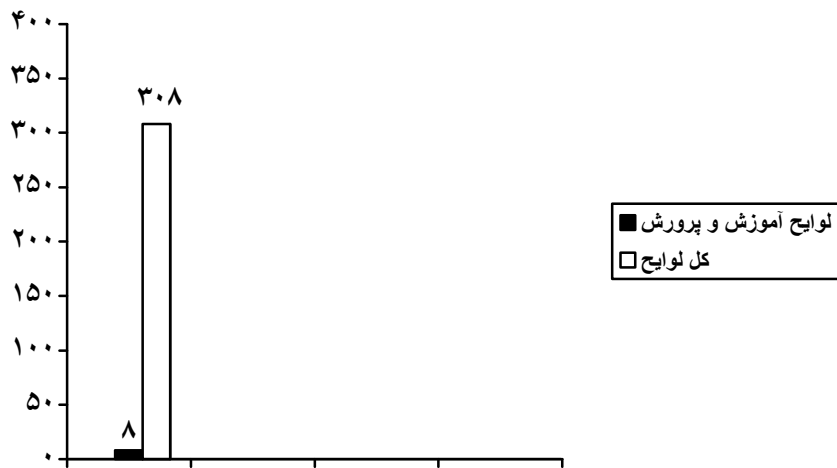
نمودار ۴۵. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش  
به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۴۶. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

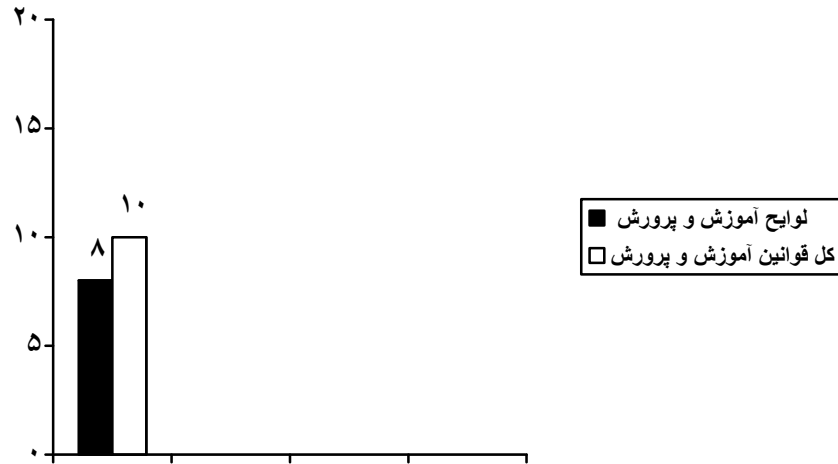


نمودار ۴۷. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

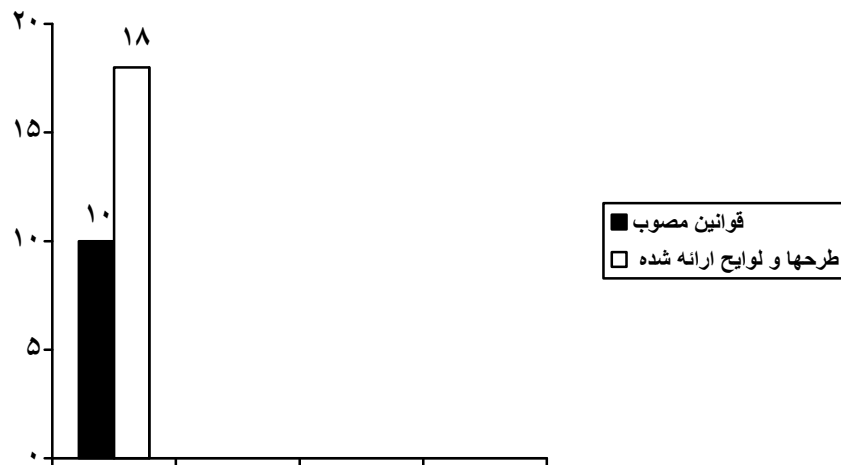




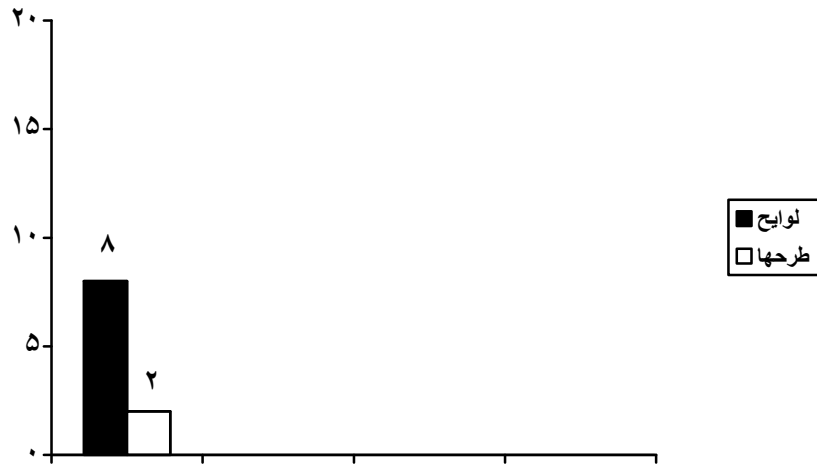
نمودار ۴۸. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس شورای اسلامی



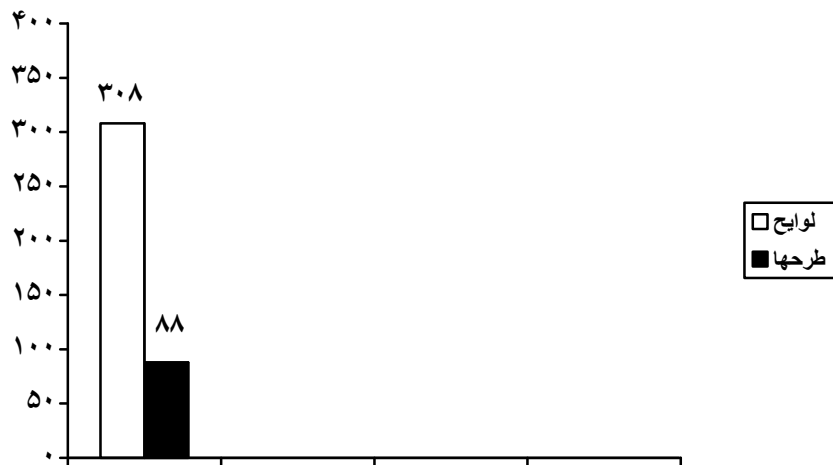
نمودار ۴۹. نسبت کل طرحها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

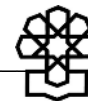


نمودار ۵۰. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره ششم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۵۱. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی





## ۷. دوره مجلس هفتم

این دوره از ۷ خردادماه ۱۳۸۳ آغاز گردید و تا ۶ خردادماه ۱۳۸۷ ادامه داشته است طبق جدول ۱ مطرح شده در فصل سوم، از ۲,۵۴۲ قانون مصوب در ۸ دوره مجلس شورای اسلامی، ۳۳۳ قانون در این دوره به تصویب رسیده است که ۱۳/۱ درصد قوانین مصوب ۸ دوره را شامل می‌شود. نمودار ۱ وضعیت این دوره را در مقایسه با دوره‌های دیگر نشان می‌دهد.

طبق مفاد جدول یاد شده، تعداد و درصد قوانین مصوب دوره هفتم بعد از دوره‌های ششم، اول، پنجم و چهارم قرار دارد.

طبق جدول ۲، از ۱۷۵۷ لایحه پیشنهادی در ۸ دوره، ۲۳۶ لایحه مربوط به دوره هفتم و از ۷۸۵ طرح پیشنهادی، ۹۷ طرح مربوط به این دوره است که به ترتیب ۱۳/۴۲ درصد و ۱۲/۳۷ درصد لوایح و طرح‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۲ وضعیت لوایح و طرح‌های دوره هفتم را نسبت به دوره‌های دیگر نشان می‌دهد در این دوره بعد از دوره ششم، پنجم و اول بیشترین لایحه برای تصویب پیشنهاد شده است.

از یافته‌های مطرح شده در فصل سوم و اسناد منتشر شده استفاده می‌شود که:

- در دوره هفتم طبق جدول ۳، ۹۵ قانون خاص آموزش و پرورش و بودجه و توسعه مصوب شده است که از ۹۵ قانون ۱۴ قانون مربوط به دوره هفتم است.

۱۴/۷۳ درصد قوانین مرتبط با آموزش و پرورش در این دوره به تصویب رسیده است.

- از ۱۴ قانون مصوب ۱۰ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون از طریق طرح برای بررسی و تصویب پیشنهاد شده است.

طبق جدول ۳۶ از ۱۴ قانون، ۴ قانون مربوط به بودجه سالیانه و یک قانون مربوط به برنامه توسعه پنجساله چهارم کشور است.

طبق جدول ۴، از ۵۸ قانون مصوب خاص آموزش و پرورش در ۸ دوره ۹ قانون مربوط به دوره هفتم است که ۱۵/۵۱ درصد قوانین خاص را دربر دارد.

- از ۹ قانون خاص آموزش و پرورش ۵ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است.

نمودار ۳ و ۴ وضعیت قوانین مرتبط و خاص آموزش و پرورش و جایگاه دوره هفتم را نشان می‌دهد.

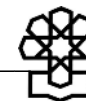
چند قانون مهم و اثرگذار در دوره هفتم به تصویب رسیده است از جمله قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در این قانون علاوه بر ذکر برنامه‌های توسعه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و نهادهای مختلف در پنج سال آینده بخشی نیز به برنامه‌های

توسعه وزارت آموزش و پرورش اختصاص یافته است و نکات مهمی در این قانون در جهت توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش دوره‌های مختلف تحصیلی مطرح شده است.<sup>۱</sup> از دیگر قوانین مهم و اثرگذار مصوب این دوره قانون تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد و مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام از نیازهای مهم وزارت آموزش و پرورش نیاز به تخریب و بازسازی مدارس قدیمی است که برای حضور و یادگیری دانش‌آموزان مناسب نبوده و فضای فیزیکی مناسبی ندارد. از این رو این لایحه که به همت وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی و توسعه و تجهیزات مدارس) و تصویب دولت برای تصویب در مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است از قوانین مهمی است که در این دوره به تصویب رسیده و امر بازسازی و مقاوم‌سازی هم‌اکنون نیز ادامه دارد.

قانون احیای معاونت پرورشی و امور دانش‌آموزی در وزارت آموزش و پرورش از دیگر قوانین اثرگذار این دوره است. موضوع پرورش دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی از موضوعات اساسی است که در همه طرح‌ها و اسناد مربوط به اصلاح، تغییر و تحول نظام آموزش و پرورش ایران مورد تأکید قرار گرفته است. در مجلس هفتم طبق جدول ۳۷ قوانین دیگری نیز در خصوص به‌کارگیری معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی وضع شده است که ضمن محاسنی که در قوانین یاد شده از نظر مشخص شدن تکلیف استخدامی آنان داشته است موجبات محدود شدن مراکز تربیت معلم و پذیرش دانشجویان آزاد در این مراکز نیز شده است.

تصویب بعضی از قوانین آموزش و پرورش مانند قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون اصلاح قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش نشانگر این واقعیت است که در اولین لایحه یا طرح پیشنهادی مطالعات همه‌جانبه صورت گرفته و مفاد قانون از جامعیت لازم و پشتوانه مطالعاتی و تحقیقاتی برخوردار نبوده است این امر را در اصلاحیه‌های قوانین آموزش و پرورش و حتی قوانین بودجه و توسعه در اکثر یا همه ۸ دوره مجلس از جمله دوره هفتم می‌یابیم.

۱. احمد صافی، مسائل آموزش و پرورش، ۱۳۸۴، ص ۴۰.



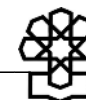
جدول ۳۷. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۷۵ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۹

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون اصلاح ماده (۱۱) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق کشور	طرح	+	-	+	-	دوفوریتی	-	
۲	قانون به‌کارگیری معلمان حق‌التدریس براساس قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	-	+	-	یک‌فوریتی	اجتماعی	
۳	قانون استفساریه قانون به‌کارگیری معلمان حق‌التدریس براساس قانون برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+	-	یک‌فوریتی	اجتماعی	
۴	قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون اصلاح قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۷۳	لایحه	+	-	+	-	دوشوری	آموزش و تحقیقات	
۵	قانون ممنوعیت قلع ساختمان‌های آموزشی و پرورش تابع آموزش و پرورش	لایحه	+	-	+	+	دوشوری	آموزش و تحقیقات	
۶	قانون تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد و مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام	لایحه	+	-	+	+	دوشوری	برنامه و بودجه و محاسبات	
۷	قانون احیای معاونت پرورشی و امور دانش‌آموزی در وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+	+	-	دوشوری	آموزش و تحقیقات	
۸	قانون صدور مجوز احداث بنا (پروانه ساختمان و بروکف برای فضاهای آموزشی)	لایحه	+	-	-	-	دوفوریتی	-	
۹	قانون تعیین حق‌التدریس آموزشیاران نهضت سوادآموزی	لایحه	+	-	+	-	یک‌فوریتی	اجتماعی	
۱۰	قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+	-	-	تلفیق	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۱	قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور	لایحه	+	-		+	یک فوریتی	تلفیق	
۱۲	قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور	لایحه	+	+		+	-	تلفیق	
۱۳	قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور	لایحه	+	-		+	-	تلفیق	
۱۴	قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور	لایحه	+	+		+	-	تلفیق	

جدول ۳۸. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس هفتم در حوزه آموزش و پرورش مطرح اما به تصویب نرسیده‌اند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه اصلاح قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش	لایحه	+	+					تحت بررسی در کمیسیون‌ها برای شور اول
۲	لایحه الحاق انجمن اولیا و مربیان به فهرست قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳	لایحه	+	+					تحت بررسی در کمیسیون‌ها برای شور اول
۳	طرح اصلاح تبصره «۵» ماده واحده قانون به‌کارگیری معلمان حق‌التدریس براساس قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+					تحت بررسی در کمیسیون‌ها برای شور اول
۴	طرح اصلاح قانون تشکیل و توسعه بسیج دانش‌آموزی مصوب ۱۳۷۵	طرح					یک فوریتی	امنیت ملی و سیاست خارجی	رد شده است
۵	لایحه اصلاح ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران برای مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام (اصلاحی ۱۳۸۵/۱/۳۰)	لایحه					یک فوریتی	برنامه و بودجه و محاسبات	رد شده است



ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۶	طرح الحاق اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان به قانون فهرست نهادها و مؤسسات غیردولتی	طرح	+	+				اجتماعی	رد شده است
۷	طرح استفساریه درخصوص قانون به‌کارگیری معلمان حق‌التدریس	طرح						آموزش و تحقیقات	مسترد شده توسط نمایندگان
۸	طرح الحاق (۳) تبصره به ماده (۴) قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش	طرح						اجتماعی	مسترد شده توسط نمایندگان
۹	طرح تمدید قانون ممنوعیت تخلیه اماکن آموزش و پرورش مصوب ۱۳۷۷ با حفظ حقوق مالکان	طرح						قضایی و حقوقی	مسترد شده توسط نمایندگان
۱۰	لایحه قانونی اصلاح مواد (۷ و ۸) قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب اسلامی ایران	لایحه						آموزش و تحقیقات	مسترد شده توسط دولت
۱۱	لایحه اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی و الحاق موادی به آن	لایحه	+	+				آموزش و تحقیقات	اعاده شده از سوی شورای نگهبان در پایان دوره
۱۲	لایحه معافیت وزارت آموزش و پرورش از پرداخت هزینه‌های ثابتی	لایحه	+	+				اقتصادی	آماده برای طرح در شور اول
۱۳	طرح تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریس و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش	طرح					یکفوریتی	آموزش و تحقیقات	آماده برای طرح در شور اول

جدول ۳۹. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۳۳۳	کل قوانین مصوب
۱۴	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۳۴	کل لوایح مصوب
۱۰	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۹۹	کل طرح‌های مصوب
۴	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

جدول ۴۰. نمای وضعیت قوانین در حوزه آموزش و پرورش

در دوره هفتم مجلس

تعداد	عنوان
۴	طرح
۱۰	لایحه
۱۴	یک‌شوری
۵	دو‌شوری
۴	یک‌فوریتی
۲	دو‌فوریتی
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

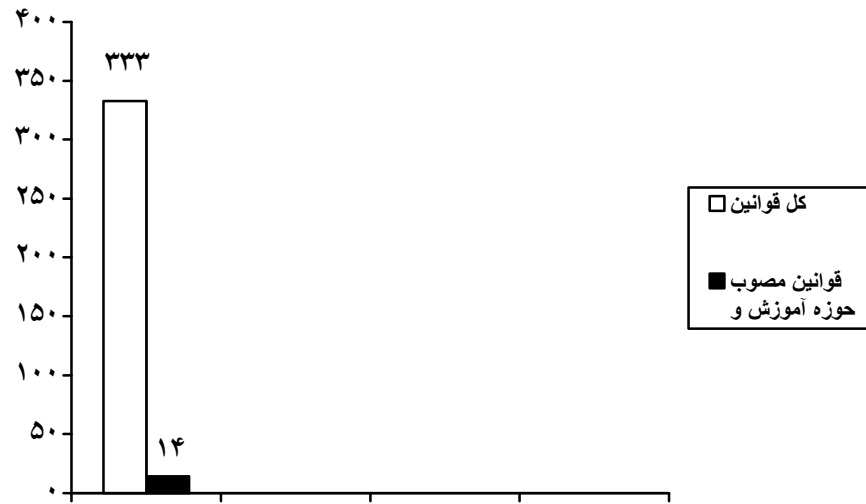
جدول ۴۱. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین،

طرح‌ها و لوایح در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

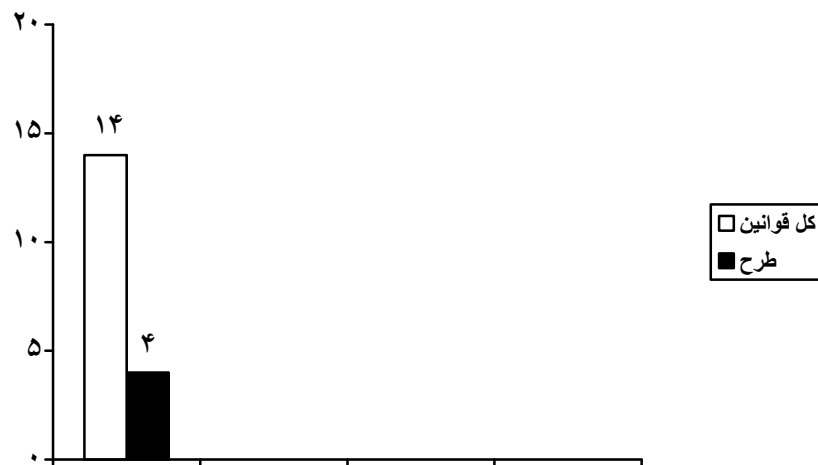
درصد	شاخص
۴/۲۰	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۴/۲۳	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۴/۱۲	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۷۱/۴۲	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۲۸/۵۷	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۸/۱۴	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۴۰	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۱/۱۰	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب



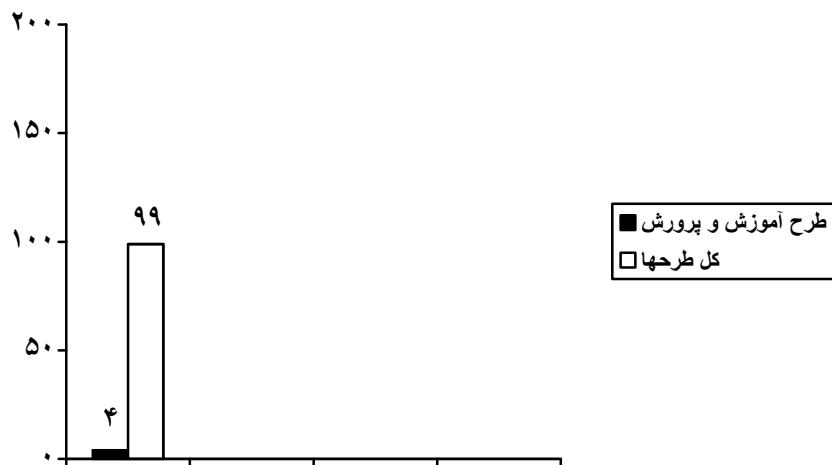
نمودار ۵۲. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی



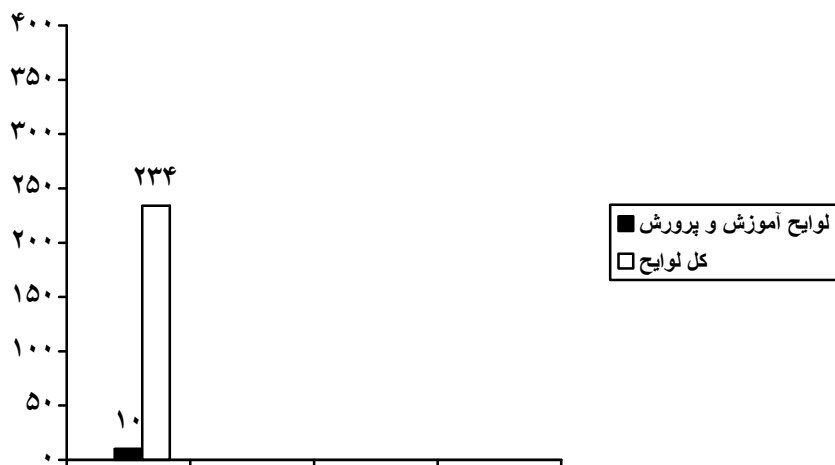
نمودار ۵۳. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش  
به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۵۴. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

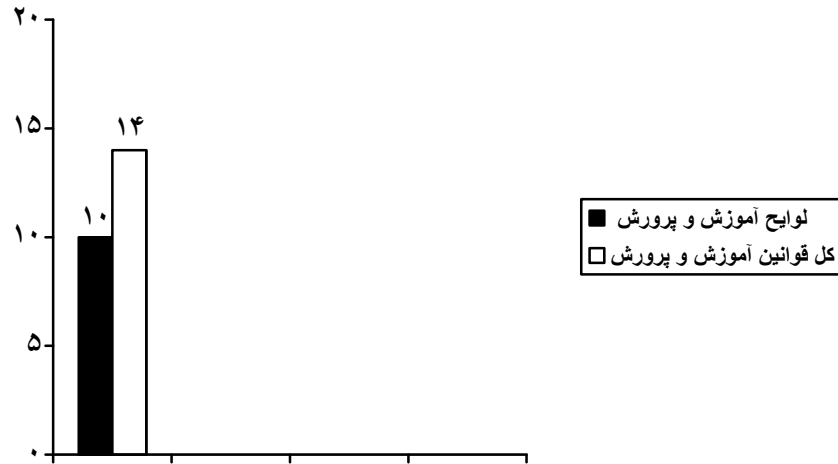


نمودار ۵۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

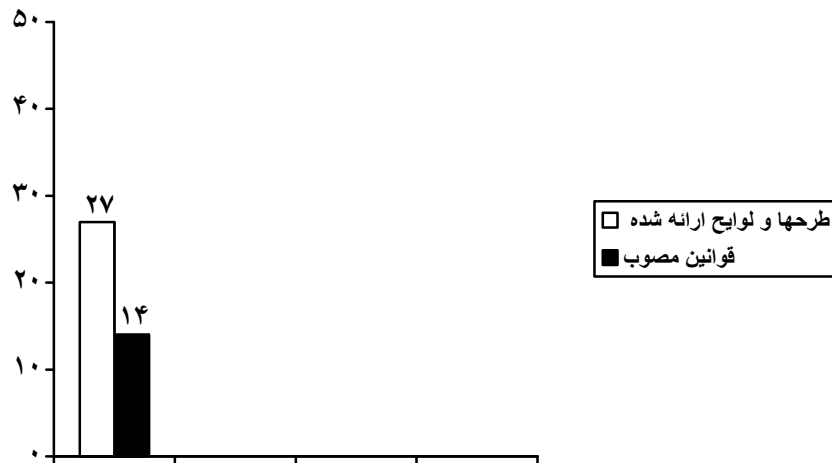




نمودار ۵۶. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی



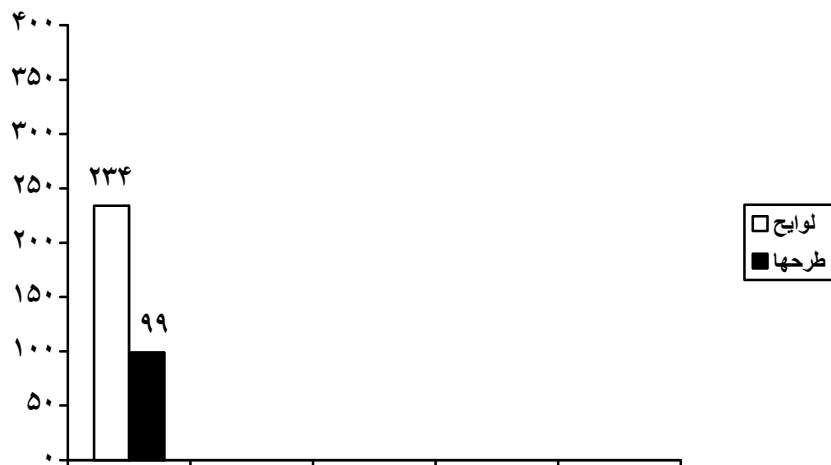
نمودار ۵۷. نسبت کل طرحها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش  
به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

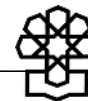


نمودار ۵۸. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۵۹. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی





## ۸. دوره مجلس هشتم

این دوره از ۶ خردادماه ۱۳۸۷ آغاز شد تا ۷ خردادماه ۱۳۹۱ ادامه دارد ولی به دلیل محدودیت زمان انجام این بررسی و ضرورت تهیه گزارش در سال ۱۳۹۰، قوانین مصوب دوره هشتم از ۶ خردادماه ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰/۹/۲ مطرح شده است.

طبق جدول ۱ مطرح شده در فصل سوم از ۲,۵۴۲ قانون مصوب هشت دوره مجلس شورای اسلامی، ۱۷۰ قانون تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ در دوره هشتم به تصویب رسیده است که ۶/۶۹ درصد کل قوانین مصوب هشت دوره را تا این تاریخ نشان می‌دهد بنابراین میزان و درصد قوانین مصوب در این دوره تا تاریخ یاد شده کمتر از دوره‌های دیگر است.

نمودار ۱ وضعیت قوانین مصوب این دوره را در مقایسه با دوره‌های دیگر نشان می‌دهد. طبق جدول ۲ از ۲,۵۴۲ قانون مصوب ۱,۷۵۷ قانون به صورت لایحه پیشنهاد شده که ۹۲ مورد آن مربوط به دوره هشتم است و از ۷۸۵ قانون که به صورت طرح پیشنهاد شده ۷۸ مورد آن مربوط به دوره هشتم است و این امر به خوبی نشان می‌دهد که در دوره هشتم تا تاریخ یاد شده تعداد طرح‌های داده شده نسبت به لوایح پیشنهادی زیاد بوده است. نمودار ۲ این وضعیت را نشان می‌دهد.

از یافته‌های مطرح شده در فصل سوم و اسناد منتشر شده استفاده می‌شود که:  
- طبق جدول ۳ از ۹۵ قانون مرتبط با آموزش و پرورش شامل قوانین خاص توسعه و بودجه ۹ قانون تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ در این دوره به تصویب رسیده است که ۹/۴۷ درصد قوانین مصوب هشت دوره را نشان می‌دهد.

- از ۹ قانون مرتبط با آموزش و پرورش، ۵ قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است بنابراین تعداد قوانین مطرح شده از طریق طرح بالایی را نشان می‌دهد.  
- در مقایسه با دوره‌های دیگر تعداد قوانین مرتبط با آموزش و پرورش بعد از دوره دوم کمترین تعداد را نشان می‌دهد.

- تعداد طرح‌های پیشنهاد شده توسط نمایندگان به اندازه دوره‌های هفتم، پنجم و سوم است با این تفاوت که تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ محاسبه شده است.

- طبق جدول ۴، از ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش، ۵ قانون مربوط به آموزش و پرورش است که یک قانون به صورت لایحه و ۴ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است.

- ۸/۶۲ درصد قوانین خاص آموزش و پرورش در این دوره به تصویب رسیده است که از دوره دوم بالاتر و از دوره‌های دیگر غیر از دوره پنجم پایین‌تر است.

- در دوره هشتم مانند دوره پنجم تصویب قانون خاص آموزش و پرورش از طریق لایحه نسبت به دوره‌های دیگر کم بوده است و برعکس تعداد طرح‌های تقدیم شده یا برابر بعضی دوره‌ها

و یا بیشتر است. جدول ۴ و نمودارهای ۳ و ۴ وضعیت قوانین مرتبط به آموزش و پرورش و قوانین خاص آموزش و پرورش را در ۸ دوره و جایگاه دوره هشتم را نشان می‌دهد.

در دوره هشتم از ۹ قانون مصوب مرتبط به آموزش و پرورش قانون بودجه سالیانه و یک قانون مربوط به قانون برنامه پنج‌ساله توسعه کشور است.

- حیطة قوانین مصوب دوره هشتم خاص آموزش و پرورش، استخدام معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران، اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی و واگذاری آموزشکده‌های فنی‌وحرفه‌ای به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

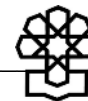
در این دوره قانون مهم و اثرگذار علاوه بر قوانین بودجه سالیانه قانون برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور است. مطالعه برنامه پنج‌ساله توسعه قسمت مربوط به «علم و فناوری» مؤید این نکته است که مواد مرتبط به آموزش و پرورش دوره‌های پیش‌دبستانی، دبستانی، راهنمایی و متوسطه و برنامه‌ریزی توسعه وزارت آموزش و پرورش در پنج‌ساله آینده از جامعیت لازم برخوردار نیست و بیشترین مواد مورد بحث در حوزه آموزش عالی و تحقیقات است.

گرچه مشخص کردن تکلیف معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران همانطور که در تحلیل دوره هفتم و دوره‌های قبل مطرح شد مفید است ولی تصویب قوانین مجدد به صورت اصلاح تبصره‌ها نشانگر عدم جامعیت لوائح یا طرح‌های پیشنهادی در این زمینه است به‌ویژه آنکه تصویب این قوانین امکان توسعه مراکز تربیت معلم را کاهش داده به‌گونه‌ای که در کنکور سراسری سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ دانشجویی به صورت آزاد برای تحصیل در این مراکز پذیرفته نشده است.

از نیازهای مسلم مدارس راهنمایی و متوسطه فنی‌وحرفه‌ای و کارودانش نیاز به دبیران فنی‌وحرفه‌ای است که باید از طریق مراکز تربیت معلم فنی‌وحرفه‌ای آموزشکده‌ها و دانشگاه شهید رجایی تأمین شود متأسفانه تصویب قانون واگذاری آموزشکده‌ها و مراکز عالی فنی‌وحرفه‌ای که با سرمایه‌گذاری وزارت آموزش و پرورش تأسیس و اداره شده است متضمن دلایل لازم بر ضرورت این واگذاری نبوده و موجب کمبود دبیران فنی‌وحرفه‌ای وزارت آموزش و پرورش خواهد بود.

از دیگر قوانین اثرگذار و مهم در وزارت آموزش و پرورش قانون اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی به غیردولتی تغییر یافته است و اجرای مفاد این قانون می‌تواند تعداد مدارس و دانش‌آموزان مدارس غیردولتی را تا حدی افزایش دهد.

در این دوره مانند دوره‌های دیگر طرح‌ها، اسناد و مقررات مختلف مورد نیاز وزارت آموزش و پرورش مانند سند تحول راهبردی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران، طرح تشکیل دانشگاه فرهنگیان طرح ساماندهی روز پنجشنبه در دو مرجع شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی

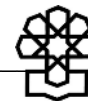


آموزش و پرورش به تصویب رسیده و به صورت لایحه برای بررسی و تصویب در مجلس شورای اسلامی پیشنهاد نشده است این اقدام مؤید شفاف نبودن وظایف مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش است که در این دوره و در دوره‌های قبلی ملاحظه می‌شود.

جدول ۴۲ عناوین قوانین مصوب این دوره و ویژگی‌های هر عنوان را نشان می‌دهد.

## جدول ۴۲. قوانین مصوب آموزش و پرورش در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی ۷ خردادماه ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰/۹/۲

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون اصلاح ماده قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی مصوب ۱۳۶۷/۳/۵	لایحه	-	-	+	-	-	آموزش و تحقیقات	
۲	قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش	طرح	-	-	+	-	یک‌فوریتی	آموزش و تحقیقات	
۳	قانون پذیرش دانشجو در آموزشکده‌های فنی‌وحرفه‌ای مراکز تربیت معلم و دانشگاه شهید رجایی	طرح	-	-	+	-	دو‌فوریتی	—	
۴	قانون الحاق دو ماده به قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریس و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش	طرح	-	-	+	-	یک‌فوریتی	آموزش و تحقیقات	
۵	قانون الحاق سه ماده و دو تبصره به قانون تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریس و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش	طرح	-	-	+	-	یک‌فوریتی	اجتماعی	
۶	قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور	لایحه	-	-	+	-	یک‌فوریتی	برنامه	
۷	قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور	لایحه	-	-	+	-	-	تلفیق	
۸	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور	لایحه	-	-	+	-	-	تلفیق	
۹	قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰-۱۳۹۴	لایحه	-	-	+	-	-	تلفیق	



## جداول و نمودارهای مربوط به دوره هشتم

### جدول ۴۳. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی

تعداد	عنوان
۱۷۰	کل قوانین مصوب
۹	تعداد قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۹۲	کل لوایح مصوب
۵	تعداد لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۷۸	کل طرح‌های مصوب
۴	تعداد طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش

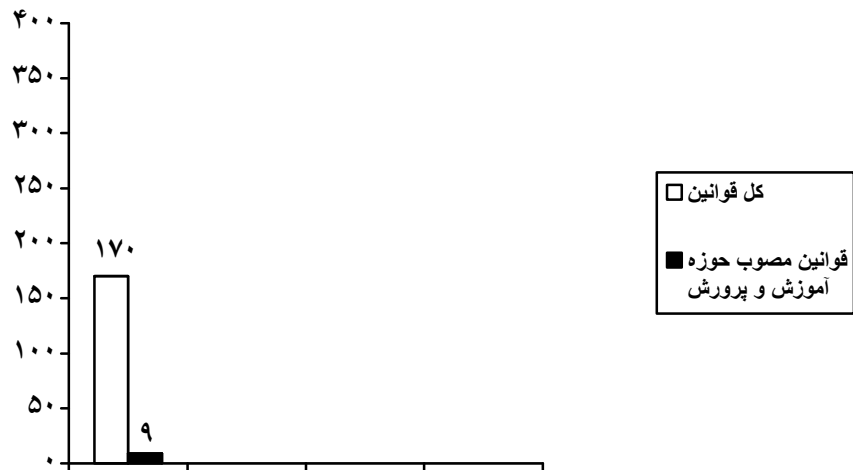
### جدول ۴۴. نمای وضعیت قوانین در حوزه آموزش و پرورش در دوره هشتم مجلس

تعداد	عنوان
۴	طرح
۵	لایحه
۹	یک‌شوری
-	دو‌شوری
۴	یکفوری
۱	دوفوری
-	اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی
-	مصوب مجمع

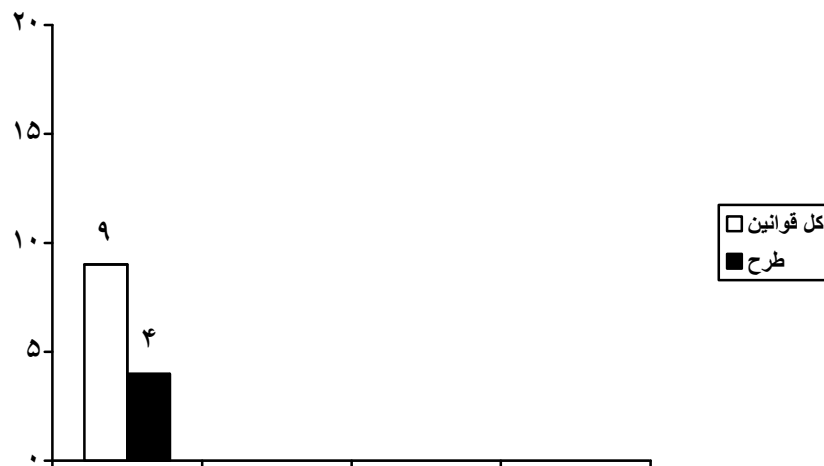
### جدول ۴۵. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره هشتم مجلس

درصد	شاخص
۵/۲۹	نسبت قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب
۵/۴۲	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب
۵/۱۲	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب
۵۵/۵	نسبت لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۴۴/۴	نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش
۱۰۰	نسبت کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش
۸۰	درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه آموزش و پرورش
۹۴/۵	درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب

نمودار ۶۰. نسبت قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی

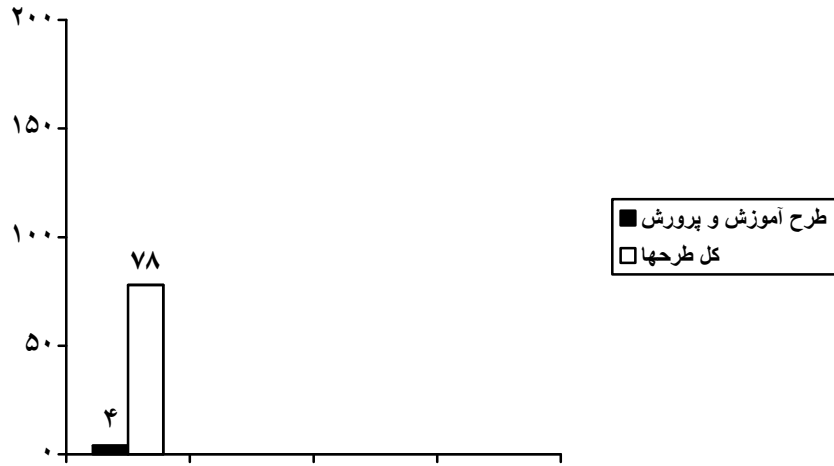


نمودار ۶۱. نسبت طرح‌های مصوب حوزه آموزش و پرورش به کل مصوبات حوزه آموزش و پرورش در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی

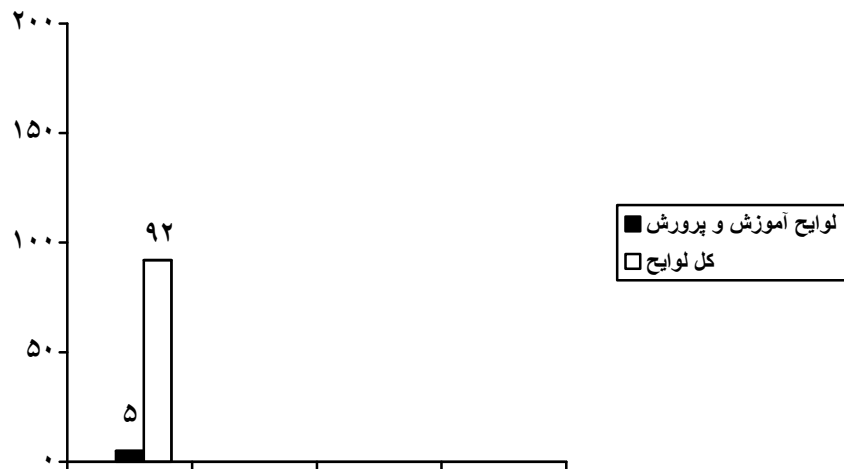




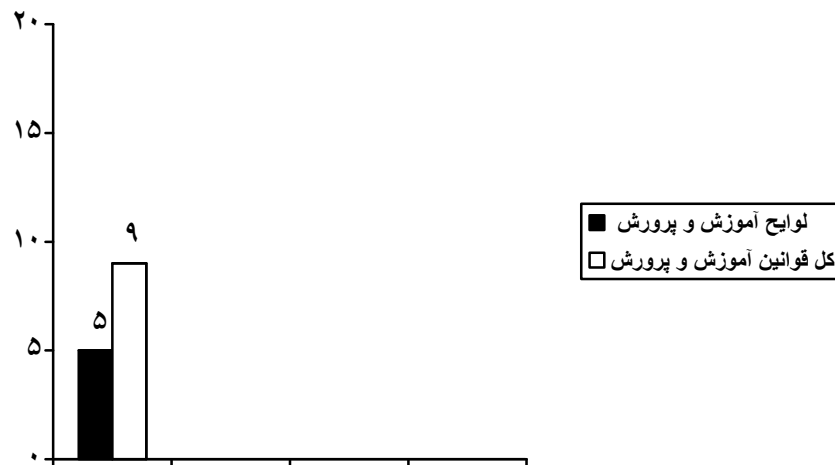
نمودار ۶۲. نسبت طرح‌های حوزه آموزش و پرورش به کل طرح‌های مصوب در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی



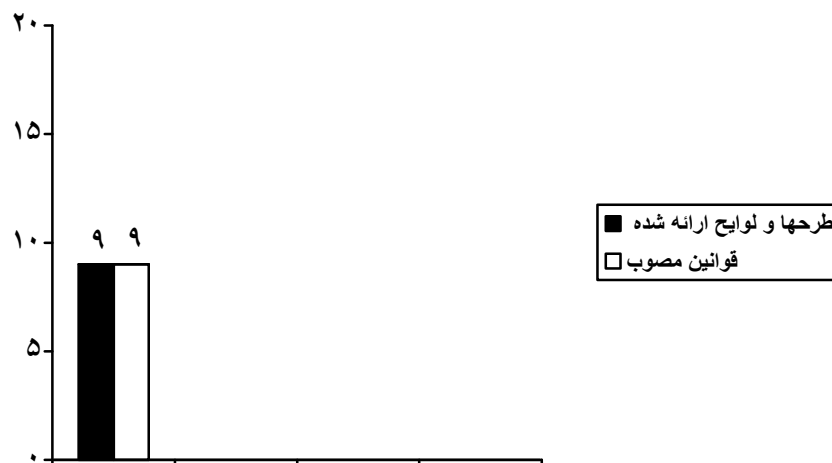
نمودار ۶۳. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل لوایح مصوب در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی

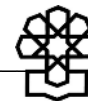


نمودار ۶۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب در حوزه آموزش و پرورش در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی

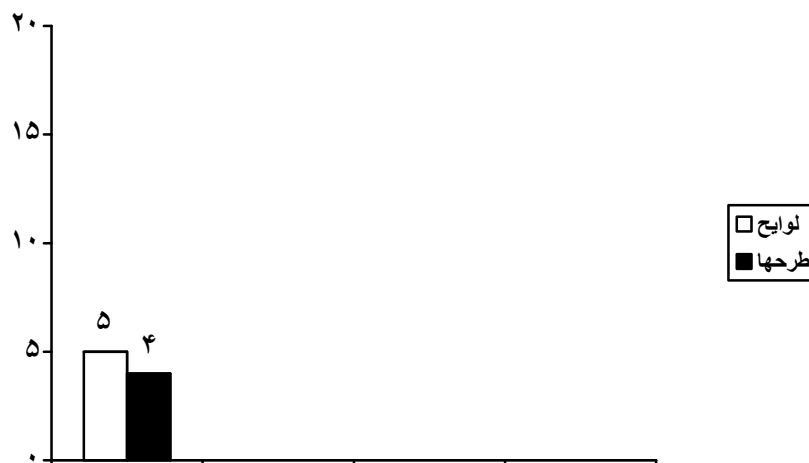


نمودار ۶۵. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه آموزش و پرورش به کل قوانین مصوب حوزه آموزش و پرورش در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی





نمودار ۶۶. نسبت لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در حوزه آموزش و پرورش  
در دوره هشتم مجلس شورای اسلامی



نمودار ۶۷. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره هشتم



## فصل پنجم - تحلیل یافته‌ها، نارسایی‌ها، پیشنهادهای و محدودیت‌ها

### تحلیل یافته‌ها

در هشت دوره مجلس شورای اسلامی، ۲,۵۴۲ قانون به تصویب رسیده است که ۶۹/۱۲ درصد را لایحه و ۳۰/۸۸ درصد را طرح تشکیل می‌دهد.

گرچه نمایندگان مجلس شورای اسلامی طبق شرایطی می‌توانند در صورت احساس نیاز طرح‌هایی در زمینه‌های مختلف از جمله آموزش و پرورش به مجلس ارائه دهند ولی این امر معمولاً باید توسط دولت و از طریق ارائه لایحه صورت گیرد زیرا وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف به دلیل داشتن مراکز تحقیقاتی و کارشناسان خبره و نیازسنجی می‌توانند و می‌باید به تهیه و پیشنهاد لایحه قانونی برای تصویب در مجلس شورای اسلامی اقدام نمایند و عنداللزوم باید نمایندگان مجلس به ارائه طرح بپردازند.

تعداد قوانین مصوب دولت به صورت لایحه ارائه شده به تفکیک هشت دوره متفاوت است و بیشترین لایحه مصوب مربوط به دوره ششم و کمترین دوره مربوط به دوره هشتم تا ۱۳۹۰/۹/۲ است. تعداد طرح‌های مصوب نیز در هشت دوره متفاوت است و بیشترین طرح‌ها مربوط به دوره سوم و کمترین طرح‌ها مربوط به دوره هشتم تا تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲ است.

طبق مندرجات جدول ۳، تعداد قوانین مصوب مرتبط با آموزش و پرورش ۹۵ قانون بوده است از ۹۵ قانون مصوب آموزش و پرورش ۷۳ قانون به صورت لایحه و ۲۲ قانون به صورت طرح پیشنهاد شده است.

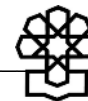
مندرجات جدول ۳ نشان می‌دهد که ۹۵ قانون، قوانینی است که مستقیماً یا غیرمستقیم به امر آموزش و پرورش مربوط بوده و شامل قوانین بودجه سالیانه، قوانین پنج برنامه پنج‌ساله توسعه است که مشمول وزارت آموزش و پرورش نیز می‌شود.

دقت در تعداد و درصد لوایح و طرح‌های مصوب مربوط به آموزش و پرورش نشان می‌دهد که:

- قوانین مرتبط با آموزش و پرورش با توجه به گستردگی حوزه فعالیت آموزش و پرورش (تعداد دانش‌آموز، کارکنان) و تعداد مدارس و مناطق آموزشی و نیازهای اساسی این وزارتخانه به قوانین آموزشی و اداری تعداد اندکی را شامل می‌شود، که بیانگر آن است حجم اندکی از قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی معطوف به آموزش و پرورش بوده است.

- تعداد قابل توجهی از ۹۵ قانون مصوب مربوط به بودجه و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله می‌باشد.

مطالعه جدول ۳ نشان می‌دهد که درصد لوایح و طرح‌های مربوط به آموزش و پرورش در ۸ دوره متفاوت بوده و بیشترین لوایح آموزش و پرورش مربوط به دوره چهارم و کمترین مربوط به



دوره هشتم است بیشترین طرح‌ها نیز مربوط به دوره سوم، پنجم، هفتم، هشتم و کمترین طرح‌ها مربوط به دوره اول و دوم است.

مطالعه وظایف مجلس شورای اسلامی وظایف کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی، وظایف شورای عالی آموزش و پرورش، وظایف شورای عالی اداری و... مبین این واقعیت است که در وظایف این مراجع مؤثر در آموزش و پرورش به لحاظ آموزشی، پرورشی و اداری مشابهت‌ها و تفاوت‌هایی دیده می‌شود و تداخل وظایف نیز مشاهده می‌گردد. مصوبات مربوط به اصلاح، تغییر یا تحول نظام آموزش و پرورش، سوادآموزی، آموزش و پرورش همگانی و اجباری (مرحله اول و دوم)، آغاز و پایان سال تحصیلی، تربیت معلم و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز وزارت آموزش و پرورش در سه مرجع یاد شده نمونه‌هایی از این تداخل است. شاید شفاف نبودن این وظایف در مراجع یاد شده موجب شده باشد که وزارت آموزش و پرورش نیازهای خود را در حوزه قوانین آموزشی و اداری و اساسنامه‌ها، تصویبنامه‌ها و آیین‌نامه‌ها از مراجعی غیر از مجلس شورای اسلامی برطرف سازد. وجود درصد بالای طرح‌هایی که توسط نمایندگان برای تصویب به مجلس در هشت دوره داده شده است مؤید این مطلب است.

نکته حائز اهمیت این است که در قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش پیشنهاد تقدیم طرح تغییر نظام آموزش و پرورش به مجلس و در بعضی از برنامه‌های توسعه و بودجه سالیانه مطرح شده و بررسی و اظهارنظر در مورد لوایح آموزش و پرورش تقدیم شده به مجلس قبل از طرح در مجلس شورای اسلامی از وظایف شورای عالی آموزش و پرورش اعلام شده است ولی مطالعه صورت مذاکرات شورای عالی آموزش و پرورش نشان می‌دهد که لوایح تقدیمی به مجلس شورای اسلامی کمتر در این شورا مورد بحث قرار گرفته است.

از ۹۵ قانونی که طی ۳۱ سال از ۷ خردادماه ۱۳۶۹ تا ۱۳۹۰/۹/۲ در زمینه آموزش و پرورش به تصویب رسیده می‌توان به قوانینی اشاره کرد که در برنامه‌ریزی توسعه این وزارتخانه و کاهش مشکلات اداری و مالی آن مؤثر بوده است از جمله برنامه پنج‌ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در دوره سوم و برنامه پنج‌ساله دوم در دوره چهارم و برنامه پنج‌ساله سوم در دوره پنجم و برنامه پنج‌ساله چهارم در دوره هفتم و برنامه پنج‌ساله پنجم در دوره هشتم اشاره کرد نکته قابل توجه اینکه لوایح و طرح‌های اصلاحی در ارتباط با برنامه‌های توسعه همواره پیشنهاد شده که در قسمت نارسایی‌های قوانین مطرح خواهد شد.

یکی از عوامل مهم و مؤثر در اصلاح یا تغییر و تحول نظام آموزش و پرورش تربیت و تأمین معلم و سایر کارکنان آموزش و پرورش است گرچه تصویب قانون متعهدین خدمت در وزارت آموزش و پرورش در دوره سوم، اقدام مهمی بوده است ولی در دوره‌های مختلف مجلس لوایح و

طرح‌های جامعی در این زمینه به تصویب نرسیده است و با آنکه توسط دولت یا نمایندگان لوایح یا طرح‌هایی برای تصویب پیشنهاد شده است.

بررسی مصوبات دوره‌های مختلف نشان می‌دهد که در مورد استخدام معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در مجلس دوم و دوره سوم و دوره ششم به‌ویژه دوره هفتم و هشتم طرح‌های متعددی توسط نمایندگان ارائه شده است مصوبه‌های یاد شده به‌نظر مسئولان وزارت آموزش و پرورش موجب شده است که ردیف‌های استخدامی سالیانه تعدادی از این معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران اختصاص یابد و معلمان مورد نیاز این وزارتخانه در عمل از طریق مراکز تربیت معلم تأمین نگردد.

تصویب قانون‌های اصلاح موادی از قانون شورای عالی آموزش و پرورش در دوره دوم و ششم قوانین مربوط به شورای آموزش و پرورش استان، شهرستان و مناطق کشور در دوره‌های چهارم، پنجم، هفتم تصویب قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش در دوره دوم و تصویب قانون متعهدین خدمت در وزارت آموزش و پرورش در دوره سوم و قانون اساسنامه سازمان آموزش و پرورش استثنایی در دوره سوم و قانون احیای معاونت پرورشی در مجلس دوره هفتم و تصویب قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی در دوره سوم و هشتم ازجمله قوانین مهمی است که در دوره‌های یاد شده به تصویب رسیده است.

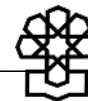
طبق جدول و نمودار ۴ تعداد ۵۸ قانون از قوانین مصوب هشت دوره مجلس شورای اسلامی خاص آموزش و پرورش بوده است که ۱۲/۶ درصد در دوره اول و ۶/۸۹ درصد در دوره دوم و ۱۸/۹۶ درصد در دوره سوم و ۱۸/۹۶ درصد در دوره چهارم و ۸/۶۲ درصد در دوره پنجم و ۱۰/۳۴ درصد در دوره ششم و ۱۵/۵۱ درصد در دوره هفتم و ۸/۶۲ درصد در دوره هشتم به تصویب رسیده است وضعیت هر دوره به لحاظ تعداد و درصد قوانین خاص آموزش و پرورش لوایح و طرح‌ها، عناوین مصوب به تفکیک در فصل چهارم مطرح شد.

بیشترین قوانین خاص آموزش و پرورش در دوره‌های سوم و چهارم و کمترین در دوره دوم مصوب شده است.

بیشترین طرح‌های پیشنهادی هشت دوره در دوره‌های هشتم، هفتم، پنجم و سوم و کمترین در دوره اول است.

بیشترین لوایح پیشنهادی خاص آموزش و پرورش در هشت دوره در دوره چهارم و کمترین در دوره هشتم و پنجم است.

مقایسه قوانین مصوب مرتبط با آموزش و پرورش و خاص آموزش و پرورش در هشت دوره



نشان می‌دهد که از ۹۵ قانون مرتبط ۵۸ قانون خاص آموزش و پرورش در هشت دوره بوده است که به دلایلی که گفته شد به تناسب گستردگی وزارت آموزش و پرورش قوانین کمی به نظر می‌رسد.

### نارسایی قوانین آموزش و پرورش

با بررسی محتوا و متن قوانین، تعداد قوانین، تعداد مواد و تبصره‌ها، زمان تصویب و مقایسه قوانین در دوره‌های مختلف، نارسایی‌هایی در تصویب یا متن قوانین ملاحظه می‌شود که در ذیل به اهم آنها اشاره می‌شود:

### نبود یا کمبود پشتوانه‌های تحقیقاتی در تصویب قوانین آموزش و پرورش

مصادیق این امر عبارت است از:

- قوانین سوادآموزی و استخدام آموزشیاران، استخدام معلمان حق‌التدریسی و واگذاری امور آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و متمم قوانین در بودجه سالیانه،  
- **کم‌توجهی به قوانین مصوب قبلی:** به‌عنوان مثال هنگام تصویب قانون بازگشایی مدارس در اول مهرماه در سراسر کشور و قبل از آن دادن اختیار زمان بازگشایی مدارس به شوراهای آموزش و پرورش استان‌ها،  
- **کمبود قوانین جامع و در نتیجه توسل به قوانین جزئی و تک ماده‌ای:** استخدام آموزشیاران و معلمان حق‌التدریسی از مصادیق این امر است. به عبارتی قوانین جامع در زمینه جذب نیروی انسانی تدوین نشده است.

- **کم‌توجهی به مبانی و فلسفه قوانین و شرایط اقلیمی و منطقه‌ای کشور،**

- **کمبود شاخص و معیارهای جامع برای تدوین لوایح و طرح‌ها به هنگام تهیه و تصویب؛**  
از مصادیق این امر تفاوت ساختار و مشخصه‌های قوانین مصوب آموزش و پرورش در هشت دوره مختلف است.

**کم‌توجهی به ارزشیابی و نظارت کافی بر اجرای قوانین:** پیشنهاد ارائه طرح تغییر نظام آموزش و پرورش به مجلس شورای اسلامی در قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش و در قوانین بودجه‌های سالیانه و تصویب سند تحول نظام آموزش و پرورش و طرح‌های اصلاح یا تغییر نظام آموزش و پرورش در مراجع غیر از مجلس.

### پیشنهاد‌های برآمده از پژوهش

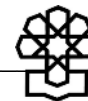
- شفاف‌سازی حدود اختیارات مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی آموزش و پرورش و در مواردی شورای عالی اداری، در تصویب قوانین نظام آموزش و پرورش،
- تأکید بر بررسی همه‌جانبه طرح‌ها و لوایح پیشنهاد شده خاص یا مرتبط با آموزش و پرورش در مرکز پژوهش‌های مجلس و مراکز تحقیقاتی دیگر قبل از تصویب نهایی،
- تدوین چارچوب مفاد اصلی و ساختار مناسب لوایح و طرح‌ها توسط کارشناسان حقوقی و صاحب‌نظران در این زمینه،
- نظارت کافی بر اجرای مفاد قوانین مصوب آموزش و پرورش در مجلس شورای اسلامی،
- افزایش قوانین مصوب آموزش و پرورش در مجلس شورای اسلامی با توجه به گستردگی وزارت آموزش و پرورش و نیازهای ملی و منطقه‌ای،
- افزایش هماهنگی بین قوانین آموزش و پرورش با سایر وزارتخانه‌ها به‌خصوص وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت و درمان.

### محدودیت‌ها

محقق در اجرای این پژوهش با محدودیت‌هایی مانند عدم دسترسی کافی به پژوهش و مطالعات انجام شده در زمینه قوانین آموزش و پرورش، عدم انتشار فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی در دوره هشتم مواجه بوده است.

پیوست

وظایف و اختیارات شورای عالی آموزش و پرورش



طبق مفاد لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش و قوانین اصلاحی مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۲۷ و ۱۳۵۹/۲/۱۰ شورای انقلاب اسلامی و ۱۳۶۵/۹/۲۵ و ۱۳۸۱/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی وظایف و اختیارات این شورا به شرح زیر است:

- تعیین خطمشی آموزشی وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران با رعایت قوانین موضوعه کشور.

- بررسی و تصویب هدفها و نظام آموزش وزارت آموزش و پرورش جهت ارائه به مجلس شورای اسلامی.

- بررسی و تصویب برنامه‌های درسی و تربیتی کلیه مؤسسات آموزشی کشور که در حوزه وزارت آموزش و پرورش قرار دارد.

- بررسی طرحها و لوایح قانونی مربوط به آموزش و پرورش قبل از طرح در مجلس شورای اسلامی.

- تأیید انطباق مطالب کتابهای درسی با برنامه‌های مصوب شورا.

- بررسی و تصویب اساسنامه هر نوع مؤسسه تعلیماتی جدید.

- بررسی و تصویب مقررات اجرایی و انضباطی مدارس.

- تصویب آیین‌نامه‌ها و مقررات انتخابات مدارس.

- بررسی و تصویب ضوابط ارزشیابی نظام آموزشی وزارت آموزش و پرورش.

- تصویب آیین‌نامه رسیدگی و ارزشیابی مدارک تحصیلی صادره از مدارس کشورهای خارجی تا پایان دوره متوسطه.

- بررسی و تصویب مقررات و اصول لازم برای گزینش تخصصی و تربیت و استخدام معلمان.

## منابع و مأخذ

۱. الحسینی، سیدحسن. بخش بالندگی سازمانها، با رویکرد تحلیلی - کاربردی، ۱۳۸۰.
۲. اقتداری، علی محمد. سازمان و مدیریت، انتشارات مولوی، ۱۳۶۶.
۳. انصاری، ولی‌اله. حقوق اداری، دفتر آموزشهای ضمن خدمت وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۷.
۴. شورای عالی آموزش و پرورش مجموعه مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش، دبیرخانه شورا، ۱۳۹۰.
۵. صافی، احمد. سازمان و قوانین آموزش و پرورش، سمت، ۱۳۹۰.
۶. صافی، احمد. آموزش و پرورش ابتدایی، راهنمایی و متوسطه، سمت، ۱۳۸۹.
۷. صافی، احمد. قانون برنامه پنجم توسعه سال ۱۳۸۹ و تحلیلی بر جایگاه آموزش و پرورش در آن، ۱۳۹۰.
۸. صافی، احمد. بررسی سیر تاریخی و تکوینی (تعداد و تنوع) قوانین آموزش و پرورش ایران در سال ۱۲۸۶ تا ۱۳۸۰. پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۱.
۹. صافی، احمد. سازمان و اداره امور مدارس انتشارات رشد، ۱۳۸۸.

۱۰. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره اول (۷ خردادماه ۱۳۵۹ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۲) اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی.
۱۱. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره دوم (۷ خردادماه ۱۳۶۳ تا ۶ خردادماه ۱۳۶۷)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۶۹.
۱۲. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره سوم (۷ خردادماه ۱۳۶۷ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۱)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۴.
۱۳. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره چهارم، (۷ خردادماه ۱۳۷۱ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۵)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۷.
۱۴. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره پنجم (۷ خردادماه ۱۳۷۵ تا ۶ خردادماه ۱۳۷۹)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۷۹.
۱۵. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره ششم (۷ خردادماه تا ۶ خردادماه ۱۳۸۳)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی.
۱۶. فهرست موضوعی مندرجات مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی دوره هفتم (۷ خردادماه ۱۳۸۳ تا ۶ خردادماه ۱۳۸۷)، اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی.
۱۷. فهرست مصوبات دوره هشتم مجلس شورای اسلامی (۷ خردادماه ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰/۹/۲).
۱۸. فهرست تاریخی و موضوعی مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۷۸-۱۳۶۳، اداره کل روابط عمومی شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۰.
۱۹. قانون اساسی مشروطیت و متمم آن، ۱۲۸۶.
۲۰. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۵۸.
۲۱. قانون برنامه اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران.
۲۲. قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش، دبیرخانه شورا، خردادماه ۱۳۸۳.
۲۳. قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶.
۲۴. طوسی، محمدعلی. سازمان اداری کشور و قوانین فرهنگی وزارت فرهنگ، ۱۳۴۵.
۲۵. کاتوزیان، ناصر. مقدمه علم حقوق و مطالعه در نظام حقوقی ایران شرکت سهامی، انتشار ۱۳۸۰.
۲۶. مجیدی‌همدانی، علی‌اصغر. سازمان و قوانین آموزش و پرورش ایران، ۱۳۵۶.
۲۷. مشایخی، محمد. سازمان و اداره آموزش و پرورش ایران، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۵۰.
۲۸. مجموعه قوانین و مقررات وزارت آموزش و پرورش، جلد اول، دوم، سوم و چهارم دفتر حقوقی و امور مجلس وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۴.



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۶۸۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی و مقایسه قوانین آموزش و پرورش در هشت دوره مجلس شورای اسلامی ۱۳۵۹-۱۳۹۰

نام دفتر: مطالعات اجتماعی (گروه آموزش و پرورش)

تهیه و تدوین‌کنندگان: احمد صافی، علی اصغر کاکوجویباری

همکار: رضا مستمع

ناظر علمی: علی اخوان‌بهبهانی

متقاضی: کمیسیون آموزش و تحقیقات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۹/۱